TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. P_MSS_0970

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine
https://www.techeudine.it/fondo-principale
https://www.sbhu.it/

970

[illegible]

[illegible]

Si quis fraudibus ambabus parabit ullū
Fuditiū ꝑfert, Justū licet, ꝯotat miquus.

Nō nob. solū nati sumus, ergo fauere
Debemus Patrię ut amicis ut Cuicuꝫ

Ancillę seruisq; tuis da quicqd oportet:
Viuito cū seruis clemēter: uiue benigne.

Cuiq; hominj uitiū certū natura reserat
Hic inuādus: tu mēdax: ille supbus

Contra jura nihil merceris: nā male parta
Labunt facilj cluo: et quasi cera liquescūt.

Serui sunt hoīes: et eodē semine quo tu:
Contubernales sūt serui: humiles: et amici.

Laus Romanj pontificis

Laudibus sua dat gratis nec munera Curat
Curia papalis quod modo ꝯpimus.

Laus tua nō tua fraus, uirtus nō copia rerū
Scandere te fecit hoc decus ꝯpimus.

Conditio tua sit stabilis nec tempꝰ quo
Viuere te faciat hinc deus oīpotens

BIBLIOTECA CIVICA DI UDINE

Jura fauet magnis: non sunt pro paupere leges:
Iustag peruerso succumbit Causa fauori.

Liber est meus d. Hieronimi Antonii

Dñs Jodoc.

Hic liber est meus
Nomen meum nil scimus
Quia me laudare nolo
Si nomen vltro petas
Alexandri est ille
Qui quo germanus
Antonius ita vocabor.

Del Negro

Incipiunt Rubrice constitutionum nouarum patrie fori Iulij :-

De Religione. 1
De festis in honorem dei introductis. 2
De festis ob necessitates hominum introductis. 3
De hora qua Iudicum seruari debet in plena causarum audientia et qua litigantes debeant se presentare. 4
De potestate Iudicis in prorogatione terminorum. 5
De aduocatis ab una parte assumptis aduersa pro patrocinio non debentibus :- 6
De personis litigantibus et causidicis allegationibus se honeste habere debentibus. 7
De dillationibus dandis ob procuratorum vel aduocatorum absentiam. 8
De pijs fiuoribus miserabilibus personis et alijs paupertibus in Iudicio gratis exhibendis. 9
De officio et notariorum Iuramento. 10
De patronis causarum et notarijs qui in Iudicio scribant admittendis. 11
Quod duo vl' plures notarij non admittat' ad scribendum simul et semel in eadem causa :- 12
De actis cause continuatim per notarios scribendis. 13
De actis Iudicij partibus etiam extra Iudicium ostendendis et dillatione non danda pro copia. 14
De Instrumentis quorum copia est' decreta in Iudicio non legendis. 15
De notarijs compellendis dare copiam actorum :- 16
De notarijs acta propinquorum scribere non debentibus nec ad patrocinia causarum admittendis. 17
Quod occupatione notariorum non possit' lites partium retardari. 18
De ordine seruando per notarios in celebratione contractuum et eorum quarinis. 19
De verbis reclamatorijs contra sententiantes non dicendis. 20
De verbis iniuriosis in Iudicio dictis. 21
De penis notariorum recusantium dare Instrumenta. 22
Quod acta Iudicij etiam sine testibus fidem faciant. 23

¶ De actionibus et quale contra contumaces procedatur. 24
¶ Quando citationes et relationes earū fieri possint. 25
¶ De modo citandi communitates. 26
¶ De cautione prestanda per forenses. 27
¶ De simul producendis procuratoriis substitutionibus et aliis
à generibus mandatorū et copia parti aduerse danda vel denegāda 28
¶ De termino ad opponendum contra mandata cōcedendo vel nō. 29
¶ De negantibus personas fore legitimas in iudicio. 30
¶ De procuratore compellendo ad procedendum post susceptum mā
datum. 31
¶ Que etas pro alio competēter dicat̄ sufficiens. 32
¶ De obligatis ad respondendum in pluribus locis. 33
¶ De libelli oblatione. 34
¶ De producendo scripturas duplicatas. 35
¶ De confitentibus debitum in iudicio. 36
¶ De dilationibus dandis post porrectum libellum. 37
¶ De iuramento calumnie 38
¶ De allegantibus manutentores 39
¶ De allegantibus manutētores qui sunt extra patrum. 40
¶ De reo in iudicio dominum nominante. 41
¶ De consecutoribus. 42
¶ De dilationibus dandis actori et reo. 43
¶ De actore renunciante termino ei limitato. 44
¶ De terminis assignandis ad opponēdum et excipiendum 45
¶ De pena fraudem committentium. 46
¶ De negantibus acta curie. 47
¶ De mandatis et actis iudicij per testes nō probandis. 48
¶ De allegantibus terminos probationum nō expirasse. 49
¶ De negantibus acta in iudicio vel nolentibus illa confiteri. 50
¶ De iuramento partium in iudicio prestando vel referendo 51
¶ De notarijs et testibus cōpellendis dare instrā et jurare. 52
¶ De testibus. 53
¶ De litteris obligatoriis et scripturis priuatis. 54
¶ De Laudis et cōpromissis. 55
¶ De ueto depositi. 56

De homine vtili non cauendo nomine deposita. 57
De citationib⁹ in causa exforcij. 58
In quib⁹ causis committatur exfortium. 59
De ordine Judicij vbi in causa exforcij relevator nominat⁹. 60
De pena pignerantium pro liuellis et affictib⁹ cuj⁹ nūcio dn̄ij accumuenti. 61
De possessione annua in causa exforcij per vtrumq; part⁹ allegata. 62
De pena repertor⁹ cum animalib⁹ pasculare. 63
Quando supra exforcio decem dies probatorij vtriq; parti debeat assignari 64
Si quis possessione rei fuerit per Judicem indebite priuat⁹ qualiter ei succurratur 65
Quando allegata possessio nouiter acquisita et incidenter allegata supra petitorio: 66
De massiuis et colonis ad probandum possessionē admittēdis. 67
De allegationib⁹ bina vice per partes fiendis. 68
De notarijs non scribentib⁹ processum infra terminum. 69
De tempore Instantie cause. 70
De commissione cause. 71
De cognitione cause 72
De sententijs supra futuris nō proferendis. 73
De sententiantib⁹ allegatis pro suspectis. 74
De appellationib⁹ et in quib⁹ causis appellare non licet. 75
De appellationib⁹ nō admittendis in causis protectionum. 76
De appellationib⁹ corrigendis et earū presentatione fienda. 77
De probationib⁹ in causa appellationis fiendis. 78
In quib⁹ dilationib⁹ dies feriati debent computari vl' subtrahi 79
De appellationib⁹ extra patriam interpositis. 80
De sententijs ferendis in causis appellationum. 81
De protectionibus. 82
De obligatis ad carcerē. 83
De executione sentenciarū. 84
De executione Instrumētor⁹ conuictionum. 85
In quib⁹ contractib⁹ intelligat⁹ quis esse cōuictus per pactum. 86
De profectione bonor⁹ Immobiliū fienda debitor⁹. 87

De bonis ad incantum vendendis profitendis illis qui sunt extra patrium. 88
~~De bonis ad incantum vendendis profitendis illis qui sunt extra patrium in cle~~
De bonis ad incantum vendendis in loco vbi fuerunt incantata primo et pena arditus prohibentis. 89
De Agnatis et Vicinis iure agnationis et vicinitatis vendicantibus bona aliorum agnatorum et Vicinorum vendita vl'im solutum data. 90
De bonis mobilibus excedentibus summam quinquaginta librarum uendendis ad incantum profitendis per cedulam. 91
De bonis incantatis nō deliberatis et nō incantandis nomine absentis. 92
De debitoribus contra quos bona aliqui sunt vendita cōpellēdis ad constituendum se manutentores. 93
De manutētoribus recapiēdis nomine emptorum absentium. 94
De emptoribus ementibus bona ad incantum compellendis ad prefixionem solutionem. 95
De his qui deliberāt pignera vendendi ad incantum pro executionibus debita vl' sententiarum. 96
De pignoribus venditis ad incantum luendis infra x vl' xx. dies. 97
De venditionibus pignerum fiendis vigilibus p̄ p̄cones dñi Locūtenētis. 98
De creditoribus non valentibus emere nec emi facere bona que ipsi met vendi faciunt ad incantum. 99
~~100~~
De his qui per contradictionem impedire nituntur bona aliquorum vendi ad incantum. 100
De his qui contradicunt venditionibus ad incantum bonorum p eos ex conuentione obligatorum. 101
De relationibus per precones faciendis 102
De preconibus in suo officio fraudem committentibus. 103
De alienantibus rem duobus vl' pluribus. 104
De prescriptionibus. 105
De his quibus alienatio est interdicta. 106
De peruersorum inobedientia. 107
De alienatione minoris xxv. annis interdicta. Cum

De fratre ul' matore domus non valente alienare in preiudicium minor. 109
De fratribs seorsum habitantibus. 110
De fideiussoribs. 111
Qualiter consulat' fideiussoribs debita soluẽtibs. 112
De rata debita soluti inter fideiussores distribuenda. 113
De fideiussoribs a fideiussione liberari uolentibs. 114
Q. creditor non possit molestari pro damno fideiussoris. 115
De ultimis bonor possessoribs. 116
De dotibs et juribs dominar. 117
De dote soluto matrimonio repetenda 118
De alimentis vxoribs viduis prestandis. 119
In quibs bonis sicu debeat dotis restitutio. 120
De diuisione fructuum dotis soluto matrimonio repetenda. 121
~~De alimentis vxoribs viduis~~
De forma in alienatione juriz dotalium secunda et q. sum mare cognoscatur. 122
De vestimentis et alijs ornamentis dominar et ceteris quę 123
secum portant ad maritum vl' donatis tpre nupciar.
De bonis vxoris portatis ad domum mariti et quando restitui possint. 124
De acquisitis p dnam maritatum presumẽdis de bonis mariti. 125
Quibs creditoribs mulieres ratione dotis sue prefeantur. 126
Q. repetentes dotem prefeant repetentibs morgingrubia et alia jura. 127
De prescriptione dotis petende vel repetende et alior juriz. 128
De restitutione dotis faciendi filio premortuo matri vl' post. 129
De filiabs et alijs descendentibs femini sexꝰ ab intestato pretentis. 130
De filiabs factis filiabs et alijs mulieribs ab hereditate excluſis. 131
De heredibs compellendis alimentare maritare et dotare feminas ratione sexus ab hereditate excluſis. 132
De tutoribs dandis et curatoribs. 133
De curatore dando hereditati seu alijs bonis jacentibs. 134
De inuentarijs a tutoribs vl' curatoribs confiendis. 135

De ratione reddenda per tutores et curatores singlis annis. 136
De administratõe interdicenda dissipantibꝫ bona sua. 137
De sublatis obligationibꝫ quas vsurarij et alij exigebant. 138
De vsurarijs. 139
De promissione restitutionis bonorꝫ fiendi infra certum temp⁹ 140
De castris. 141
De testamentis. 142
De successionibꝫ ab intestato. 143
De hereditatibꝫ et Inuentarijs. 144
De mittendis in possessionꝫ hereditatis defuncti. 145
De legatis a legatario propria auctoritate nõ occupandis. 146
De depredatoribꝫ et robatoribꝫ stratarꝫ publicarꝫ cõmittentibꝫ priuatum carcerem 147
De modo procedendi contra derobatores stratarꝫ publicarꝫ et receptatores eor⁹ 148
De cõmunitatibꝫ rebellibꝫ et Iniuriantibꝫ officialibꝫ dñi 149
De pena prosequentium officiales dñi Locumtenentis. 150
De his qui rapiunt et auferũt pignera preconibꝫ postꝫ illa receperunt. 151
De pluribꝫ coadunatis pignera de manibꝫ pconũ rapientibꝫ 152
De potestate subrogandi preconẽs per Iudicium 153
De rusticis carcere nõ debentibꝫ diebꝫ dominicis. 154
De apothecis in villis nõ tenendis. 155
De preconibꝫ et caballarijs. 156
De prohibitione armorꝫ a rusticis interdicti. 157
De tempore quo masserij possint aut debeãt relinquere mansos. 158
De dño pastore super pastorꝫ pignerare valente. 159
De penarꝫ Impositione cõtra rusticos super pastoris. 160
De his qui minantẽ volentibꝫ accipere mansos tacentes ad affectum. 161
De rusticis quibus imponentibꝫ in preiudiciꝫ habentium garatum. 162
De masserijs capi valentibꝫ etiaꝫ si sint serui alterius. 163
De masserijs nõ valentibꝫ capi pro debitis dñorꝫ suorꝫ 164

De mercatorib⁹ porcor⁹. 164
De massarijs de massaria manupastis et seruis non admittendis ad testimonium. 166
De pena falsi testis. 166 167
De penis exigendis per habentes garritum vel jus custodie da festa. 168
De penis promissis coram aliquo judice nō exigendis. 169
De confiscationib⁹ non tollentib⁹ jura creditor⁹ 170
De bonis homicide nō confiscandis. 171
De homicidis punēdis aut ex patrum bannendis. 172
De nato ex libero uentre pro libero reputando 173
De seruo cōmuni manumisso. 174
De salario famulor⁹. 175
De pena contrahentium matrimoniū sine cōsensu matr⁹. 176
De salario aduocator⁹. 177
Q. aduocatus vel procurator nō presens cum clientulo contra constitutionē taxet salarior⁹. 178
De salario notarior⁹ pro actis judicior⁹ in prima instancia. 179
De salario notarior⁹ super appellatione. 180
De salario notarior⁹ in causis protectionum. 181
De salario notarior⁹ in causis protectionum pro instrumentis dotalib⁹ et donationum. 182
De salario notarior⁹ pro instrumētis contractuum. 183
De salario notarior⁹ pro instrumētis copromissi et arbitror⁹ 184
De salario notarior⁹ pro instrumētis mutui et venditi. 185
De salario notarior⁹ pro instrumētis vltimar⁹ voluntat⁹. 186
De salario dando notarijs pp. ostensionē prothocollor⁹. 187
De salario caballarior⁹ et preconum. 188
Q. rusticj pedices de nocte nō capiunt. 189
Q. constitutiones patrie preiudicib⁹ statutis locor⁹ non debeant derogare. 190 191

Explicium Rubrice constitutionum.

Taxa pro libellis et positionibus formatis &c. 177.

De Religione. Rx ca

D Laudem et gloriosam individue trinitatis pris et filij et spus sancti et totius curie celestis. Constituimus q per quencunq; jurisdictionez hñtes bona diligentia adhibeatur et indagatio fiat q omnes dubiis legibz et constitutionibz canonicis hereses vetite conquiescant ppetuo sca ut nemo conetur prophana precepta aut aliqua contra simbolum aplicum sequi docere vel discere: et qui contrafecerit ab omni protectione juridica penitus sit immunis et penis grauissimis supponat. Judeis tame ea obseruent que canonice constitutiones et jura expresse permittunt. Adjicientes q blasfemantes deum aut virginem Marium octuaginta soldoz pena multentur. Alios uo scos et sanctas blasfemantibz xl. soldoz irroget applicanda hñti jurisdictionez in loco pro dubiis ptibz. et pro tertia accusatoru.

De feriis in honorez de introductis. Rx ca

A diuine maiestati reuerentia tribuat ac peccandi quo ad fieri potuit ampiretur cum plerunq; ex lucris ire odia peque uolutates oriri habeant: Constituimus et ordinamus q iudicioz strepitus infrascriptis diebz conquiescant. et a controuersijs litigantes respirent. Conuenit enim dies infrascriptos maiestati alissime deductos nullis causaz vexationibz prophanari presertim q dies dominicos qui repetito mse calculo reuoluunt. Vz in festis natiuitatis dñi nri yhu xpi. Incipiendo a festo sci Tome apli usq; ad epiphaniam inclusiue. In quinq; festiuitatibz beate Marie virginis. Vz conceptione: natiuitate. Annunciatione. purificatione: et assumptione; In diebz dominicis. festiuitatibz duodecim aplorz. Gloriosi euangeliste sci Marci. et aliorz euangelistaz.

Scī petri cathedram.
Ascensionis dñi nri yhu xpi.
Penthecosten cuz duobz diebz sequentibz.
Corpus xpi.
Scī Johis baptiste et eiusdem
Decollationis eiusdem.
Scī Antonij de Vienna.
Scī Laurentij.
Omnium sanctoz.
Sancti francisci.
Sancti Dominici.
Sancte Katerine
Sancte Agnetis
Conuersionis scī pauli.
Scte Lucie.
Scī Nicolai.
Videam miliz Veroni.
Et a dominica oliuaz
usq; ad octauum resurrectionis domini.
Et in die carnispriuij
cum duobz diebz precedentibz. et cum die
sequenti pp consuetudinez usz ordinariuz non
redditur. Quibz supra

s. Blasij
s. Benedicti
s. agate
quatuor doctoz eccliē vz gregorij
Ambrosij. Hieronymi et Augustinij.
Inuentionis s. Crucis
Exaltationis eiusdē
s. georgij
s. marie magdalene
Transfiguration et portiuncule
s. Michaelis
s. Martini

scriptis diebꝫ feriatis introductis in honorem dei introductis per quencunqꝫ jusdicentem in aliq̃ loco patrie fuisse obseruetur q̃ judicium non fuit nec in causis procedit. Etsi contrafactuꝫ fuerit ipo iure nō valeat :-

De feriis ob necessitates hominuꝫ introductis. R.ª

& commoditatis annue celesti prouisione concessa valeat cuiq̃ aliqualiter deperire : Constituimus q̃ ipo jure intelligatur indicte feriꝫ messium a festo sci johannis baptiste vsqꝫ ad quintam deciman julij proximaꝫ inclusiue. Et similiter feriꝫ vindemiarꝫ a festo sci Michaelis vsqꝫ ad vicesimam secundaꝫ diem sequentis mensis octobris inclusiue. Quibꝫ feriis durantibꝫ placiti secularia conquiescant : & judicioꝝ strepitus ordinarij nō seruentur. Exceptis causis infrascriptis si de eis agatur vz. de dandis tutoribꝫ aut curatoribꝫ : vel de eis remouendis aut excusandis : de causis alimentoꝝ : de causis libertatum : et de his supra quibꝫ allegaretur usucapio vl̃ prescriptio compleri interim quo cāu possit prescriptio uel vsucapio modis iure traditis interrumpi : et de rebꝫ que forent interim exprie perituꝝ. De causis mercedis : De causis forensium siue sint actores siue rei. et de exfortijs cōmissis in pīs feriis cognosci et diffiniri possit et in omnibꝫ aliis casibꝫ in quibꝫ expresse per constitutiones hoc appareat esse concessum :-

De hora qua judicium fieri debet i plena cāu audientia & quando litigates debent se pntare :-

Ꝫ causse celeriꝰ pro commoditate partium valeant expediri :

Constituimus q̃ singulis diebꝫ juridicis reddatur jus et seruetur q̃libꝫ audientia causaꝝ et questionum : sed pulsatur pulsu campana consueta pro tertiamis audiendis : qui pulsati illico judex sede debeat in loco judicij consueto : et in eodem loco et non alibi : nisi judex hoc eligat. Vnus ex notarijs curie per judicem deputatus scribat in cedula quoscunqꝫ in loco judicij sibi pntantes. et causam quare se sibi pntant : nec aliquem scribat qui se no pntet sub pena .xx. soldoꝝ quos sic se pntantes assistentes in loco judicij teneatur jus reddens secundum ordinem dicte cedule expedire vel etiam juncta consuetam si et prout judici videbitur. Et gesta per judicem seu processus facta post sonum campane partibꝫ absentibꝫ vl̃ altera ipaꝝ cōtumacie tunc a judicio absente : tam vim et vigorem habeat prout a iure et ex forma constitutionum patrie dispositum est. Quod si pars contumax veneriat ad hoc judice pro tribunali sedente. et procedere voluerit : tunc judex ipaꝫ ptꝫ

audire debeat soluentem expensis pro ipo termino factis pnus tame
fca fide de termino: aliter no audiatur et contumax reputet et contra
ipm tanq contumacem procedi possit. ¶ Nuo soluto dcto expensis
pte que soluit uoluerit procedere in causa audiat etiam si pars aduer
sa se absentauerit: et processus tunc factus valeat dum tamen secun
dum formas iuris et constitutionum processum sit. ¶ Adijcimus et
q̃ siue sit actor siue sit reus litigans qui descriptus sit in cedula in
qua litigantes faciunt se describi teneatur per se siue responsalem aꝰ
procuratorem legitimum cum uocatus fuerit per deputatum audi
re procedere in causa in termino suo: aliquin ad instantiam alte
ri⁹ pt̃is eo minꝰ procedi ualeat perinde ac si foret absens et con
tumax nisi procedat vl̃ procedi consentiat: reseruato semper imp̃e
missis arbitrio judicis ualendi prorogare ex aliqua causa legitima
que eius arbitrio terminet̃ actum judicij tunc expediendum p̃ter totꝫ
illud tempus quo illo die tame sedere in judicio contigerit: Verumtam
premissa locum no habeant in sententijs diffinitiuis plenarie super
toto processu cause prolatis. et que per judicem no possint reuocari.
Sentencie uo interlocutorie super emergentia vel incidenti aliquo prola
te in contumacem vl̃ pro contumace habitum purgata prius contuma
cia illo tunc ut supradictum est ita demum reuocari possint si hoc ju
dici uidebit̃ fore consonum rõni: et alias reuocatio secuta per purga
tionem contumacie factam vt sup̃ nullatenus appelletur. Et parti
bus auditis pronunciari possit iterꝫ vꝫ interlocutoria fieri si et prout
de iure judici videbit̃ etiꝫ si sit dns locutenens illo casu causa cõ
gnita. Si uero neutra pt̃ium ad tminꝰ deputato in causa voluerit
procedere tunc ille terminus intelligat̃ arcuinductus et cassus p tunc:-

De potestate judicis i prorogatiõe tminoꝝ: Rx.ca

Vm jus dicentis officium sit latissimum: Ordinamus q̃ per ju
dicem possint termini vnius vel plurium causar̃ prorogari p
tibus absentibꝫ seu altera parte pnte: vel altera absente: ita q̃ termi
ni alicuius actus semel prorogati no debeant vlterius prorogari ni
si urgentissima causa intercesserit aut concordia pt̃ium consensu pro
cesserit. Et teneat̃ judex tminos prorogatos prius expedire q̃ pro
cedatur ad alios ad illam diem emergentes seu incidentes. Et lo
cum habeat etiam in pendentibꝫ causis:-

De aduocatis ab una parte informatis aduerse parti patrocinari non debentibꝫ. Rx ca:-

Vper causar̃ meritis fideliter et equo libramine coram ju
dice procedi possit: Decernimus q̃ nullus aduocatus vel pro
curator de jurib⁹ alterius pt̃ium informatus audeat quouis modo
vel presumat in causa in qua fuerit informat⁹ parti aduerse palã
vel occulte consulere seu patrocinari sub pena suspensionis ab +

officio procurandi et postulandi in quocunq; Judicio per sex menses. Et hoc uendicet sibi locum si pars que eum informauerit eundem habere uoluerit pro suo procuratore vel aduocato: Alioquin valeat impune alteri pro tuitione patrocinium exhibere. ¶ Si uero inter partes contentio versabitur vna cum aduocatum seu procuratorem de quo contendit prius informauerit tunc stetur cuilibet Juramento qui in pena solidor. xl. seu maiore pene arbitrio Judicis cuius plurimes multiplicande. et illi cuius applicande vbi Judicium agitatur: Juxta eo q; iuratur et eius Juramento declarat vna partium cum prius informauerit. ¶ Statuentes insuper q; vna pars non possit vti patrocinio nisi vnius aduocati et unius procuratoris in una causa et una causa et cui intelligatur causa principalis protectionis et appellationis:

De personis litigantibus et causidicis in allegationibus honeste habere debentibus:

Aliquor importunos mores suppremere: et ne pp superfluas allegationes Judicia retardent: Ordinamus q; post primas allegationes per partes vl' patronos causar voce uel in scriptis exhibitas: Judex precipiat principalibus personis et eor causidicis si ea uidebit q; sedeant et taceant: quod preceptum illico seruari nec valeant principales aut patroni in causis vlterius dicere uel supplere: nec sententiis re vel uerbo interrumpere: aut impedire nec audeant causidici partium vbi ius reddit habitantes a Judicio recedere no prehabita licentia Judicis donec Judicium tute procedat: Contrafacientes uero pena xx. solidor incurrant hospitali sce Marie magdalene in terra Vtini si ibidem lis ardeat applicanda. et si fuerit alibi pena applicet magistro hospitali illius loci: quo no existente applicetur ecclie. Et qui in dictam penam inciderint in nullo Judicio audiantur nisi primo dictam penam integre persoluerint aut ad mandatum Judicis deposuerint:

De dillationibus dandis ob procuratoris vl' aduocatoris absentiam:

Ad sue expeditionis quo ad fieri potest inherentes ne pp dillationes ob procuratoris uel aduocatoris absentiam petitis lites plus debito prorogari contingat: Ordinamus q; in aliqua lite q; to cunq; tpre duraturi aliqui ptium ob procuratoris absentiam vel aduocatoris habere non possit vel debeat ultra tres dillationes quar nulla trium dier excedat: nisi tales causidicos. Reu. p. causa abesse contigerit: quo casu xv. dier dillatio ex tali casu possit assignari. ¶ Et si tres dillationes obtulerit eor absentiam assignat reperiunt: qd per acta cause vel alia instrumenta et no aliter probari possit: nulla alia vlterior dillatio possit assignari. Et quo ad premissa eadem causa intelligatur principalis causa

protectionis et appellationis. Et h uendicent sibi locum etiam in pendentibus causis. Statuentes insuper q si procurator vel aduocatus alicuius partis hora causis in iudicio fuerit deinde se a iudicio absentauerit: nullo modo detur dilatio parti petenti pro habenda exhibitione dicti causidici in iudicio nisi urgentissimum impedimentum per iudicem iudiciale approbandum fuerit allegatum. Quo casu dilatio competes assignetur dum tamen ea que superius super tribus dilationibus assignatis decreta sunt nullatenus violentur.

De pijs fauoribus miserabilibus personis et aliis pauperibus gratis exhibendis.

Cum iuxta omnipotentis precepta pauperibus et miserabilibus personis caritatiua suffragia teneamur impendere: hac pia constitutione decernimus q per quascunq; iurisdictiones hanc in quocunq; loco sit: pauperibus et miserabilibus personis litigare volentibus singulis annis mechandis in hebdomada sancti unus patronus: unus notarius et unus preco omnimodo deputentur. Qui iuramento corporaliter prestito promittant pro predictis egentibus de suo officio liberaliter deseruire nulla spe premij aliqualiter exquisiti: et q questiones incohatas per alios patronos seu notarios teneantur ut supra liberaliter prosequi: et si fieri pot ad finem perducere. Hoc addito q si pro dictis egentibus fuerint lata sinia aduersus temere litigantes perinde ac si in expensis condemnentur ac si per dictos egentes fuisset integre satisfactum de laboribus predictorum de qua condemnatione predictis aduocato notario et preconi satisfiat. In quibus causis dictarum egentium personarum procedi possit et debeat summarie breuiter simpliciter et de plano sine strepitu et figura iudicij diebus feriatis dumtaxat in honorem dei non introductis sola ueritate facti inspecta et omni solemnitate et cauillatione et intricatione reiecta. Quod si pauperes aut seu miserabiles personas illas fore intelligi decernimus: Quas tales esse per iudicium fuerit declaratum: Quę declaratio etiam ex eius officio informatione sumpta etiam nulla petitione super hoc facta fieri possit nulla forma iudicij penitus obseruata. Et talis declaratio in scriptis per notarium cause redigi debeat: et a tali declaratione nullo possit appellari: supplicari: reclamari: aut in integrum restitutio postulari: aut per uiam nullitatis aut quouis modo contrarium. Et ita teneat ut supra declaratio ipa in quacunq; parte iudicij facta fore reperiatur. Et si predicti aduocatus seu patronus cause. Vel procurator notarius et preco electi recusauerint tale officium acceptare tunc per iudicem compellantur sub pena priuationis officij per annum et die quam penam illico incurrant ipo iure si non acceptauerint in continenti facto precepto. Et predicta super tali declaratione faciendi et super ratione reddenda uendicent sibi locum etiam in pendentibus causis: nec huic constitutioni per aliquam aliam que sit in hoc vo

lumine intelligat derogatum in aliqua parte :-

10 **De officio & notariorum Jurumento :-**

Rouida ordinatione statuimus q quilibz notarius assumptus uel assumendus ad officium uel ad scribendum acta curiarum vl alterius cuiuscumqz judicij uiret ad sancta dei euangelia super scriptaus judice sub quo scribere debet deferente in forma infra scripta .Vz juro ego notarius ad sancta dei euangelia bona fide et sine fraude remotis odio amore prece et precio fideliter et ueraciter scribam secundum meaz conscientiam omnia et acta et omnes scripturas spectantia et pinentes ad meum officium : nec dolo omittam quin predicta scribam . Testes bona fide interrogabo et examinabo . et secundum q ab eis deponet in scriptis redigam ea que ad causam pinere uidebuntur . et seriem testimonij per ordine scribam . nec scribam dicendo talis testis deposuit idem qd talis . Et dicta eorum bona fide celabo : donec fuerint per judicem publicata . Si dñs Locumtenes vel alius officialis mihi aliquid comiserit uel preceperit qd ad meum pineat officium : illud obseruare et adimplere curabo proposse . Et secreta et credentias dñi Locumtenentis et aliorum officialium secretas tenebo . Et si consilium ame petierint bona fide eis dabo . Quo sacramento no prestito non admittar ad scribendum acta causarum :-

11 **De patronis cauz & notarijs qui in judicio scribant admittendis :-**

Vtu conuenies est talitr prouidere q cause celerius expediri possint et q uirtutes proborum conseruent et crescant : hac libratta constitutione decernimus q in potestate sit dñi Locumtenentis coram eius officio certos aduocatos procuratores et notarios tot quot sibi uidebit cum hoc q primo notarios examinari facere debeat per suum Vicecum et Capitaneum cum Jurumento in grammatica libr et bona ac sufficienta pratica notarie et Judicaorum stilo . Et si ad premissa repti fuerint sufficientes et ydonei tunc admittantur ad officium scribendi in causis et litibz coram suo officio et hoc non obstante alia quacumqz consuetudine aut contrarietate hactenus obseruata honestati contraria . et vniuersitati litigantium q plurimum preiudiciali :-

12 **Q duo ul plures notarij nõ admittant ad scribendum simul & semel in eadem causa :-**

Statuimus q acta causarum per unum tantum notarium et no per duos uel plures scribi debeant de quo partes sint concordes . Si uero partes de ipo notario scripturo no essent concordes : tunc judex unum notarium non suspectum ad id depu

tet: qui si suspectus allegetur utrum suspicio sit iusta uel non per iudicum diffiniatur: nec possint omnes notarij iudicij dari aliquo modo suspecti. In absentia q3 notarij qui consueuit scribere in causa possit alt notarius no suspectus subrogari:-

13 De actis cause cõtinuatis per notm scribẽdis:-

Onpruum esse censemus: Et ideo Statuimus q notarij acta scribentes coram dño Locumtenente vel alio quecunq3 iudicio teneantur et debeant acta cuiuslibet cause in proprio et spali libro siue regstro in forma autentica et per se scribere: non autem diuersas acta causar simul et commixtim conscribẽ unius cause acta cum actis alterius immiscendo. Qui no contrafecerit pena xl.ta solidor quotiens contrafecerit cuiq3 applicanda mulctẽ.-

14 De actis iudicij partibꝫ ꝯ exẽ iudicatis ostẽdendis ꝯ dilatione danda pro copia nõ danda

Vm acta omnia iudiciaria debeant esse communia vtriq3 parti exceptis testium depositionibꝫ nõ publicatis et interrogatoriis per iudicem admissis per aliam ptem productis contra quam sunt testes producendi: Ordinamus q3 quelibz pars possit in iudicio et extra videre et examinare acta facta in iudicio et teneat̃ notarius satisfacto sibi prius competenter de suo labore eisdem partibz dicta acta ostendere ad eor3 uoluntatem cuiz extra iudicium notario tamen semper presente: et aliter nõ: uel eis copiam dare ad quor3 actor3 particulariuum copiam recipiendã nulla detur dilatio si fuerint facta parte presente uel contumacie absente. nec pp hoc iudicium retardetur:-

15 De Instrumẽtis q3 copia est decreta in iudicio non legendis:-

Enouamus q3 quando in iudicio est decreta copia aliquor3 instrumentor3 uel aliquor3 actor3 in causa productor3: et pars cui copia decreta fuerit: petat in iudicio q3 illa instrumenta vel acta legantur: non audiatur: nec legantur dicta instrumenta uel acta aliquid ostensus nisi prius opponatur contra dicta instrumenta uel acta aliquid ostensus et ibidem in iudicio:-

16 De notarijs cõpellendis dare copiaz actor3.-

Ordinamus q3 notarij causar teneant̃ dare copiam eor3 que in iudicio producuntur post decretum copiam parti petenti: ita tamen q3 pars requirat a notario dictam copiam post temp3 decrete copie et ante diem termini superuenientis satisfaciendo

eidem de solutione competenti : Quibꝰ requisitione solutione vel eius oblatione sic factis notarius sibi copiam nō tradens cadat in penam xl.ti solidoꝝ curie illius loci applicandoꝝ salvo justo impedimēto per juramentum notarij comprobando . Et si aliꝰ terminus competēs assignetur in quo si nō fuerit exhibita . condemnet notarius in C. soldis applicandis vt S. et pene in contumacem aggrauent . ¶ Iuxta pars in petenda copia supradicta nō obtemperauerit : tunc vltrius nulla alia sibi detur dilatio ad dictam copiam habendum . ¶ Vbi autē notarius requisitus copiam prestiterit teneat pars notario solutionez congruā impendere siue illaꝫ copiam acceperit siue nō :-

17 **De notarijs acta propinquoꝝ scribere nō debētibꝰ nec ad patrocinia causaꝝ admittendis :-**

Vm judicia equa lancꝫ omni suspicione remota quo adhiberi pōt debeant tutelari : hac luculenta sanctione decernimus qꝫ nullus notarius ad scribendum assumptus in causis quibscumqꝫ in mudicio tutelandis possit aduocationis vel procuratie officium assumere vel exercere : nec debeat aut possit talis notarius scribe aut ad scribendum admitti in causis agnatoꝝ cognatoꝝ vel affinium suoꝝ usqꝫ ad quartum gradum . ¶ Et si procuratoꝝ vel aduocatus in causa fuerit pater filius frater gener socer vel patruelis aut nepos patris notarij vel e conuerso similiter talis notarius in causis in quibꝰ talis exercuerit procuratoꝝ vel aduocatus ad scribendum nullatenus admittatur . Et notarius qui contrafecerit in aliquo predictoꝝ mulctetur in penam medie marche . cuius medietas curie loci : et alia medietas parti cui non attinet notarius applicetur : et nihilominus scribere non valeat :-

18 **Qꝫ occupatione notariorꝝ nō possint lites partium retardari :-**

Vm tabellionum officium nō ad retardandum : sed ad auctorizandum processus fuerit institutum : Statuimus qꝫ si notarius aliquis ad scribendum acta judicij vel testes examinandum aut alia judicialia faciendum deputatus ex nimia sua rei apprehensione aut ob diuersoꝝ negociorum occupationem defecerit vel se excusare voluerit : aut denegauerit in congruo spacio per judicem assignato testes examinare et cum debita solutione exhibere parti vel partibus quam interest copiam instrumentoꝝ aut scripturaꝝ quarumcumqꝫ judicialium vel extrajudicialium per quas cepit non tradita lites aut negocia contingat modo aliquo retardari : idem notarius condemnetur et teneatur pars propterea retardata in media marcha solidoꝝ . ¶ Iuxta ex proposito voluntate vel studio que supradicta sunt non expediuerit : tunc ultra dictam penam parti assignandaꝫ multetur in alia media marcha . Et curie illius loci judicij applicanda et ulterius contumaces penis grauioribꝰ affligat arbitrio judicantis :-

19 ## De ordine seruando per notarios in celebratione cõtractuum.

Diligentiam notariorum fidem ob utilitatem publicam iustificare cupientes renouando Statuimus q, si aliquis notarius contractum aliquem uenditionis emptionis locationis permutationis transactionis donationis cessionis pactorum testamentorum codicillorum aut alicuius ꝯis mere uiuos uel ultime uoluntatis rogationem nõ pronunciet uel stipuletur siue comprehendat oretenus: Sed formam testamenti contractus et cuiuscunq; rogationis uel saltem substantiam ipsa prius inscriptas in libris suis abbreuiaturarum et nõ in cedulis redigat et conscribat: et postea ex scripto pronunciet publicet atq; legat. Et postea quisq; notarius teneatur in suo ordinato processu seu libro prothocolli redigere et extendere omnem rogationem sibi factam cum omnibus requisitis substantialibus consuetis infra unum mensem a die facte rogationis. Quo mense elapso negligens pro qualibet rogatione in una marcha soldorum condemnet curie cui fuerit applicandi: ad cuius pene solutionem ipsius heredes etiam teneantur. ¶ Ordinam⁹ insuper q, quilibz notarius teneat et debeat notas siue abbreuiaturas scribere in quaterno ad dictas abbreuiaturas scribendas apto et ligato continente saltem quadraginta cartas: Si quis uero contrafecerit testamenti contractus uel quemcunq; alium rogationem in cedulis scribendo seu cartis non compaginatis uel compaginatis minori numero cartarum: cadat singula uice in penam unius marche applicande domino sub quo ille residet. ¶ Et si postea exhibeat in uidi notam in quaterno non scriptam ut premittitur adhuc cadat in penam medie marche applicande iurisdictioni coram qua producetur teneatur etiam notarius dictis abbreuiaturis signum suum preponere et nomen suum attestando qualiter est quatenus sua abbreuiaturarum. Et similiter in notis suis in quibus precedentia scribere debet rogationes sibi mutuatas rogatum cuilibz nomen suum subscribendo.

20 ## De uerbis redargutoriis contra sententiantes non dicendis.

Expetua ordinatione statuimus q; nullus aduocatus uel procurator nec aliquis principalis litigans in iudicio audeat aliqua uerba reprehensibilia uel redargutoria dicere uel proferre contra illos qui sententiant: ymo statim cum incepta est sententia patrem et litigantes debeant quieto animo silere et suas audire: nec illos uerbo uel facto impedire: sed permittere iudicantem suam intentionem exprimere. Si quis uero ex patronis uel litigantibz contrafecerit cadat in penam xl^a soldorum curie illius iudicis applicandorum: in quam petitum maiens non audiatur donec ipsam persoluerit.

21 **De verbis iniuriosis in judicio dictis.**

Statuimus q̃ si aliquis in judicio proferat verba iniuriosa contra alĩ quem cuiuscunq̃ conditionis existat: puniatur pena unius marche solidor̃ cuius illius loci applicande: et nichilominus teneat̃ remissa taxatiõe per judicem parti ad extimationem iniurie. Si aut̃ contra officialem verba iniuriosa prolata fuerit per quecunq̃ puniatur in viginti quinq̃ libris applicandis officiali iniuriam passo. Et si reiulte defactis ei fuerit illata iniuria atrocius puniat ad extimationem iniurie nichilominus teneatur.

22 **De penis notariorum recusantium dare instrumenta:**

Et difficultate notariorum in exhibitione instrumentorum publicanda dilatetur aut pereat jus eor̃: Statuimus q. notarij hinc instrumenta alicuius petenti ad requisitiõem partis requirentis teneatur parti petenti sibi exhibere instrumenti necessitate infra tres dies sub pena xl. solidor̃. Quod si infra dictum terminũ non dederit mandetur sibi quatenus infra alios tres dies et minus arbitrio judicis debeat sibi dedisse dicta instrumenta sub pena medie marche. Et si non dederit assignetur sibi alius terminus sub pena unius marche q̃ debeat dedisse infra alios sex dies tres habita sepulta solutione. Et predicte pene cuius applicentur. Et perseverans in contumacia maioribus penis judicantis arbitrio condemnet̃: proviso tamen supra predictis q. alteri pti facultas habende copie minime subtrahatur.

23 **Q. acta judicij etiam sine testibus fidem faciãt.**

Onstituimus et ordinamus q̃ quandocunq̃ per notarium cuius acta judicij fuerunt prescripta. Sive per judicem sive per partes sive etiam apparente aliqua contumacia gesta fuerint: tunc talibus gestis aut pronunciatis etiam nullis testibus adhibitis qui in talibus actis per notarios scribi nõ debeant plenaria fides adhibeatur. Exceptis sententijs interlocutorijs a quibus secundum constitutiones et iura cuilibet̃ appellari: et exceptis finijs diffinitivis que adhibitis testibus conscribi debeant omnimo:

24 **De citationibus et qualiter contra cõtumaces procedatur:**

Quitatem justicie obseruantes: et contumaciam inobedientiam puniendes Statuimus q. si quis agere voluerit aut querimoniam deponere contra aliquem habitantem in jurisdictione patrie fori sui sub aliquibus obligationibus alicuius debiti aut personalibus uel alijs: aut actionibus realibus citari faciat partes contra quas agere voluerit cum libello seu cedula continente petitionem agentis seu quantitatem vel rem per signa aliqua quam ex pete inte

dic: et ei mandau q. pe se compue debeat aut legittime pe procuratoꝛ
idoneum ad certam diem horam et locum sub pena .xx. soldoꝝ in
primo trmino in quo sinon comparuerit: citetur similiter secundo
q. comparuerit determinato tpe sub pena .xl. denꝝ. In quo secundo
si comparuerit antequ audiatur soluere debeat .xx. soldos curie eo
fuerit. et refficere expensis pris pe judicium illico taxandas. ¶ Et si
secundo citatus nō comparuerit: citetur tercio pe similem modum
sub maiori pena ad negandum vel confitendum. In quo tercio ter
mino si comparuerit non audiatur nisi solutis omnibꝫ penis dicte
curie et refectis omnibꝫ expensis pris: Quas si illico non soluerit
uel super eis in concordio non fuerit contumax reputetur. ¶ Et
si in tercio termino in contumacia perseueraverit: tunc si debitum pe
tatum uel res que petitur coram dño Locumtenente sit infra extima
tionem quinquaginta librarum et coram alijs judicijs sit infra
summam .xxv. librarum: talis contumax habeatur pro convic
to et confesso: Jurante tamen primus pte principali legittime ac
te se uisse debere habere id quod petitum est: pe publica instru
menta seu rem petitam ad se spectare ex legittima causa. ¶ Supra
aūt quantitatem uel extimationem predictam contumax nō intel
ligatur convictus nisi primus facta fide de eo quod petitum est pe
publica instrumenta vel testes uel alias probationes legittimas: et
quam fidem si ibidem facere non posset de eo quod petitum est il
lam facere valeat quandocunq; tpe tamen debito: Jta et taliter
q. etiam lite uere non contestata fieri possint quecunq; probationes
contra contumacem postea tamen, adhuc ad illas legittime citatum secu
dum formam juris. ¶ Et si citatus pars conventa comparet admittat
ad proponendum defensiones legittimas expensis et quandijs primo
integraliter persolutis. Et si ex tali comparitione non revocetur aliquis
processus factus contra contumacem qui in hoc quo ad modum pro
cedendi validius censeatur. ¶ Et predicte citationes legittime re
putentur si aliqua earū conventus sicut personaliter repertus et
citatus sibi uel ad cuius domum cedula dimissa uel eo facere ad
domum alicuius vicini sui. ¶ Si vero in primis duobꝫ terminis
nō fuerit personaliter citatus nec in tercio termino possit personaliter
citari. eo qꝫ non reperitur ad domum sue solite habitationis et sup
platea loci data uel dimissa ibidem cedula vt ad certum locum et
certam diem comparere debeat post .x. dies computandos a die da
te citationis exclusive. ¶ Et si in aliqua ex primis duobꝫ citationibꝫ
fuerit personaliter citatus: tunc in tercia citatione possit actor facere
premissum actum ad terminum quem voluerit sine aliqua proclamatio
ne ibidem tamen vt supra cedula dimissa. ¶ Facias vero supra
dictas tribꝫ citationibꝫ et terminis assignatis pretitis possit si voluerit
et valeat actor procedere quemadmodum si foret vere lis contestata
vz: ut ad quencunq; actum judicij procedere voluerit: facet

// tunc pro illa tercia vice citari debeat p publicum preconem in domum sue solite habitationis //

semel rum citatu personalite uel ad domum ad expeditoēz talis actus
vel per proclama publicum si habitationez non habet. Et talis actus
expeditus in cuius contumaciu eundem effectum habeat quē habe
ret si presente illo qui contumax fuit factus foret. Et q talis con
tumax in respondendo positionibz habeatur pro confesso si in con
tumaciu perstiterit usqz ad finiam. Et si aliquo tpre talis in tanta
protervitate contumacie perseverans comparuerit ante finiam: nūq
audiri debeat nisi primo solutis quadijs et omnibz expensis pe
sacramentum partis taxandis judicē processu cause tamen effectum
quo ad ordinem habente: vt superius est expressum. Aut si pars
agens post dictas tres citationes videbit expedire: eligere possit u
am uiis cōmunis contra contumacem: vt vz in actione petere possit
se poni in possessionē rei petite. Et si talis contumax infra annum ue
nerit ad judicium. et judicio sisti sufficientem et ydoneam prestiterit
cautionem ac quadijs et expensis integram satisfactionem fecerit
possessionem recuperet. ¶ Et si infra annum ade facte missionis
premissa non adimpleuerit: actor tranfacto anno veluti possessor cō
stituatur super proprietate dum taxat aduerse parti contumaci dese
sione legitima reseruata. ¶ Si autem actione personali agatur mit
ti possit pars agens si voluerit in possessione bonoz mobilium cō
tumacis uel immobilium si forte mobilia non habeat pro modo
per sacramentum agentis declarau et usqz ad summam expensis
factaz: quam missionem pus quandocunqz ante diffinitiuam
sententiam superinde latam recuperare possit solutis integris expen
sis et quadijs: et de judicio sisti et judicato soluendo sufficienti et
idonea cautione prestita. Ita tamen q elapso anno cum agatur per
sonali contra contumacem per judicem declarari possit agentem
posse fructus luciari quousqz dicta missio fuerit legitime reuocata
In premissis tamen ubi actor fructus non luciat missus in possessio
ne siue in reali ante annum: siue in personali debeat actor quan
docunqz durante contumacia habere rei custodiam et fructus colli
gere et eos conseruare uel distrahere prout judicia videbit vt tedio
affectus reus veniat responsurus. In quibz fructibz obseruetur pro
ut a iure communi dispositum est: vt vz percepti post annum
in reali sint actoris. Et in personali similiter post declarationez
judicij ob nimiam absentis contumaciam. Et possit etiam ha
bere locum missio in possessionem contra contumacem secundum
formam juris cōis si peteret cautio damni infecti: Vel de prestan
dis debitis uel legatis vel fidecōmissis conditionalibz uel in diem
certum futurum debitis. Vel si ageretur aliquo interdicto vel remē
dio ad possessionem recuperandam. Vel interdictis. Vel in rem scp
tis uel actionibz mixtis ageretur. ¶ Et si materia cause de qua
ageret esset talis nature in qua contra contumacem per missionem
in possessionem secundum ius communie nō esset subuentum.

actori tunc contra contumacem ad diffinitiuam sñtiam valeat peruenire vt
superuus est expressius. Vel ad alia remedia iuris communis prout vbi
actori uidebit. Vtra q sit in agentis arbitrio contra contumaces nolentes pa
rere iudicio contra quos nichil obseruandus est. Vel ut beneficio istius con
stitutionis vbi aliter disponit q tunc communis sit prouisum. Vel iuris co
munis remedijs uti contra dictos contumaces. ¶ Cum aut aliquis
no habitans in ciuitate patrie ad petitionem alicuius contra eum
exponere uolentis citari petatur: siue sit uagabundus: siue eius mora
sit ubi moretur predictis: tunc talis absens in platea loci ubi iudicium
redditur: et etiam ante domum sue solite habitationis si qua est alta
uoce preconia citetur cum cedula tribus vicibus: et pro quilibet citatione
et uice habeat spacium xv. dierum continuorum ut ueniat legittime et
peremptorie ad iudicium si uirilis conqueri uolenti: et q citatio
secunda fieri no possit nisi primo termino xv. dierum elapso. Et si di
es termini esset festiua sequens pro termino habeatur ut supra. Et
supradictum citationum formam in primis citationibus faciendis obser
uetur. ¶ Si uero post predictas citationes citetur quis ad procedendum
in causa: tunc sufficiat vnica citatio tantum personaliter vel
ad domum sibi facta infra terminum competentem arbitrio iudicis in
qua cedula exprimatur ad quem actum simpliciter ad procedendum de
beat comparere aliter citatio facta non teneat nisi precesserit per iudicem
alicui presenti in iudicio vt comparere debeat certa die ad procedendum
in causa: quo casu simplex preceptum iudicis alicui pena factum pro
prima citatione sed fieri debeat per cedulam ut supeius continetur.
Relationes aut citationum et presentationum litterarum et cedularum pos
sint et ualeant preconis in iudicio et extra partibus presentibus et absen
tibus facere notarijs causarum: Quas relationes notarij teneant in actis cause
scribere et eas scriptuas sicut et ipsis preconibus qui presentauerint et
citauerint adhibeatur in iudicio plena fides. ¶ Premissis autem
expeditis obligationes seu debita de quibus quis se uoluerit conuic
tum secundum morem patrie. Et contractus uel depositi et cetere om
nes cause pauperum: et alie in quibus potest procedi summarie seu bre
uiter et de plano sine strepitu et figura iudicij. In quibus procedat et p
cedi possit etiam secundum formam constitutionum super illis edita
si et prout uidebit actori. Declarantes q si cause mouentur ualoris
unius marche vel abinde infra de quo ualore stetur declaratione iu
dicis q tunc ualeant et fieri possint citationes per solum nuncium absq
cedula aliqua:

25 Quando citationes et earum relationes fieri possint.

Statuimus q singulis diebus in quibuscunq; feriis possint fieri commissiones
citationes et relationes earum pro diebus iuridicis: Exceptis infrascrip
tas feriis. Vz in die natiuitatis domini nostri ihu xpi: et in die precedenti

cum duob⁹ sequentib⁹. In festo resurrectionis eiusdem cum duob⁹ diebꝫ precedentib⁹. et duob⁹ diebꝫ sequentib⁹. In assumptiõe beate Marie Virginis. et in festo corpous dñi nñi yhu xpi. Ascensionis dñi. Sancti Marci euangeliste. Sancti Johannis baptiste. pentecostes cum duobus diebꝫ sequentib⁹. Et intelligantur habere officiales commissionez citandi eo ipso q. reputant se de cõmissione iudicis aliquem seu aliquos actus iudicij :-

De modo citandi communitates.

26 Nota citandis cõmunitatib⁹ vniuersitatib⁹ seu collegijs fiant cedule modo contento in superiore constitutione: et sufficiat presentari cedulam decano ville aut officiali maiori et ꝛ̃ publica proclamatio fiat per nunctium cedule in platea terre seu loci cuius communitas citatur. Et si dies termini citationum supradictarꝫ medeat in diez festum sequens non festiua et iuridica qua seruabitur audientia causarꝫ habeatur pro dicto termino: et procedi possit. Et predicta citatio sic modis predictis facta reputetur legitima et sufficiens in omnib⁹ quibuscunqꝫ casib⁹ in quib⁹ aliquis habitator dominij et districtus sui esset citandus: Quib⁹ citationib⁹ sic premissis et factis reputetur sic citati non comparentes contumaces: Et possit procedi contra eos tanqꝫ contra contumaces constitutionib⁹ et consuetudinib⁹ aliquib⁹ in contrarium editis uel obseruatis non obstantib⁹ :-

De cautione prestanda per forenses.

27 Statuimus q. quilibꝫ forensis vel non habitator in iurisdictione patrie fori iudicij teneatur facere securitatem. de expensis restituendis et restituendis reo uel dare pignus: uel eo iurante se non posse ydonee cauere vt supra: tunc de premissis iuratoriam cautionem prestare debeat si succubuerit in causa: aut si instantia cause perierit. Alius forensis agere uolens nullatenus audiatur :-

De siml' producẽdis procuratorijs substitutis tutelis et aliis gñib⁹ mandatorꝫ et cõpetenti data vel negãda.

28 Curarte atqꝫ celerius in causis procedere cupientes Statuimus q. quicunqꝫ aliquis tutorio actorio curatorio seu procuratorio nomine vel alio quocunqꝫ gñe mandatorꝫ compariuerit in iudicio agendo uel defendendo omnia mandata vel instrumenta faciendi ad legitimationem sue persone: producere et exhibere in primo termino teneat. que productio facta intelligatur: seu fieri possit si constabit de habilitate persone exactis aliquibus non tamꝫ ad officium iudicij residentis: quorꝫ copiam nisi pars contra quam producunt tunc ibidem petierit. Vltius de his de qb⁹ copiam non petierit dilationem ad habendum copiam habere non debeat: sed ad legitimationẽz personarꝫ eis visis p iudice

iudicio procedatur nisi legittima exceptio debito tpe opponatur. Et idem obseruetur in copia danda reo: quandocunq; actor simul et semel ad probationem sue intentionis plura instrumenta producat: vtpz de instrumentis quoq; tunc copiam nō petierat. Vlterius pro opponendo copiam non ulleat obtinere. Et econuerso: idem seruetur in copijs productoꝝ in publica forma pro parte rei dandis actori: Et habeat locum etiam in peridentibꝫ:-

29 ## De termino ad opponendum contra mandata concedendo vl'non:-

Decernimus q; de procuratorio uel alio mandato facto in iudicio uel extra presente parte nulla copia detur parti petenti: sed ibidem legat in iudicio et legittimet mandatum uel reprobetur. Et ubi procuratorium uel aliud mandatum factum fuerit in iudicio uel extra parte ad uersa absente: tunc si pars que fuerit absens petat copiam dicti mandati eidem detur cum termino ad opponendum ad tertiam diem Iuridicam proxime sequentem die statuti termini computato et non ultra. et infra dictum terminum opponat quicquid opponere uult et ulterius non audiatur opponens contra dicta mandata causa iudicij differendi:-

30 ## De negantibꝫ personas fore legittimas in Iudicio:-

Diuertentes ad constitutionem antiquam decernimus q; quotcunq; aliquis opponat in iudicio q; non sit legittima persona ad agendum seu defendendum: tunc si in processu cause et post litem contestatam in iudicio facta petatur per aliquam partem sibi fidem fieri de mandato cuius qui comparet in iudicio q; sufficiat fieri fidem per instrumentum mandatum continens uel per acta continentia Iuridicam legittimationem personaꝝ predictaꝝ: Quod copiam si tunc causa opponendi petatur: nullatenus deneganda: ne iudicium retardetur: eam tamen notarius requisitus parti petenti habita solutione tribuere teneatur extra Iudi^m Si fuerint instrumenta tutelaꝝ uel curatoriaꝝ gestorum quib; pp solemnitates aliqe requisitas in talibꝫ si forent omisse possent parti magnum preiudicium generari. Adiacentes q; notarius cause apud quem in iudicio producatur aliquod mandatum teneatur et debeat in actis cause scribere nomina omnium mandatariorum in mandato cuiuscunq; generis productoꝝ contentoꝝ. Et utrum fuerint specialiter uel generaliter ad causam constituti vel constituta: Ac etiam millesimum annum et diem facti dicti mandati et nomen notarij qui compilauit et publicauit dictum mandatum et legittimato uno de mandatarijs et autenticato instrumento mandati intelligantur omnes alij mandatarij in eodem contenti legittimati: nisi aliqua exceptione legittima opposita contra

personam alicuius ex mandatarijs pe sententiam repellerentur et ipsi legittimationi in actis semper vt premittur adhibeatur in illa causa principali et appellationis plena fides etiam si mandatum aliter non producatur :

31 De procuratore cōpellendo ad procedēdum post susceptum mandatum :

Vtquam constitutionem approbantes Statuimus q. siquis absens decetero fuerit constitutus procurator sindicus vel actor in causa in qua mandatum illud suscepisse constiterit : procedere compellatur et cum ipo tanq̄ cum legittima persona proceda possit etiam si renunciare nisi justam causam renunciandi habeat quod per judicium declaratur : dummodo de legittima revocatione ipius a domino facta expresse non constet. Et interveniente ex parte actoris asserentiq̄ non fore informatum de iuribus sui principalis dilatio pro informatione suscipienda nō concedatur : Et habeat locum etiam in pendentibus causis. Addicientes q. siquis fuerit legittimatus in iudicio per aliquam comparitionem dni in iudicio factam nō intelligatur revocatus nisi de revocatione expressa per dnm facta in actis judicij constet per publicum instrumentum aut prothocollum notarij in judicio producatum : et q. in qualibet pte litis possit actor tam principalis q. procurator. Alicio tamen coram comparente sufficiat. Et domino agenti aut procuratori nulle dent inducie ex eo q. asserat se velle informari unum ab altero :

32 Que ceteris pro alio comparere dicat esse sufficiēs.

Declarationem antique constitutionis annectentes Statuim⁹. q. nullus minor annis xx. possit esse actor curator sindicus vel procurator ad lites suas causas : et quid cum eis factum fuerit ipo iure nō valeat : et nullum sortiatur effectum nisi parte nō opponente per judicium legittimatus extiterit. Maior autē xx. annis : et filius familias et sine consensu patris, possit esse nomine alieno in judicio ad causas et lingue. Ita tamen q. ex hoc non obligetur pater nec eius pris bona obligari possint. Et habeat locum etiam in pendentibus causis :

33 De obligatis ad respōdendum in pluribus locis.

Vexationibus et detrimentis que utplurimum cum honestate nō possent inferri obuiemus : hac salubri decisione statuimus q. si aliquis debitor in publico instrumento obligauerit ad soluendum seu ad respondendum coram duobus dominis q. eo casu conuenit tantum possit in loco celebrati instrumenti

si ibidem se satisfacere obligauit uel in loco ubi habitare consueuit uel in loco sui domicilij. Alibi autem ita demum conuenirj possit et in alio foro si ibidem reperis fuerit per creditorem uigore obligationis instrumento contente:-

34 De libelli oblatione:

Expeditis preparatoriis iudicijs Statuimus q. in quacunq; causa cuius q̃tas uel extimatio siue precium excesserit quinquaginta libras soldorj porrigat libellus in iudicio per actorem coram dño Locumtenente ultra actionem partis conuente: Exceptis causis de iure communi uel constitutionum forma summarie decidendis in quibus libellum inscriptas offerri non oportet: In quibus et in aliis causis q̃ sint minoris quantitatis uel extimationis quinquaginta librarum sufficiat qualis petitio uerbotenus in iudicio producta que per notarium in actis cause describatur: et reputet̃ legitima quocunq; modo concepta sit dummodo constet de intentione petentis super qua sola ueritate inspecta summarie cognoscatur. Et si in premissis dubitaret de ualore rei in iudicio deduc̃te: stetur declarationi iudicij etiam ex officio suo super hoc summarie faciende a qua declaratione non possit appellari uel contrarium uel nullitas allegari: ꝛ̃ si stet̃ eo casu:-

35 De producendo scripturas duplicatas.

Ordinamus q. si pars porrexerit in iudicio libellum positiones articulos uel exceptiones uel aliam quamcunq; scripturam nõ autem eam quam producere uoluerit in iudicio cuius copia danda sit parti: debeat ipam producere duplicatam: et unam apud acta retinere aliam uero dare parti petenti sibi editionem fieri: et debeat ille scripture auscultari si sint concordes parte hoc petente:-

36 De confitentibus debitum in Judicio.

Quoniam cum sponte confesso q. conuicto mitius est agendum: Decernimus q. si in iudicio actus in primo uel in secundo termino uocauerit se conuictum et unius mensis terminus assignetur ad integre satisfaciendum actori prestita prius idonea fideiussione de soluendo ad terminum statutum: quo transacto possit fieri executio contra principalem debitorem uel fideiussorem indistincte creditoris secundum formam constitutionum de hoc loquentium. Vbi uero fideiussio ut supra prestita̅ fuerit: tunc in confessum dicto termino non prestito illico fiat executio secundum formam iuris et constitutionum patrie. Et premissa uendicent sibi locum in compatronis tantum. Et hoc in causis summam xxv. librarum excedentibus. Abinde uero infra dictum arbitrio iudicij assignetur secundũ conditionem personarum

et cause dum tñ mensem non excedant.

37 De dilationib⁹ dãdis post porrectũ libellum.

Onstituimus et ordinamus q⁹ porrecto libello in causis in quibus uire ordinario procedit⁹: Judex statim statuat reo terminum trium dier⁹ ad deliberandum et opponendum inscriptas et alias non omnes exceptiones que litis contestationem impediunt informa impediendi processum et ad respondendum ipi libello si exceptiones non fierent: uel fierent et non admitterentur per judicem. Et si infra dictum tminum comparuerit: nullas q3 exceptiões opposuerit: tũc teneatur respondere libello. Si autem respondere recusauerit: tũc sit in electione actoris an uelit habere litem pro contestata: sca q⁹ ad diffinitiuam sententiam facta debita probationib⁹ perueniri possit an uelit q⁹ procedatur contra ipm reum ad missionem in possessionem uel alit uelut procedit secundum formam constitutionis contra cõtumacem. ¶ Si uero respondeat libello: tunc ipe facto actor⁹ poterit producat positiones suas iuramento interueniente q⁹ credit illas ueras esse dicens autem positionib⁹ et aliis per alterutram partem productis in qualib⁹ parte litis siue procedatur summarie siue nõ: si pars principalis que eam iuramento eas producere uoluerit et petierit principalem personam per se met ipam respondere: sicut in patria forisfamiliat⁹ tenetur comparere per semet ipam et respondere die ad quam citata fuerit de cõmissiõe judicis: Quam principalem personam procurator suus debeat facere ad hoc personaliter comparere. ¶ Si autem pars principalis per se ipsam respondere in judicio recusauerit: aut eam cuius procurator non fecerit presentari ad respondendum legitime: dicte positiones habeantur pro confessatis: Exceptis personis infirmis aut ualde debilib⁹: prelatis: militib⁹: et dominab⁹ que uel que comparere personaliter in judicio cõgantur: sed judex de loco honesto prouideat: et illuc uadat si sibi uidebitur ad fraudes tollendas: Vel notarium cause mittat pro responsionib⁹ personaliter faciendis; Et si pars non esset in patria forisfamiliat⁹: tũc procurator eius admittatur ad respondendum nisi pars aduersa uoluerit probare ipm esse in patria quia tunc si probauerit infra sex dies medius ue pars principalis comparere et respondere tenebitur vt supra. Et qui contra ueritatem allegauerit illam aliam partem esse extra patriam condemnetur in una marcha soldor⁹ curie applicanda. Pars autem que defecerit in probando q⁹ sit extra patrium in media marcha applicanda ut supra plectatur.

38 De Juramento calumnie.

Tq⁹ tum fieri potest ueritas deducatur in lucem: Statuimus q⁹ si causa ualoris ab una marcha supra agitabitur q⁹ illico post

litem contestatam. Iuramentum calumnie legittime prestetur si fuerit requisitum. Et si aliqua pars litigantium interrogata fuerit in positionibus uel aliis partibus cause de eo q̃ sit notorium: uel de quo fuerit fama publica in loco ubi iudicium agit̃: uel ubi partes uel altera earum que respondere debet habeat uel habet domicilium: et illud negatum fuerit: soluat libras quatuor soldos curie applicandas totiens quotiens fuerit interrogatus et negauerit. ¶ Dictum autem sacramentum calumnie sub hac forma prestetur. Procuratoribus minusculis quoq; partis etiam maximas corporales debentibus et cuilibet alii intercedenti nomine suo uel alterius. Vz. q̃ putent et reuera credunt partem suam fouere iustam causam: et causam clientis sui nõ fore mendacibus allegationibus compositam et q̃ pp nullam malam causam patrocinabit̃.

poena in qua incurrit negans positiones in curia

De allegantibus manutentores.

Statuimus q̃ si aliqua psona uel communitas citata fuerit in quacunq; causa et manutentorem allegauerit post petitionem actoris q̃ statim ipsi reo assignetur terminus sex dierum ad respondendum dicte petitioni et ad dandum dandum suo allegato manutentoru per cedulam eidem persone uel ad domum presentandam vt litem que sibi mouetur ueniat in die supradicta iuramq; defensiuus: Qui si ueniat et se manutentorem confessus fuerit: Iudicium assumat: et in causa procedat hoc modo. Vz. q̃ petitioni actoris respondeat nomine rei contenta et etiam suo nomine pro suo interesse: Et sic per se uel procuratorem legittimum procedat̃ in causa. Et quascunq; probationes defensiones et iura debito modo procedere possit. Et manutentore in causa succumbente: sententia preiudicet eidem et etiam reo principali si ab ea manutentore nõ appellauerit. quam appellationem interponere et prosequi ipe manutentor et non reus teneatur si hoc uoluerit. ¶ Si uero manutentor se confessus fuerit: sed noluit ut supra in causa procedere: tunc reus principalis conuentus procedat in iudicio et iura sua et defensiones bona fide faciat et producat: quo cãu reo in causa succumbente sententia contra eum lata siue iusta. siue iniusta etiam si ab ea non sit appellatum manutentoru qui labores iudicij uoluit assumere preiudicet. quo ad interesse rei principalis consequendum. Possit tamen manutentor pro suo interesse se appellare et appellationem prosequi si uoluerit. Et si in causa appellationis obtinuerit: contentus esse debet reus principalis re illa de qua est litigatum consequendo etiam expensas et interesse debitum prout a iudicio taxatum extiterit. Si autem manutentor nominatus ut supra citatus in dicto termino non comparuerit vel comparuerit: et se manutentorem negauerit: statuatur terminus xv. dierum continuorum subtractis festis natiuitatis domini: et resurrectionis: Vindemiarum: messium ipi reo dicto statuto termino non computato infra quem nominans ita processisse debeat:

cum allegato manutentore q̄ declaratum sit an manutentor esse debeat in iudicio: quod si infra dictum spacium .xv. dierū dicta manutentionis differentia non fuerit terminata: tunc reus principalis in causa principali procedere teneatur: saluo sibi iure q̄d habet contra suum manutentorem ꝯdatis etiam aliis dilationibus prout iudici uidebitur expedire in manutentionis causa procedere. Et si contingat q̄ manutentor in causa manutentionis succumbat et ulterius q̄ sīa contra reum in causa principali proferatur talis sententia dicto manutentori quo ad ipius rei totale interesse consequendum plene preiudicet etiam si ab ea non fuerit a reo appellatū: predicta reo etiam obseruentur in manutentoribus aliis manutentores allegantibus. Possit tamen predictus manutentor negans appellare pro suo interesse infra tempus a iure statutum a sententia lata contra reum principalem ipius manutentoris periculis et expensis :-

et hec cū principali nō obstāte valeat ipe reus cū suo manutentore:

40

De allegantibus manutentores qui sūt ex patria

Manutentores extra patriam existentes si quis allegauerit petens illos citari et ad iudicium uocari: teneatur et debeat infra tres dies continuos: die allegationis non computato illos nominare: et fidem in iudicio q̄ sint manutentores facere que tamen probatio ipis manutentoribus nominatis non preiudicet. Et tunc per iudicem decernatur an dicti manutentores sint citandi: et declarato q̄ sic: tunc citentur ipi manutentores absentes siue sint absentes uagabundi: siue notum sit vbi morentur in platea loci vbi iudicium agitur et ante domum siue solite habitationis si qua est in patria alta uoce preconia cum cedulis tribus uicibus: prima uice ut compareat quintadecima die iuridica computanda a die proclamationis illa die non inclusa sub pena .xx. soldorū. Secunda uice ut compareat quintadecima die iuridica a die secunde proclamationis illo die non incluso sub pena .xl. soldorū. Tercia uice ut compareat quintadecima die iuridica computanda a die tercie proclamationis ad negandum vel confitendum predicta: et se constituendum manutentorem. ¶ Premisse autem cedule affigantur qualibus uice in platea: Quis quidem proclamationes teneatur et debeat dictus nominans fecisse fieri usq; ad dies .lx. inclusiue a die nominationis: et illo non computato. Quibus .lx. diebus elapsis ipis manutentoribus in terminis eis statutis non comparentibus: teneatur nominans siue fecerit fieri dictas proclamationes siue nō in se iudicium suscipere et procedere cum adue saluo usq; ad finem litis inclusiue: et eo convicto nominati per eum si non comparuerint: intelligantur et sint

ipsi

ipsi manutentores conuicti perinde ac si presentes et Judicium misse fuscepissent et personaliter conuicti fuissent. Ita q. nō possit allegari per manutentores de iusta sententia contra reum Lita qui bona fide Judicium coit: que bona fides presumat nisi dolus eius perspicacius mediis comprobet. nec possit allegari q. omissa sit appellatio aut eius prosecutio. In eā autem in quo comprobauerit legitime in aliquo dictorum trium terminorum: procedatur secundum formam constitutionis proxime precedentis. Predicti autē locum habeant nisi pars aduersa allegauerit manutentores infra dies octo probare voluerit esse in patria: quod si nō probauerit: puniatur in media marcha cuius applicanda. Si uero probauerit punitur allegans cum esse extra patriam in marcha una solidorum applicanda ut supra:

41 De reo in Judicio dñm nominante.

Statuimus q. si uocatus ad iudicium res non allegato exforcio in causa deductis nomine alieno se dixerit possidere debeat talem dñi nominationem in iudicio facere ante litem contestatam: uel pro contestata habitam: Cui nominanti debeat Judex congruum dillationem assignare ad intimand' absenti litem motam: Et ut talis absens ueniat per se uel per procuratorem idoneum ad procedendum in causa. Que dillatio si data nō fuerit uel si data fuerit et absens ut supra nominatus nō uenerit. tunc ad instantiam actoris absens actu debeat et contra ipm nominatum presentem si in iudicio per se uel procuratorem legittimum comparuerit aut si contumax fuerit procedi possit et debeat secundum formam Juris et constitutionum super his editarum: Saluo q. si de exforcio ageret: tunc procedi debeat prout in causis exforcii specialiter est prouisum:

42 De conseruatoribus.

Statuimus q. siquis promiserit alicui debitori ipm conseruare indemnem de aliqua re facta uel debito: statim cum creditor egerit contra debitorem principalem: possit ipe debitor iudicialiter arta re suum conseruatorem vt ipm principalem debitorem conseruet indemnem. Et qua forma procedit contra reum: possit similiter et ipe procedere contra suum conseruatorem: pp hoc tamen creditoris Judicium non retardet. Si uero aliquis se obligauerit creditori ipm conseruare indemnem respectu alicuius obligationis quam habeat contra tertiam personam: tunc sit in electione creditoris eligere utrum eorum malit conuenire:

43 De dillationib' dandis actori & reo.

Finem celerem litibus imponere cupientes: Ordinamus q. si actor

de sua intentione probare voluerit teneatur infra tminum .xv. dier cō
tinuor subtractis feriis natiuitatis dñi et resurrectōis messium et um
demar producē et produxisse instrumēta testes et omnia iura que
credit ad suam causam pertinere et quibus uta intendit. Quo tmino elap
so nullatenus admittatur uolens producere testes uel instrumenta
uel alia iura nisi appareat de legitimo impedimento sacramento partis
uel alterius si iudici equum esse uidebitur comprobando. Quo tali impedim
to probato prestituatur terminus octo dier ad producendum et probā
dum quecquid producere et probare uoluerit. Et ulterius uolens produ
cere ul probare supra propositis et petitis nō audiatur nisi iustissimus
impedimentum appareat probandum vt supra. Et isto casu alter termi
nus breuis peremptorius semel tantum iuxta negocii qualitatem arbitrantis ei
per iudicium statuatur. Quo elapso amplius non audiatur etiam quocūq
impedimento allato uel probato. ¶ Reus autem si uelit probare per
testes uel per instrumenta aut alter de sua intentione tūc idem reus
possit tam in dillatione data actori ut supra que sit cōmunis q. infra
terminum .xx. dier continuor reo assignandor exceptis feriis supra
dictis sicut supradictum est in termino actori limitato computandor a
die a die lapsi .xv. dier actori assignati producere nisi ustum impedi
mentum intervenerit per sacramentum partis si uelit. Videbitur com
probandum. Et impedimento intervenient aliis tminus .x. dier
continuor assignetur sibi ad producendum et probandum quecquid
producere et probare voluerit. Quo elapso nihil possit producere uel
probare super propositis exceptis et petitis per eum: nisi constet aliud
euidentissimum impedimentum quod utrum ustum sit per iudicis ma
turium duximus. Et eo casu alius breuis arbitrarius tminus per
emptorius semel tantum per iudicium prefigat. Quo elapso nullate
nus ultius audiatur etiam quocunq impedimento allegato uel probato
Et in premissis quilibet terminus datus reo sit eciam communis actori
ut partes in iudicijs obseruet. Et lapsis omnib predictis dillationib
assignatis actori et reo si testes iurati nō deposuissent ad huc per iudi
possit dari dillatio ad faciendum deponere testes iuratos cuilibuis
dummodo quinq dier tminum tminum nō excedat. Et predicta
obseruentur in quibuscunq causis: exceptis causis instrumentor
conuictionis: depositi: iuuium dnar: sententiar arbitrarior: ex
forar: pauper et miserabilium personar. et aliar in quibus sum
marie procedi debet secundum formam constitutionum super ipis
editar:

De actore renūciante tmino ei limitato.

44

Mnem perplexitatem volentes subducere: Statuimus q. si ac
tor renunciauerit termino .xv. dier sibi limitato secundum
formam precedentis constitutionis: talis renunciatio reo nō preiudi
cet quin possit uti dicta dillatione: et ultius tminus .xv. dier

ipi reo limitatis in constitutione precedenti mapiat ipo jure ei curie
post expirationem trimni .xv. dieq quo primo actori fuerat assignata: et
dicti termini actori et reo limitati. et alia tempora eisdem limitata ad
ducendum et probandum: curant et curere intelligant etiam si aliqs
ex eor testib; productis dixerint se uelle cogitare et deliberare. infraq
deponant et termini obtineant pro predictis:-

45 De terminis assignandis ad opponendum et excipiendum.

s Vpersluas intricationes resecantes: Ordinamus q; oppositiones et ex
ceptiones producant in scriptis: et siquis opponere uoluerit contra
processum: testes: depositiones: uel instrumenta producta: assignetur
time dillatio que .x. dieq tinmum non excedat: in qua si partes uel
earu aliqua opposuerit et dixerit opponens se opposita uelle probare: Judex
ad ea probandum et probatum habendum statim terminum sta
tuat opponenti cuius arbitrio: dum tamen ipa dillatio .x. dieq termi
num non excedat. Quib; dillationib; elapsis uolens opponere vel pro
bare nullatenus audiat nisi ad allegationis suus faciendum: et ad ul
sumptionem sapientis faciendum si fieri debebit et poterit de jure:-

46 De pena fraudem committentium.

v Fraudulose allegationes et protelationes que interdum in iudicijs
fiunt de medio subtrahantur: Inuiolabili constitutione decerni
mus q; qui acceptis inducijs ad exceptiones probandum uel manu
tentores producendum in probando vel producendo in expensis ex
hac protelatione passis pe partem aducersam eidem illico condemne
tur et in mediate taxentur. et ult hoc .xl. soldoz pena mulctetur:-

47 De negantibus acta curie:

o Decernimus q; si aliquis negauerit acta Judicij que postea facta
fuisse apparuerint .xl. soldoz penam pro applicandoz illico pa
tiatur: nec in iudicio audiatur nisi dicta pena primitus persoluta.
Si uero quispiam probare uoluerit contra acta in iudicio scripta: uel
aliqua plus facta fuisse q; scripta sint uel plura in actis scripta q; gesta fu
erint infra sex dieq spacium continuoq talem probationem debeat fe
cisse: Quam si non fecerit vlterius no audiatur: et pena medie marche
et expensaq pro applicandi subito exigetur. et acta intelligantur a
tationes: relationes preconum et processus facti in prenia uel contu
macia partis aduerse. et habeat locum etiam in pendentibus:-

48 De mandatis et actis Judicij p testes no probandis.

s Statuimus q; mandata procuratoz sindicoz curatoz: tutoz: et aliaz
quarumcunq personaz nomine alioz in iudicio interuenientium
et legitimationes ipsaq probari non possint per testes: si probentur p

scripturas. Et q̃ acta in iudicio uel coram arbitris aut arbitratoribus facta pte presente uel contumaciter absente probari non possint nisi illa acta que quis probare uelit per testes fuerint facta infra xxx. dies proxime precedentes diem qua dicta probatio concedi petit. Quo cũ sibi concessa fuit probationis facultas infra sex dies peragendi non computato die sex dies probationis concesse.

49 De allegantibus terminos probationis nõ expirasse.

R Et formando statuimus q̃ si aliquis allegauerit uel opposuerit terminos ad probandum uel aliquem alium factum faciendum limitatos fore transactos et pars aduersa contrarium affirmauerit et probauerit se esse infra terminum qd̃ probare tenebatur cadit allegans et opponens terminum fore transactum in penam xl. soldor̃ parti aduerse illico soluendor̃. et soluat expensas factas pro dicta probatõe facta: et in eadem pena cadat pars dicens terminum non fore transactum: Si apparuerit ipm transactum fore: que pena parti aduerse ibidem persoluatur: qua pena non soluta per illum qui in ea madetur: procedat̃ in eius contumaciam: acsi foret absens et contumax.

50 De negantibus acta curie in iudicio vl' nolẽtibus illa confiteri.

o Rdinamus q̃ si actor uel reus proposuerit uel allegauerit aliquem terminum fuisse assignatum parti aduerse: seu aliquem processum factum: aut aliquam sẽtenciam latam fuisse pro se et contra partem aduersam in iudicio siue coram arbitris seu arbitratoribus presente pte contra quam proponit̃ seu allegatur: teneatur clare et luctoriam tim negare uel confiteri illud quod contra eum proponitur uel allegatur. Et siquidem fuerint concessa proposita vel allegata contra eum tunc ulterius procedat̃ prout de iure fuerit procedendum. Si uero negauerit proposita uel allegata contra eum: tunc ulterius procedat̃ prout de iure fuerit procedendum. Si uero negauerit proposita uel aliud de propositis contra eum: et illa uel illud que uel qd̃ negauerit probent̃ ul' probetur contra eum: cadat pars ipa que negauerit in penam constitutionis edite contra negantes acta curie et ultra penam illam soluat expensas factas conque uel promissas uel debitas fide facta de et super negatis per eum. ¶ Si autem pars allegans et proponens non probauerit proposita et allegata per eum tunc ipa pars proponẽs et allegans: cadat in penam xl. soldor̃ applicandam parti aduerse que negauerit et ei illico soluendor̃: Quib̃ nõ solutis: ulterius nõ audiatur: Sz procedat̃ in dicta causa ac si dicta pars que ceciderit in penam et eam nõ soluerit foret absens et contumax. ¶ Si uero statim non confiteat̃ uel neget ut superius dictum est: sed taceat uel respondeat per aliqua uerba p que teneat

judicium impendenti qualitercunq; etiam si dicat se uelle habere consilium uel deliberare: tunc sublatis premissis et aliis quibuscunq; subterfugijs et dillationibus: pars contra quam proponitur et allegatur interrogetur et requiratur per jus reddentem diabus uicibus interim et alium intercedente aliquo modico intervallo q; confiteat uel neget proposita et allegata contra eam. Et tunc si confiteatur uel negauerit procedatur ut superius dictum est. ¶ Si uero post prefatam primam interrogationem et requisitionem pars interrogata non respondeat clare et apte confitendo uel negando et ius reddens dixerit pro altera q; procedatur: habeatur post q; ius reddens sic dixerit: post prefatam primam requisitionem et interrogationem qua pars interrogata immediate absq; aliqua alia sententia pro confessa id quod est in sui preiudicium. Et procedatur in causa ac si clare et lucide confessa fuisset contra eam: etiam si post q; jus reddens dixerit pro altera q; procedat uel negare contra eam proposita et allegata: aut aliquid de eisdem. ¶ Predicta tñ habeant locum quando premissa allegata fuerunt in judicio facta ad minus sex menses proxime precedentes diem qua predicta proponuntur. ¶ Si uero illa que proponunt̃ et allegantur ante prefatos sex menses facta fuerint: tunc parti contra quam proponuntur petenti t̃minum ad deliberandum et utrum se ignorare an sint uera proposita contra eam: det̃ et assignetur t̃minus sex dierum nõ computato die t̃mini assignati in quo t̃mino uel infra quez t̃minum presente alia parte uel contumaciter absente: teneatur precise confiteri uel negare clare et lucide contra eam proposita ut superius dictum est: Alioquin habeatur perinde ac si de illis omnibus contra eam propositis expressa confessio facta foret eius quod est in sui preiudicium. ¶ Vbi autem ambe partes aliqua acta esse hinc inde proponant que petantur hinc inde confiteri uel negari per dictas partes: tunc teneat pars contra quam secundario est propositum cõfiteri uel negare proposita et allegata secundario contra eam sub forma ordine et penis premissis. Et habeat locum etiam in pendentibus:-

De juramẽto partium in judicio prestãdo vl referendo:-

Cum manifeste turpitudinis sit nolle juare uel referre Statuimus q; in quacunq; causa cuiuscunq; q̃tatis uel exactionis existat: et in quacunq; parte litis una pars altera postulat sacramentũ decisiuum deferri super eo quod in controuersia uertitur. Et teneat ille cui primo oblatum sacramentũ fuerit ut juret uel juramentum referre nisi allegauerit se non bene recordari et uelit dillationem habere ad informandum: quo casu dillatio eidem assignetur. que trium dierum continuorum spacium

nō excedat. Quod si recusauerit si fuerit actor ab actione cadat et reus absoluatur cum dampnis et expensis. ¶ Si vero fuerit reus qui vnare uel referre recusauerit: condemnetur ad petita: et habeat locum etiam impendentibus. Et predicta vendicent sibi locum nisi in defiente uel referente iustissima causa ignorantie subesset: ut quis ageretur de facto defuncti uel quereret de facto alieno uel de facto multum antiquo: uel multum fortiter implicato et intricato: ita q; ignorantia multum probabilis posset reputari: Que omnia per iudicum cum bona aduertentia dirimatur ::

52 De notarijs & testibus compellendis dare instrumenta et negare::

Quantum pleb addere volentes. Statuimus q; infra tminos per precedentes constitutiones limitatos actor et reo ad producendum vtra sua testes testes et instrumēta: teneantur actor et reus cōpellere et compelli facere: per ius reddentem notarios eor; instrumenta habentes et testes ad iudicium venire: et eos examinari facere. Si vero pus hec nō fecerit defectus notarij ei nō prosit quin dicti tmini curant. Item quilibet die iudica dictor; tminor; pars quelibet possit producere instrumenta et jura et testes: tam aduersa parte presente: uel contumaciter absente sublatis et reiectis quibuscunq; aliis dilationibus: et consuetudinibus in contrarium hactenus obseruatis. Et habeat locum in causis etiam pendentibus::

53 De testibus.

Quoniam Daniels exemplo testes singulatim et secrete examinandi sunt: Ordinamus q; testes legitime producti ad iudicium possint jurare parte aduersa presente uel contumaciter absente. Et q; secrete dictum suum deponant maiorib; q; annis vnus marche nō obstante aliqua contradictione uel absentia partis reseruato tamen jure cuilibet parti ad opponend' contra dicta testium et personas eor; super quibus ante depositionem disputatio per partes non fiat: Sed postea in processu cause oppositiones et allegationes partium modo debito admittant et decidant. Et premissa locum habeant sibi omissa protestatio partis pte facte producendis testium predictor; ¶ Addicentes q; quādo aliquis testis examinatus in aliqua causa: alij testes examinandi nō debent esse presentes: aut quicq; audire. Et si contingat per aliquem q; per iudicem testes examinari in iudicio vel ex: tunc eligatur vnus examinator et nō plures per litigantes in causa si de uno potuit esse concordes: Et si essent discordes jus reddens eligat unum partibus nō suspectum. Et si per alterutram partem suspicio allegetur: tunc utrum sit iusta uel nō per iudicium dirimat. Decernentes q; articuli partium in causa producendi admitti debeant indistincte saluo jure impertinentium et non

admittendoq; supe quibꝰ ꝓpie diffinitiue ferende disputatio reseruetur. Et habeat locum etiam in pendentibꝰ.

De litteris obligatoriis 7 scripturis priuatis.

54

Quoniam priuatarꝫ personarꝫ litteris et sigillis fraudes cõmitti poterant: Constituimus q; si aliquis agere uult uigore alicuius littere priuate obligatorie contra aliũ. uel aliquã partem etiam absente & non citata. possit facere legi in iudicio: et ea lecta partem contra quã producta est moneri et citari faciat faciat q; usq; ad sextam diem computandam a die presentationis cedule exclusiue debeat stare ad qđ in littera sibi continet. Et si infra dictum tẽminum pso nalit citatus nõ satisfecerit: nec comparuerit in iudicio habeatur pro conuicto. Et actor statim habeat nimcium ad accipiendum de bonis contra quem producitur: seu fuit dicta littera producta in iudicio et lecta iuxta contenta in eadem. Iudex tamen ex officio suo pmo diligenter inquirat an littera scripta fuit de manu illius contra quem producatur: seu illius in cuius locum successit is qui conuenitur. Et si ibi tunc apparere non possit liceat actori quando cunq; producere probationem legittimam: aut per comparationem litterarꝫ secundum formam Iuris cõmunis: aut per dicta testiũ cognoscentium litteram. Et dicta probatio fieri possit parte absente et non citata: Super qua probatione talem diligentiam adhibeat q; absentis partis dei presentia repleatur. ¶ Idem q; statuimus de litteris priuatis alicuius obligatorii scripta non de manu eius qui in ea littera obligatus est: sed que dicitur alterius manu scripta: sed manifeste appareat in iudicio dictam litteram fore sigillatam cum sigillo illius qui apparet obligatus in littera et roboratam duoꝝ testiũ subscriptione bone fame qui super hoc deponant ut infertur anno tatur. ¶ Si uero in prima citatione nõ fuerit persona inuenta cedula ad domum siue solite habitationis dimissa ci tetur secũdo pe similem modum suprascriptum: qui siue inuentus fuerit: siue non: si in tẽmino non comparuerit: seu infra dictum tẽminum nõ satisfecerit: habeatur pro conuicto: forma tamen suprascripta obseruata: Et delato etiam iuramento pars principali si contenta in scriptura continere veritatem: Et si post eam est fca solutio uel tra factio in totum uel in parte: aut aliquid aliud sequutum uel innouatum qđ sit in fauorem debitoris. Si autem comparuerit interrogatus et confitetur fore scriptam de manu sua vel illius cui successit seu confitetur litteram fore scriptam de manu alterius de suo tam expresso mandato: tunc habeatur pro conuicto: nisi probare voluerit solutionem remissionem: pactum: aut aliquam aliam legittimam defensionem facere an totum uel in aliqua parte contra ea que in littera continentur quo ciũ admittatur. ¶ Si autem comparuerit

mmo et contradicerit seu negauerit litteram fore scriptam de manu
eius in cuius locum successit et conuenitur: tunc si fuerit probatum se
cundum formam iuris per partem agentem litteram illam productam
fuisse scriptam de manu sua propria: habeatur pro confesso: nec ulte
rius admittatur ad aliquam defensionem faciendum vel aliquid pro
bandum qd sibi prosit nisi per sacramentum pris adueste. Si autem
probatum fuerit litteram illam fore scriptam de manu eius in cuius
locum successit: tunc adhuc possit probare solutionem seu satisfac
tionem: seu aliam legittimam defensionem facere circa ea que im
putantur litteris continentur. Si autem littera que in iudicio produ
citur: dicitur scripta manu alterius tercie persone: sed sigillata sigillo
proprio illius contra quem producit: negauerit fore scriptam de vo
luntate sua: seu sigillum fore suum proprium: Vel si confiteatur su
um proprium: sed negauerit fore appositum in dicta littera de vo
luntate sua tali littere non adhibeatur fides nisi fuerit subscripta
et roborata subscriptione duoꝝ testium indubie bone opinionis et
fame testificantium in pria littera per eoꝝ scripturam seu subscriptioꝝ
q dicta littera fuit scripta per talem personam de voluntate et mandato
expresso illius qui apparet obligatus in dicta littera et de eius consen
su expresse sigillata:-

55 ## De Laudis 7 compromissis.

AC honesta constitutioꝝ decernimus q si vigore alicuius compromis
si arbitrij seu arbitramenti lata fuerit aliqua sententia seu Laudum
pro multum q execution mittat hoc modo vz. q producta senten
cia siue Laudo in iudicio: mandetur per iudicem illi contra quē pro
ducat q infra decem dies continuos debeat dare in concordio cum
actore: alter habeat numeros ad accipiendum de bonis suis pro ex
ecutioꝝ summarie faciendā. Et si infra dictum tempus truz
dies compparuerit ad contradicēdum: q ex tunc a die impetrate ce
dule infra sex dies tantum: teneatur parere ad ius
dicendum in casu in quo intendit contradicere sententie tam late: Inq
quidem termino sex dies compparentibus partibus statuatur termin⁹
eidem contradicenti x dies ad habendum copiam compromissi et
sententie: et ad opponendum et probandum quicquid probare volu
erit tam contra sententiam et compromissum q contra alia instru
menta. Post dictum uero tempus no audiatur nisi iustissimus
impedimentum et euidens allegetur: quod per iudicem diuinat.
Adijcientes q si in compromissis pactum aut iuramentum inte
uenerit de non petendo reductionem Laudi ad arbitrium boni uiri
nullo modo possit pta reductio. sed Laudum executioni mitta
tur ut supra dictum est: Ordinantes q non obseruantes Laudu
iuxta formam compromissi seu contradicētes in iudicio ad pena
ctam in compromisso contentam no solum ad contenta in pna

contenu possit: nisi euidens dolus aut enormis lesio doceatur: quibus casibus pena nullatenus committatur: aut commissa non exigat quod eciam in re in sententia talis laudi deducta dicta debeat esse consonum equitati:

De uero depósito.

In bona fides in depositis plenissime obseruetur. Ordinamus q. illud dicatur et censeatur uerum depositum quod factum est penes unicam personam tantum: et de quo in instrumento appareat fore ibidem datum et consignatum et in quo nullus appareat terminus nec simplex confessio sine consignatione: et in quo non appareat aliqua fideiussio nec pena. Cum sine his appareat euidenter confidentia pura prout in uero depósito requiritur inter deponentem et depositarium: nec pp hoc uideatur uerum depositum si in instrumento uel alia scriptura loquente de depósito uero appareat obligatio facta bonorum dicti depositarij. Et in tali et super tali depósito habeatur cognitio consueta: Vz. q. possit deponens ipm instrumentum depositi in iudicio parte eius non citata nec presente producere et ipm facere legi: ipoq; lecto detur nuncius cum cedula ad denotandum depositario q. sit in concordio cum deponente infra tercias diem a die notificationis computandas et in illa die inclusa: et nulla die aliter sit nuncius ad accipiendum de bonis depositarij transactis dictas tribs diebs. ¶ Omnia autem illa instrumenta loquentia et continentia depositum aliter q. supradictum est. s. uel q. contineat confessionem depositi sine designatione presentis termini uel fideiussorem aut penam. Vel si fiat apud plures personas declaramus fore debita simulata: et mutua: et potius censeri de mutuo q. de depósito. Et non habeant priuilegia uere depositi. Et contra illa procedat prescriptio sicut in aliis mutuis in quibus si contineatur conuictio: procedat sicut in aliis mutuis conuictionum. Et q. pro uero depósito possit et debeat depositarius personaliter capi nisi satisfecerit creditori:

De homine rurali nõ carcerando nomine depõsiti:

Constituimus q. si aliquis rurals uel alius qui arbitrio iudicis sit modice facultatis se obligauerit ad soluendum nomine depositi alicui usurario aliquam pecunie quantitatem ex eo quia non soluerit: nõ debeat personaliter detineri. Sed si depositum contractum fuerit inter pares uel aminoubi ad maiores ita q. ueri simiiter presumi possit depositum: super illo procedatur in iudicio iustitia mediante. Et habeat locum eciam in pendentibus & preteritis:

58 De citationibꝫ in causa exforcij.

Anem ambiguitatem.

Recere pe atitionem personas uolentes cupientes: Statuimus q siquis uult aliquez conuẽire pro aliquo exforcio: sufficiat ipm atari semel tantum si fuerit personaliter inuentus in prima atatione. ¶ Si uero nõ fuerit psonaliter inuentus: tũc citetur ad domum: et cedula ibidem dimittat: Sed adhuc teneatur ipm facere secundo citari personaliter uel ad domum cedula dimissa cum proclamatione solita: Et si proprium non habet habitationez: tunc sufficiat unica proclamatio et atatio facta in platea loco ubi solet habitare:

59 In quibꝫ causis cõmittat exforcium.

Anem ambiguitatem de rebꝫ in quibꝫ commuti possit exforcium tollere intendentes: Statuimus q quicunqz de patria forisfuly: seu incola et habitator in terris uel locis aquilegien celic subditis: aut etiam forensis proprio arbitrio et cuius auctoritate per se uel interpositas personas absqz nunco iurisdictionem habentis citi subest: occupauerit seu inuaserit mansos: braydas: prata nemora: seu alia bona stabilia in quoz possessione aliqs aliuf fuerit: uel possederit: ul' proprio arbitrio absqz prefati iudicis nuncio uel expressa licentia indebite acceperit asportauerit ul' abduxerit equos boues ceteraqz animalia aut bladum uel uinum: seu quascunqz alias res existentes aut existentia in possessione aut tenuta alterius persone: seu quas alius tenuerit ul' possederit si ex hoc fuerit conuictus condemnetur ad restitutionem dupli uel restitutiõ rapta et indebite accepta: et aliam equiualentem extimationẽ coz et cum dampnis interesse et expensis: et ad soluendum pro banno tunc iudicis consueti prout consuetum est libras quinquaginta soldoz. ¶ Si quis uo ex predictis personis sua propria auctoritate merestius fuerit domum alicuius ciuem in terris castris uel villis hospite domo contradicente uel eo absente: et contradicente aliquo de eius familia soluat mucham unam cum dimidia soldoz pro ingressu: et totidem pro egressu. Que pena hoc cãu parti iniurie passe applicetur. ¶ Gastaldiones uero: et ceteri officiales in eoz gastaldijs et officijs sibi commissis: quadam exigant iuxta cõsuetudinem in locis hactenus obseruatam. Et habeat locum in preteritis et futuris. ¶ In quibꝫ casibꝫ supradictis ubi per testes et omni exceptione maiores liquido probari nõ posset: tunc modum delinquentis sufficiant: et cum probationis obtineãt bone et sufficientes presumptiões arbitrio iudicantis cum iuramento dampnij passi iuxta qualitatem facti q̃titatem

rey et condicionem psonaꝝ considerata summa et ualore tot mcō
stractione proxime sequenti contineat:-

De ordine Judicij ubi i causa exforcij releuator nominatur:-

Pprobatam et diutius obseruatam formam in ordine procedendi de exforcio renouantes Statuimus q. si aliquis fuerit actatus occasiōe alicuius exforcij et actatus legittime compareat allegando q. alterius nomine et mandato bona fide et sine fraude acceptit et fecit illud pp qđ conuentus est: teneatur ibidem nominare illū cuius nomine et mandato asserit se talia commisisse qui releuator nominatus. Et si dictus nominans nō esset sufficiens ad solutionem rei pro quibus in iudicio conuentus est: tunc sufficientem prestet fideiussionem de premissis: Qua non prestita carceraui possit. Et insuper teneatur dictum releuatorem infra sex dies connumerandos a die nominationis uel ab inde infra secundum locoꝝ distantiam ad iudicium personaliter exhibere: Quem releuatorem si nō produxerit: respondere teneatur: et in causa exforcij principaliter et nomine proprio procedere compellat. Si uero produxerit ipm releuatorem qui fateatur eius nomine et mandato factum uel acceptum illud quod pro exforcio allegatur expetatur si sufficiens est et idoneus ad soluendum illud qđ petitur tunc actatus primo qui ipm releuatorem nominauit ipso iure intelligat absolutus: Et in causa dicti exforcij procedat. Si uero releuator nominatus non esset ydoneus ad soluendum quod petit licet se releuatorem confiteatur: tunc qui ipm nominauit non intelligat absolutus: ymo releuatore in causa succubente intelligatur etiam nominatus fore conuictus. Et contra utrumq; bona agi possit et excepcio sententie imploratu. Et similiter contra fideiussores et eoꝝ bona in electione creditoris seu partis obtinentis: releuator tamen ad dāmna et expensas per eum nomine tempassis et sūmarie taxandas efficaciter taxandas teneatur. Adijacentes q. actatus legittime super exforcio personaliter compareat teneatur ad eius defensionem faciendam: alioquin publice proclametur iuxta antiquam consuetudinem. Qua citatione et proclamatione facta: et in iudicio ostensa et prestito iuramento per actorem q. actatus de quo conquestus est exforcium cōmiserit de exforcio condemnet vz ad soluendum banum curie iudicis vt consuetum ē: et ad restituendū duplum cum dampnis et expensis contumacia delinquentis non obstante. Et nihilominus actor in quali possessione erat tpre cōmissi exforcij conseruetur. Si uero solutione et restitutione quaꝝ rei actori facienda eius iuramento stetur vt in precedenti constitutione inseritur si res indebite accepte cum alia equiualenti estimatione summaꝝ centum marcharuꝝ solidoꝝ nō excedant. Abiñ

neo supra minime stetur cuius sacramento: sz actor probare debeat legittime res acceptas nedebite: et cuius ualorem per duos testes idoneos aut per unum cum ipius actoris iuramento: que probatio per domesticas personas idoneas et bone opinionis et fame fieri possit

Si uero etatus personaliter compareat: tunc procedatur in causa summarie breuiter simpliciter et de plano sine strepitu et figura iudicij.

At ubi legittime etatus nō compareat: sed alius excusator legittimus pro eo compareat ad allegandum legittimas causas absentie dicti etati in dicto termino si fuerint legittime reputetur: minime procedatur ob cuius absentiam: sed alius terminus competens eidem assignetur: in quo cessante impedimento in personam etati sufficiat ipm comparere per procuratorem legittimum In premissis autem intelligatur excusator legittimus etiam attinens: vicinus: domesticus: bone condicionis. et fame cum iuramento absentiam etati iustam allegans: licet mandatum non habeat: si tamen iudicis grauitati talis excusator non uideretur idoneus: tunc contra absentem legittime etatum procedi possit cuius contumacia nō obstante :-

61 De pena pignerātiuz pluribus ⁊ afficibo cuz nuncio dominy accumuenti :-

Ordinamus q̄ siquis etatus super exforcio commisso alleget id super quo impetrat fore factum cum nuncio iusticiarius seu de cuius mandato licentia: et cognitum fuerit q̄ minus juste et no rationabiliter pignerauit: seu accepit: aut pignerari seu acapi fecerit: teneat pignera accepta parti conquerenti restituere cum duplo .i. alia equiualenti extimatione: et cum dampnis et expensis etiam si pro ficabo et luibus pignera fuerint accepta. nō tamen pignerari faciens maiori pena plectat et de ualore pignerj cum dampnis et expensis stetur sacramento conquerētis pignerate persone :-

62 De possessione āpua i causa exforcij p utrāq; partem allegata :-

Instituimus et ordinamus q̄ etatus occasione alicuius exforcij legittime compareat: et actor et reus allegauerint se fore in possessione rei de qua agitur per annum et diem proxime pretitos a tempore assecuti exforcij commissi: Vtriusq; parti terminus sit statutus ad probandum in possessorio. Et pars que per se uel actorem suum probauerit annuam possessionē sz plenariam perceptionem fructuum et prouentuum anni proxime pretiti a tempore allegati exforcij uel maiorus pus quietam perceptionem fructuum p̄dictoz obtinere debeat. Et possessio talitez probata pro annua censeat nisi interrupta probetur per citationem factam litis contestatione secuta Vel habita pro contestata. In quo possessorio neutra pars uolens producere manutentores secundum formam

constitutionum admittatur iure utriq; parti reseruato contra suos manutentores: si de dominio uel quasi inter dictas partes super possessorio contendentes in futurum contigerit iungari ac si iudicium ipi manutentores in se suscepissent: Cuius annue possessionis probationem partes facere teneantur post litem contestatam infra xx dies continuos a die lite contestate computandos feriis naturalibus et resurrectionis dominice: festum et undemanu in de subtractis infra quem tempus debeant litigantes positiones facisse articulos interrogatoria et testes produxisse et examinari fecisse procedendo de die in diem presente pte uel contumaciter absente ad actus in quibus est necessaria presentia uel contumacia pris in dicta probatione faciendis: Ad quam peragendam non possint per alterutram partem plures xxv testibus examinari: Superueniente tamen iusto impedimento alia dilatio probatoria de dicto xx. utriq; parti valeat assignari; Quibus elapsis ulterior probatio per testes non admittatur. Et interim super possessorio donec fuerit pronunciatum et executio facta. Neutra pars super plenaria petitorij declaratione debeat audiri: iuribus tamen proprietatis utriusq; parti plenissime reseruatis: Et pars rea in possessione annua allegata succumbens parti uictrici ad duplum vz. ad extimationem perceptorum et cognitionem cum dampnis et expensis ad hanium curie vsitatum vz libras; quinquaginta pene nomine teneatur. Et in xxv. libris parti uictrici condempnetur. Actor uero in dicta probatione sue ciuili possessionis succumbens quinquaginta libras pene persoluat: Cuius medietas curie predicte: alia medietas rei uictori debeat applicari cum expensis refectis per sententiam taxandis.

63 ## De pena reperti cū animalibus pasculare.

Statuimus q; siquis cum animalibus uel aliqua bestia muentius fuerit pasculare in pascuis prati bladis seu aliis possessionibus ad ipsum non pertinentibus non intelligat ex hoc commisisse exforciam: nec ad penam exforcij teneatur. Sed solum ad extimationem dampni dati teneatur et ad multam que multa de statuto octo aquilegiensis monete non ualeat excedere: et exigi non ualeat nisi semel pro uno excessu. Quod locum habeat in quocunq; dampno dato in territorio alterius xx solidos ualorem non excedente dum tamen illatum non sit alicui resistendo. Et ubi dampnum inferens de proprietate uel possessione rei contendens succubuerit: tunc intelligatur exforciam commisisse: et ad penas exforcij teneatur.

64 **Quando super exforcio .x. dies probatorij utrique parti debeant assignari:**

Constitutionibus precedentibus addendo statuimus q̄ si agitur cōtra aliquem de exforcio super rebus mobilibus uel immobilibus et nō sit necessaria probatio possessionis rei mobilis seu stabilis tūc in tali causa utrique parti simul et semel limitet terminus .x. dierum ad probandum quicquid probare uoluerint et non ultra cōputando ad hec limitationis dicti termini exclusiue:

65 **Si quis possessione rei fuerit indebite priuatus qualiter et succurratur:**

Constituimus q̄ si aliquis fuerit per annum et diem in pacifica possessione bonorum uel iurium aut rerum mobilium uel immobilium et ipō nō citato uel nō presente altera eiusdem rei possessionem apprehenderit cum auctoritate dominij: et in ea possessione etiam per annum et diem pacifice steterit. et compareat ille qui asserit se per annum et diez pacifice possedisse anteqū possederit ille contra quem super possessione querimoniam exponit: teneatur is qui conqueritur super dicta possessione citari facere alium de quo conqueritur cum tribus terminis rationabilibus petendo q̄ relaxetur possessio rei uel bonorum de quorum possessione est questio. Et si supersedente tempore citatus nō comparuerit: tunc si in eius contumaciam facta fuerit fides luminaria per agentem q̄ habuerit possessionem annuam prius q̄ ille a quo petitur: factaq̄ etiam fide de terminis predictis: tunc inducatur sibi nuncius ad inducendum ipsum in possessionem rei uel bonorum de quibus agitur. Postea sententiam non audiatur citatus contra inductum in possessionem uel in possessione manentem nisi uellet contra eum agere super proprietate: quo casu agere debet ordine cōsueto quando agitur de territorio Si uero citatus in aliquo dictorum terminorum sibi datorum nō comparuerit: tunc si actor uoluerit consentire reo uolenti q̄ disputetur super proprietate et possessione super utraq̄ valeat disputari: et utraq̄ ualeat et possit terminari secundum constitutiones causis terminum decadentes. Si uero ipse actor uoluerit super possessione tantūmodo disputare: tunc excluso disputatione et petitione quorumlibet iurium facientium ad proprietatem: disputetur et diffiniatur solūmodo super possessione: nisi ipse reus allegaret se in bonis et rebus de quibus est questio uis acquisiuisse a dicto actore seu petitore uel aliquo alio habente causam ab eo: Quo casu disputari et determinari debeat questio tam super proprietate rei vel bonorum q̄ super possessione. Et eo casu quo ut premittit super

possessione tantum et disputandum et deadendum: secuta sint ipsis partibus et cuilibet ipaz omnia jura que habent in propucta te rez uel bonoz de quibus est questio:

66 **Si quis quido allat possio nouit acqsita et in dent allegata supe petitorio:**

Omnitamnus q si pars uel altera partium in causa exhoreo allegauerit possionem annuam et ez continuataz cum possessione auctoz suoz: tunc procedatur secundum formam constitutionum proxime precedentium secuto semper iure contra istos manutentores. Si autem ambe partes omiserint causam possessionis et uellent concordare supe petitorio litigare et uera coz et probationes et manutentores supe his producere hec possint et procedatur in dicta causa secundum ordinem constitutionum superius editaz quando igitur et litigatu de territorio et nihilominus possit diffinitiua fieri sentencia. Si uero alia tantum partium uellet instare ut causa possessionis prius diffiniretur et pars aduersa que non annuaz sed nouam possessionem allegat uelit uti sua supe proprietate et possessione ac manutentores producere: no audiatur nisi in aliquo ex tribus casibus sequentibus. quando is qui no annuam possessionem allegat: sed nouam de qua agitur fore uenditam ad instantiam contra ipm contra quem querimonia est deposita uigore alicuius contractus personaliz latum contra ipm: Secundo quando allegat rem de qua agitur fore uenditam contra ipm uigore alicuius obligationis contractualis facte per ipm: Tercio quando allegat rem de qua agitur fuisse sibi datam aliquo titulo alienationis ab eo cum quo contendit: uel ab alio habente causam ab illo. Quibus tribus casibus tantum postea ille qui non annuaz: sed nouam possessionez allegat uti sua producere supe proprietate et possessione compellatur etiam alia pars uti sua producere supe eisdem: Aliter aut non teneatur nec compellatur producere nisi supe possessione antiquiori et potiori. Et tunc in dictis tribus casibus disputet simul et semel supe possessione et proprietate. Et procedatur summarie et de plano. et teneant dicte partes infra xxe dies adue allegate possessionis coz positiones articulos et interrogatoria ac testes producere et examinari facere: et deponi fecisse et produxisse instrumenta jura manutentores processus factos in iudicio uel extra. Et generaliter quecunqz producere uoluerint procedendo de die in diem parte presente uel contumaciter absente ad terminos in quibus est necessaria presentia uel contumacia partis in dicta causa in qua causa no possint produci pro qualibet parte ultra xxe testes. Et hic intelligatur nisi iustissimum impedimentum interueneret qd utrum sit iustum per sententiaz declaretur. Et tunc si dictum impedimentum fuerit per judicez justificatum supe iddat

utrumq; parti tam xxi· dies infra quos dicte partes debeant omnia q̃ voluerint produxisse in dicta causa et fecisse. Quibꝫ elapsis nulla partium audiatur ultius in dicta causa quolibet impedimento et allegatione sublatis penitus et exclusis: sed tunc ad diffinitiuam sententiam procedatur: que coram domino vicario valeat diffinitiua et ferri etiam super proprietate et possessione. Et in casu quo ac tor potior appareat et obtineat in possessione reus cadem metu de exforcio secundum constitutiones superius editas licet reus obtineat in proprietate: cui reo obtenti in proprietate restituatur possessio simpliciter cum dampnis et expensis: Et in omnibꝫ dicta causa habeat naturam et diffinitionem causaꝝ exforciorum tam in processu q̃ in penaꝝ exactionibꝫ et omnibꝫ aliis. Et habeat locum in futuris:-

67 De massariis et colonis ad probandū possessionē admittendis.

Rdinamus q· si contigerit aliquam probationem fieri debere super possessione alicuius mansi domus bracde uel alterius terreni seu alterius iuris quod pretenderet super aliquo terreno dicta probatio fieri possit etiam per massarios consuetos colonos uuellanos: et alios soluentes dicta iura eoꝝ bonoꝝ probando etiam famam esse de possessione dictoꝝ bonoꝝ: Et q̃talis probatio sufficiat et legitima reputet etiam si admisse sint ambe partes et concurrant ad probandum possessionem. In quo casu dicti colom et alij supradicti producta possint per partes. et in testes admittantur. Et in hoc casu preualeat ut consueuit probatio illius partis que meliores et pleniores probationes perduxerit et habebit:-

68 De allegationibꝫ bina vice p partes faciendis:-

Rdinamus q· quando litigantes comparent in primo eius uel alterius coꝝ statuto audiatur litigantes uel coꝝ aduocati proponentes et allegantes duabꝫ uicibꝫ pro quilibet parte et non ultra. Et postea quieto animo sileant: nec aliquid amplius allegent postq̃ inceptum fuerit sententiam sub pena posita cōtenta in constitutione posita sub rubrica de uerbis redargutoriis:-

69 De notarijs nō scribētibꝫ processum infra terminum.

Quilibet notarius qui scripserit in causis iudiciorꝫ infra xv· dies adie facte conclusionis cause fecisse et redegisse teneatur in suum ordinatum processum omnia acta causaꝝ vtriusq; partis in pena unius marche eiusq; applicande: Notarius q̃ requisitus per partem teneatur parti petenti copiam tradere infra tempus constitutionis proxime sequentis:-

70 De tempore instantie cause:

Parcatur laboribus et expensis partium que ut plurimum in litigijs occurrunt: hac saluberrima constitutione Statuimus q̃ in ordinarijs causis ultorem centum librarũ excedentibꝫ in cĩ talis procedatur q̃ sit in ipa conclusum infra spacium octo mẽ sium continuorũ computandorũ a die litis contestate: Que contestata intelligatur post factam responsionem partis contrarie petitori actoris vel transacto termino per judicem assignato ad respondendum libello iure petitorio partis agentis etiam nulla alia responsione facta: quo cause conclusio ipo iure absq; aliqua declaratione judicis facta intelligat transacto dicto tempore octo mẽsium et attestationes testiũ per iudicem aut̃ constitutiones aut̃ non publicatorũ similit ipo iure non intelligant publicate: Quo tpe elapso notarius cause debeat infra xl. dies continuos tunc proxime futuros aut infra tps breue per judicem limitandum: totũ processum cause judici aut parti petenti tradidisse: de qua traditione constare debeat in actis cause. Et dictis xl. diebꝫ elapsis seu alio breuiori tempore per judicem statuto pretito: partes ipo jure dilationes habeant xxx. dierũ ad plus producendum omnes allegationes suas. quibꝫ dilationibꝫ elapsis nulla dilatio ulterius assignetur nisi forsitan allegato impedimento: quod per juramentum probari possit: quo probato sit in arbitrio judicantis aliam dilationem assignare semel tantũmodo: dum tamen x. dies non excedat. Quibꝫ dilationibꝫ pretitis judex medius si per se promũciare debebit absq; consilio sapientis: ferre debeat sententiam suã in scriptis infra tempus quinquaginta dierũ continuorũ: Salvo q̃ si ultima dies medietatem in diem feriatum: sequentis proxime non feriata habeatur pro legittima quo ad prolationem sentencie Et lapsis dictis temporibus instantia cause ipo iure et sine judicis declaratione intelligatur fore perempta. In aliis autem causis librarũ centum vel abinde infra sententiam debeat infra sex menses computandos a die litis contestate vel habite pro contestata ut supra dictum est. Et dicto tpe lapso: et nõ lata sententia: instantia cause ipo jure est perempta: In quibus causis minoribus infra quatuor primos menses computandos a contestatione litis partes debeant hincinde omnes eas probationes produxisse: Quibus quattuor mensibus elapsis ipo iure intelligatur processus publicatus et conclusum in causa: et in reliqs duobus mensibus pronũciatur in causa: Alit instantia non secuta sententia infra tps octo mensium intelligatur fore perempta. Et patrocinantes actorũ in omnibus premissis casibus cum peremptam instantiam pro eorũ salario nihil percapiãt. Et siquid perceperint restituere compellantur. Et pars ageris ipo iure intelligatur dictis casibus in expensis legittimis

reo condemnata per judicem illico taxandis et limitandis a qua taxatione non possit appellari aut aliter reclamari. Et super premissis non possint dilationes predicte per judicem immutare. Quod si fecerit ipso iure nō ualeat: Saluo iusto impedimento vz. infirmitatis vel absentie: aut occupationis judicis: uel infirmitatis procuris: Quibꝫ casibꝫ tempus infirmitatis uel absentie pp qđ̄ causa retrudetur de medio subducat. Et salua etiaꝫ dispositione cōstitutionis patrie posite sub rei. Inqbꝫ dilationibꝫ dies festum debent computari uel subtrahi. que magis ut ambiguitates tollant etc̄. Et hoc notarius cause in actis ordinatis scribere teneatur: et aliter non valeat. Super quo impedimēto stet declarationi judicis a qua non appelletur. ¶ Decernimus insuper q si pendentibꝫ dictis causis ordinariis ul' aliis minoribꝫ predās pus principalis agens uel conuenta decesserit relictis heredibꝫ masculis minoribꝫ xxv. annis: que etas arbitrio judicis estimetur a quo eo casu non extimet appellari: Vel mulieribꝫ heredibꝫ cuiuscunqꝫ etatis sint: uel heredibꝫ utriusqꝫ sexus simul relictis: q illo casu heredes relicti ipso iure habeant dilationem xl. dierꝫ continuorꝫ computandorꝫ a die mortis defuncti: de qua die mortis constet in actis cause ad procedendum in causa: per qđ̄ tempus instantia cause premissa intelligatur prorogata: Ita tamen q pupillis heredibꝫ dictum tps xl. dierꝫ non curratur: nisi a tpe a quo de tuitela assumpta cum effectu ipsis fuit prouisum. Aliis autem succedentibus defuncto similiter data intelligat dilatio xx. dierꝫ ad procedendum in causa: qua durante instantia intelligatur prorogata Et si heredes deliberarent post dictum tps de adeundo hereditatem: uel conficerent: aut confecte uellent Inuentarium nō tam retardetur lapso dicto tpe processus cause: Sed procedat iteruꝫ in causa per procuratorem defuncti nomine heredum seu nomine hereditatis: et additione hereditatis quandocunqꝫ secuta ualeāt coram heredum seu hereditatis nomine in judicio gesta. ¶ Decernentes insuper q si partes durante instantia compromissum fecerint de quo constare debeat in actis cause: Ipa instantia cause principalis ex ui dicti compromissi per unum mēsem valeat tantum prorogari et nō ultra quocunqꝫ modo. ¶ Eueniente uero casu q instrumenta alicuius cause sint perempta: Jura utriusqꝫ partis secundum formaꝫ juris cōmunis salua permaneant. Et attestationes testium legitime facte in prima causa: valeāt et p duas possint in nouo judicio absqꝫ noua examinatione aliis fieri: dum tamen persone testium tpe depositionis existerint idonee ad testificandum: nec possit noui testes produci in alia noua instantia int easdem partes super eisdem vel directo contrariis articulis: vt testium subornatio valeat cuitari. ¶ Adjicientes q in hac constitutōe non comprehendant cause in quibꝫ summarie procedi debet: In quibꝫ per judicem eligius procedat

ad expeditionem earū: nec eaꝝ tp̃us aliquo modo possit aut debeat excedere tempora per hanc constitutionem in aliis causis limitata. Et q̃ in premissis omnibꝫ mensis computet̃ de xxx.ta dieb̃ pro quoꝫ ¶ Verum tamen si extra patrium forū sub causa consilio sapiẽtis esse compromissa foret: tunc lapsu dicti temporis cum per cõsultorem steterit non intelligatur mistantia deperire: Sed eo cãu per iudicem prouideat ut q̃ celerius fieri põt: eidem cõsilium iurisconsulti debeat exhibere ut pronunciare possit meausa. ¶ Et quoniaꝫ verisimile nõ dr q̃ infra tempus duoꝝ mensium nõ possit iurisconsulta consilium a die facte cõmissionis perfecte et presentate: Decla ramus ad hoc ut partes solecte causam habere debeãt q̃ si infra duos menses a die facte cõmissionis exclusiue computandos nõ fuerat iudex consilium presentatum: nihi iudex illud tp̃us duoꝝ mensium ex causa prorogaueat q̃ eo casu instantia censeat̃ ut sup̃ pecepta. Et ultius pars q̃ primo cõmissionẽ cause petiuit in una marcha parui alti condemnet. ¶ Adiicientes q̃ si contingat appellari ab aliquo interlocutoria tali a qua fit cognitum et pdiciatuꝫ posse secundum formaꝫ constitutionum p̃rie ad curiam dñi Locumtenentis vel ad dominos auditores sententiaꝝ in ciuitate Venetiaꝝ instantia cause principalis interim suspendat et nõ curet donec illius appellationis causa fuerit terminata. ¶ Statuentes q̃ pro commoditate partium vt antiquata litigioꝝ sumptuosa immortalitas sopiatur q̃ hanc saluberrimã constitutionem consensu vel iuramento partium q̃l contra bonos mores prestitum intelligatur si intercesserit: nullo modo ualeat deinceps:

De cõmissione cause:

71

Onestate suadente decernimus q̃ postq̃ fuerit in causa conclusum que sit maioris valoris librarum quinquaginta: et sup hoc facta declarationi iudicis a qua nõ appellet̃: Si vtraq̃ ps petierit causam committi consilio sapientis: iudex ipe̅ biduum partib̃ assignet ad confidentes producẽdos. Et si in eo termino in actis redigendo partes dederint confidentes vel alter eaꝝ tm: tũc iudex vsq̃ ex confidentib̃ aut pluribꝫ in eadem ciuitate moratibus prout qualitas cause demonstrabit: causam cõmittere teneã eligendo seu eligendis per ipm̃ iudicentem. ¶ Si uero altera tantum partium postulabit causam cõmitti consilio sapientis: iudex ipe̅ unum uel pluribꝫ ex confidentib̃ productis causam cõmittere teneat expensis petentis recuperandis tamen in posterum: atq̃ taxandis si prout iuris fuerit. ¶ Adiicientes q̃ cause valoris quinquaginta ducatoꝝ: et abinde infra extra patriam forū cõmitti nõ debeant: nisi ambe partes in hoc essent cõcordes: vel alter eaꝝ suo sacramento fumaret se suspectos habe

iurisperitos dicte patrie: dūtamen suspicio quatuor Jurisperitos non excedat. Et de reliquis dicte patrie partes ipe nō sint concordes Et intelligantur quo ad premissa Jurisconsulti patrie vdonci si pe quadrigenium saltem Jura ciuilia uel canonica instudio de neruli audierint: Declarando q. cōmissiones nullo modo fieri deberit aduocatis cause vel consultoribus uel solicitatoribus aut attinentibus alterius partis uel cuis affinibus usq; ad quartum gradū de iure canonico computand. Quod pe. Juramentum Jurisconsulti uel alit in discretione judicantis declaretur. Et q. salaria iuxta qualitatem cause et personarum si partes nō extiterint concordes pe. Judices debent discrete taxari et ult. q. tātatem taxatā nil ultrius pe. alterutram partem Jurisconsulto debeat exhiberi sub pena dupli Judici qui taxauerit cuius qd. deberit: nec Jurisconsultus quicq; similiter vltra taxationem accipere presumat sub pena dupli Judici qui taxauerit applicanda. Et q. pe. Judicium cogi possit quilibet Jurisconsultus patrie infra tempus sibi limitandum suum in scriptis prebere consilium + postq; onus suscepert consulendi. Adiacentes q. presentato consilio Judici sigillato que presentatio in actis cause reducatur, Judex monitis partibus illud publicet infra terminum dicto dicendum: In quibus si ultima dies esset feriata: prima sequēs non feriata habeatur pro legittima quo ad prolationem sentencie: et iuxta tenorem consilij suum sententiam proferre debeat: Aliter aūt prolata ipō Jure nō ualeat. Et predicti uendicent sibi locum etiam in pendentibus causis: Statuentes q. + nulla interlocutoria ferenda in summariis vel ordinariis causis cōmitti possit consilio sapientis: Sed pe. Judicem medium omnino modo terminari possit:-

De cognitione causarum:-

72

Statuimus q. omnes cause possint et ualeant ventilari coram dño Locumtenente cuiuscunq; conditionis existat ac etiam possint terminari et diffinitiue sententiare pe. Vicarium ipius dommi Locumtenētis: Exceptis tamen sentēciis diffinitiuis terrarum: libertatis: feudorum: que cause et sententie super eis diutius pe. dnm Locumtenētem proferant nisi sententias diffinitiuas super causis terrarum proferendas idem dnūs locumtenēs pp aliquas occupationes quas asserat se habere Vicario suo spāliter et expresse duxerit committendas saluis Jurisdictionibus et antiquis laudabilibus consuetudinibus cuiuscunq; loci:-

Jus reddens:

73 ## De sentencijs super futuris nõ proferendis.

Vt reddens ad litigantium instantiam uł alicuius eoꝝ non petat a circumstantijs sentencie et diffinitiu quid juris super futuris contingentibus. q. ex nunc petat quid juris si tali die nõ fecerit fidẽ de tali facto: uel si sic fuerit uel erit tali die quid juris et similium ex quibus petatur aliquam diffinitiu controuersiam uł litem inter eos orta fuerit inter partes: exceptis casibus in quibus pro contumacia partis conceditur in futurum fieri in absentia partis.

74 ## De sententijs habendis allegatis pro suspectis.

Tpresumptio recta que de sententijs habenda in suspitionem minime conuertatur: Statuimus q. si aliquis aliquem pro suspecto in sententiando allegauerit: teneatur declarare causam suspitionis: que causa si fuerit admissa tanq̃ legittima per sententiam: tũc si uelit probare dictam causam suspitionis: admittatur ad probandum. Quam probationem ibidem et illico sine aliquo tẽmino sibi dando probare teneatur. Et si nõ probauerit: cadat in penam xl. soldoꝝ dandam illi qui allegatus fuerit suspectus. Et hoc nisi statim dellet sacramento eius quem allegauerit suspectum: Quo casu etiam si iurabit illam causam nõ fore ueram: cadat in penam predictam: quam soluere teneatur ibidem et illico: aliter nõ audiatur nec in agendo nec in defendendo: sed in causa procedatur contra eum allegantem suspitionem que admodum esset contumax. ¶ Si uero causam suspitionis tanq̃ legittimam per sententiam admissam probauerit per legittimam probationem illico ut ꝑ. aut per confessionem illi⁹ allegati suspecti: de pena predicta nihil soluat. Et predictus allegatus suspectus in dicta causa sententiare nõ possit nec ualeat.

75 ## De appellationibus et in quibus causis appellare non licet.

Ordinamus q. sententia lata in causis ꝛ. tenuis in cuna dñi Locuntenẽtis super summa quinquaginta librarum uel rebus dicta ualoris aut minoris q. tatis sexte estimationis: que estimatio arbitrio judicis terminetur. Quo casu non appelletur. Aliquis nõ audiatur appellans uel denullitate agens uel alio modo contradicere uolens. Sed sententia executioni mandetur. ¶ Item ab interlocutoris latis aliquibus summis: Vel a grauaminibus interdiffinitiuam sententiam illatis: appellans uł aliter se grauare uolens in quibuscunq̃ judicio: nullatenus audiatur: nisi esset talis interlocutoria uel tale grauamen quod nõ posset repa-

per appellationem a diffinitiua: de quo stetur declarationi iudicis cause appellationis. Et siquidem declaratum fuerit eandem appellationem procedere ex eo q̃ eius grauamen nõ sit reparabile per appellationem a diffinitiua: tunc supersedere debeat in processu cause principalis: et eius instantia tam nõ curat: donec appellationis causa fuerit terminata. ¶ A sententijs tñ diffinitiuis latis in curia domini Locumtenentis: super maiori summa quingẽtarum librarum: uel re maiores estimationis licitum sit Vnicuiq; appellare dummodo nõ sit talis causa in qua procedi debeat ex forma constitutionum summarie uel simpliciter breuiter et de plano: sine strepitu et figura iudicij: Vel nisi sit causa talis qua petunt dotes. uel repetitur: vel si petunt mogingrapia et dismõtadure uel contrapacta: Vel si agitur de causa exforcij: uel alia causa que tangat instrumentum cõuictionis: seu connexa: uel dependentia: de causis alimentorum: mercedis: paupeꝝ: et miserabilium personarum: In quibꝰ causis nullatenus appellatio uel nullitas: aut alia contradictio a diffinitione facta per eiusdem dominj Locumtenentis admittat. ¶ Et si quis in causa appellationis ab interlocutoria aliqua facte succubuerit Vnius marche pena plectatur.

76 De appellationibꝰ nõ admittẽdis in causis protectionum.

Statuimus q̃ sententia in causa protectionis aliqua parte nullatenus audiat appellans: et habeat locum etiam in pendentibꝰ et in illis casibꝰ in quibꝰ per constitutiones appellatio aut reclamatio est expresse prohibita.

77 De appellationibꝰ corrigendis.

Ordinamus q̃ appellationibꝰ interpositis appellans teneat acta cause et sententiam fecisse corrigi et sigillari infra xv dies a die appellationis interposite computandos: alias appellatio deserta censeatur: nisi iustum impedimentum intercesserit quod per iudicem ad quem etiam per iuramentum si sibi videbitur legittimari possit. ¶ Adiicientes q̃ interposita appellatiõe appellans actum faciat appellatum infra tres dies ad videndum inchoari correctionem appellationis eam faciendam infra temp̃ superius dictum. Et si pars contra quam est appellatum compareat in dicto termino: et appellans non compareat: ipso iure appellatio deserta censeat: dummodo legittime constet de termino. Et hoc nisi iustum impedimentum intercesserit: quod coram iudice ad quem docere possit. ¶ Si uero pars appellans in termino dictorum trium dierum compariuerit: et pars appellata fuerit contumax: tunc appellatio producta per appellantem legittimetur

cum actis cause et sigillent saluo justo impedimẽto parti appellate intruenientes. Si uero utraq; pars comparuerit coram judice a quo: tunc acta cause corrigantur et sigillent si de tenore eor; partes fuerint concordes: Alias teneantur ibidem illico unum correctorem eligere concorditer: Alias uo notarius cause intelligatur et habeatur pro correctore: qui corrector teneat infra sex dies tuc proxime sequentes dictum appellationem correxisse sub pena mee die marche absq; remissione cuiq; applicande: qua correctione facta: statim claudant et sigillent omia acta cause omnibus oppositionibus et cauillationibus resecatis. Et predicta uendicent sibi locum in appellationibus interpositis et protestationibus secutis admissis uel nõ admissis:

78 De probationibus in causa appellationis faciendis.

Onstatuimus q; in causa appellationis possint partes probationes facere: et una sua allegare modis legitimis et approbatis infra spacium xxx. dier; computandor; a tempore presentate appellationis: Quibus elapsis partes ad probationes ulteriores nõ admittantur: Ita tamen q; testibus rite receptis in causa principali et coram testationibus in eadem publicatis nõ liceat super eisdem uel directo contrarijs articulis seu super eisdem partium intentionibus uel directo contrarijs alios testes uel eosdem in appellationis causa producere: Et subornationis malicia ualeat amputari: Que quidem appellationis instantia lapsu trium mensium intelligatur esse perempta nisi ex causa justi impedimẽti infirmitatis uel absentie judicis: aut infirmitatis procuratoris aliud declaretur. Et predicta locum habeant in appellationibus interpositis et decidendis in patria. Et eo saluo q; si durante appellationis causa ps altior ultra principalis decesserit: tunc heredes habeant dillationem altertius mensis ultra tpus pretaxatum: nisi heredes forent pupilli: quibus tempus dicti mensis superadditum nõ curat nisi a tpe quo eis de tutela cum effectu prouisum sit. ¶ In appellationibus uero que interponunt ad Serenissimum ducale dominium uel ad eius auditores per dim Locumtenentem uel eius Vicarium possit appellanti dillatio competens assignari: infra quam pars appellans coram judicio appellationis se presentet causa prosequendi appellationem: et de ipa presentatione facta: fidem faciat ipi judici principalis cause: Alitere enim appellatio deserta censeatur: et sententia executioni mittatur: Si appellans infra tempus dicte dillationis premissa non seruauerit: que dillatio breuiori tempore xx. dier; nec maiori duor; mensium valeat assignari. Et premissa locum habeant etiam in pendentibus causis. ¶ Adijcientes q; in causis appellatio

num in patria decidendis: sentencia proferat inscriptis: et in actis cause redigat pe notarium. Alitez lata sentencia ipo iure sit nulla: + pe quam quidem appellationis sentenciam possit pmapalis cause sentenciaz legittime et secundum formam iuris si expedierit reformari:

79 ## In quibo dillationibo dies feriati debeant computari vl subtrahi.

Tambiguitates tollant: Statuimus q in dillationibo seu terminis limitatis pe constitutiones huius voluminis seu pe iudicem omnes dies licet feriati existant computentur si partibus probanda onus: vel quid aliud faciendi sit iniunctum: Exceptis festis natiuitatis: et resurrectionis dominice ac messium et vindemiaz: Excepto etiam pe querentem vel alium necessitatem vel causam vel ius recedentem fuerit causa audiencia suspensa: vel facta prorogatio timinoz. ¶ Insuper statuimus q si pp defectum notarij uel alterius persone pars no poterit sua iura producere vel testes examinari facere: uel alia adimplere ad que dillatio pe constitutionem aliquam vl pe iudicem sit iniuncta q eo tantum casu dillatio non curat: quando pars post primum defectum notarij ul alterius persone instat cum iudice vt notario vl alteri persone mandaret q faceret diligentiam suam in eo super quo fuerit facienda sub pena medie marche soldoz cuius applicanda. ¶ Si uero supradicta instantia de qua constet in actis cause facta no fuerit: tunc curat dillatio predicta non obstante defectu cuiusq persone. Et hec presens constitutio. et eius effectus ad quam libet aliam constitutionem huius voluminis adfectualit et mdubie porrigatur: saluo q illa pars supradicta. Vz. de festis messiuz et vindemiaz no vendicent sibi locum in causis in quibo pe constitutionem dicti festis procedi posse constat esse decisum.

80 ## De sentenciis ferendis i causis appellationuz.

T longi et sumptuosi arcuitus

Tappellationibo beneficium sub iuris vmbraculo pro cõmodo litigantium euitent: Statuimus q si sentencia a qua est appellatum ad dnos auditores sentenciaz repetatur non bene lata in totum: Vel in aliqua sui parte: no debeant partes pe dnos auditores in statum pristinum reponi: sed sentencia debeat reformari prout iura uolunt pe ipos vel in totum si expedit + ul in illis partibo in quibo iniustitia vel defectus reperiat. Et in partibo in quibo apparet bene iudicatum sentencia debeat reformari ut ex particulari defectu tota sentencia no retractetur et ut finis litibo imponat: Ita tamen q cause terminate in primo apali lite de consilio sapientis: debeant p dnos auditores ad

partium uel altius eaꝝ requisitionem causam appellationis consilio sapientis consulendam committere producti de numero cõfidentium. Et si usqꝫ ad numerum decem confidentium producti pro qualibet parte et nõ ultra partes nõ eunt concordes: tũc dãtis primo quinqꝫ suspectis pro qualibet parte et nõ ultra dñi auditores arbitrio suo eligant unum uel duos iuris prudentes quib⁹ causa appellationis consulenda committat. Et secundum illud consilium pronunciare teneant:

81 De appellationib⁹ extra patriaꝫ interpositis.

In appellationib⁹ beneficium sub iuris umbraculo per dilationes et subterfugia cum partis indebite dispendio non trahatur hac libr̃ata constitutione decernimus q⁹ siquis appellauerit a sententia domini locumtenentis et infra quatuor mẽses ab appellationis die computandos: appellationis causa per sententiam nõ fuerit t̃minata q⁹ tunc dñs locumtenẽs teneatur sententiam suam executioni mandare hoc moderamine adhibito vz. q⁹ si in sententia mobilia sint comprehensa: pars in cuius fauorem debet fieri executio primo prestet ydoneam fideiussionem de restituendis receptis eque bonis in casu in quo in appellationis causa succumbat. Si uero immobilia sint comprehensa: tunc executio fiat: facta promissione primo de restituendo nõ alienando uel deteriorando talia bona: et de restituendo in totum vel in parte prout et si in appellatione contra ipm fuerit iudicatum: nisi dominus locumtenẽs ad defensionem sue sentencie pro ipm parte uellet personaliter intẽsse: quo casu eius executio interim suspendatur:

82 De protectionibus: Rca

Rdinamus q⁹ siquis in protectione superiorus se posuerit debeat dictam protectionem iudici presentasse in cuius protectione se posuit infra quinqꝫ dies computandos a die admisse uel denegate protectionis exclusiue: saluo iusto impedimẽto per ipm superiorem uel eius cõmissum legittime t̃minando: qua protectione presentata teneat̃ pars dictam protectionis causam infra .x. dies prosequi. Et si de iustificatione actoꝝ: vel protectionis questio aliqua inter partes oriatur: tunc statim processus per notarium scripto. Si uero aliqua partium allegauerit q⁹ esset aliꝫ uel plus uel minus scriptum q⁹ fuerit actum et sententiatum in iudi⁹: tunc per iudicem statuat t̃minus cuius arbitrio ad contra illa probandum: Qui si in probatione defecerit: cadat in penam vnius marche: Cuius medietas applicet

curę: et reliqua medietas alteri parti: et habeat locum etiam inpendentibꝫ. ¶ Adijacentes q̄ qui se posuerit in protectione: teneatur et debeat ipam causam protectionis prosequi et finiuisse: adeo q̄ supra ipa protectione sit pronunciatum infra xl. dies cōmunes a die responsionis facte per Vicecomitem vel officialem coram quo fuit interposita dicta protectio Verum ipam protectionem admittat ul'non: et illo die non incluso: saluo iuris impedimento auditoris: cui de dicto eius impedimento credatur: Quo casu tantum temꝑis restituat parti dictam protectionem prosequenti pe quantum tps steterit impeditus: et nisi fuerit infra dictum tpus lata sententia supra ipa protectione habeatur pro nulla et pro nō interposita. Et pe inde procedatur in causa principali: ac si nunq̄ fuisset in protectione: Et si pars que se posuit in protectione succubuerit in ipa causa protectionis: teneatur et debeat reficere omnes expensas factas in ipa causa protectionis. quibꝫ nō solutis nō tangendas pe iudicem dicte protectionis: Quibꝫ nō solutis nō audiatur in agendo vel defendendo pars que se in protectionem posuerit. ¶ Si uero pars contra quam protectio est interposita succubuerit: nullatenus condemnetur in expensis: cum iustam causam litigandi habuerit:

83 De obligatis ad carceres.

Onstituimus q̄ si quis masculus sponte et ex certa scientia in instrumēto publico uero et nō simulato se obligauerit ad publicos carceres pro aliquo uero debito pe cum contracto possit capi et detineri: et in carceribꝫ quousq̄ satisfecerit creditori. Verum tamen si talis debitor contra dictum instrumētum uel obligationem in eo comprehensam aliquam iustam exceptionem opponeret: nō debeat carcerari: si paratus sit sufficientem et idōneum prestare fideiussionem cum effectu de soluendo in casu in quo succumbat: Qui si succubuerit electionem habeat creditor vel exequendi realit' fideiussorem sine nouo processu ul' agendi contra principalem realit' et personalit' pro consequēcia sibi debitum et expensis suo iuramento taxandas. Et quo cāu debitor aliquis fuerit carceratus: teneatur ille ad cuius instantiam fuerit carceratus facere sibi expensas in carceribꝫ pe iudicem limitandas et pe debitorē creditori reficiēdas postq̄ fuerit relaxatus: —

84 De expensarū refectione.

Tatuimus q̄ si aliquis rusticus faciendo ctatu aliquem nobilem coram domino Locumtenēte uel alit' ꝑm iudicialiter ingetando succubuerit in causa q̄ expēs soluē tenet: et silr e ꝙso

84

De executione sententiarū:

Rdinamus q̄ cum expedierit fieri de bonis debitoris satisfieri creditoribus puta quando debitor fuerit confessus in iudicio presente petit quod petitum fit: vel quando aliquis fuerit convictus vel condemnatus ad aliquid soluendum dandum restituendum seu faciendum primo capiant̄ bona mobilia debitoris siqui extant: et facta prius relatione per preconem se non posse inuenire de bonis mobilibus debitoris tot quot sufficiant ad solutionem debiti: procedatur ad executionem faciendam de bonis immobilibus debitoris. ¶ Deinde ueniatur ad nomina debitorū: possitq; et teneatur preco et executor sentencie: prima vice qua uadit ad capiendum pro pignore de bonis debitoris unum pignus recipere tale quale decreuit sibi debitor si placet debitori dare pignus: Alioquin dictus preco ex officio suo capiat aliquale pignus. Quo pignore uendito dictus preco possit tot bona debitoris si extant et si illa habere pōt: capere et recipere que uerisimiliter ascendē possit ad integram satisfactionem debiti:.

85

De executione instrumētorū quictionum.

Obseruationem licitorū contractuum q̄tum fieri potest iuste intendentes iuxē antiquum constitutionem Statuimus q̄ si aliqs decreuit in iudicio aliquem fore sibi obligatum vigore alicuius instrumenti in quo debitor uocauerit se fore confictum: et de hoc fidem faciat coram iurisdictionem habente per publicum instrumētum: tūc detur secundum formam antiquitus obseruatam creditori nuncius ad denunciandum et mandandum debitori q̄ soluat uel sit in concordio cum creditore infra octo dies continuos: Alioquin habeat ille nuncius auctoritatem et licentiam pignerandi dictum debitorem ad instantiam creditoris: et uendendum legittime de bonis dicti debitoris usq; ad plenam et integram solutionem ipius creditoris. ¶ Si uero debitor comparuerit infra octo dies coram dicto iudice contradictarias q̄ nulla fiat nouitas per creditorem super bonis suis uel per nuncium ad hoc eidem datum: tunc teneatur et debeat facere citari dictum creditorem infra sex dies continuos tantum communicandos a tpe predicti exordii termini octo dierum nisi obstarent feriae immediate post octo dies sequentes antedictos. Et tunc ad primam diem iuridicam teneatur actorem citari facere vt supra: Quo termino aduenjente: et partibus comparētibus tunc reo petenti deceruatur copia declarationis iudicialis: et ibidem statuatur terminus dicto reo ad quintam diem iuridicam ad excipiendum et opponendum inscriptis quicquid uoluerit contra dictum instrumētum legendum in iudicio et sentencium predictam. In quo termino solummō opponere valeat exceptiones istas. Vz. falsitatis: solutionis: prescriptionis: seu alterius satisfactionis: transactionis et pacti de nō petendo inppe

tum ul' ad tempus ul' alt'ius pacti in ſinſtrumento contenti nō obſeruari: Vl' aliud contra pſonas contrahentium ſe obligare nō ualentium Vel aliam legitimam exceptionem admittendam vel repellendam Juxta ſentēciaz judicij. Quibz oppoſitionibz vel aliqua ipz facta ſtatuat ei t'minus .x. dierz continuorz peremptorie ad probandum dictas exceptiones ſuas oppoſitas: Quas exceptiones teneatur et debeat infra dictum t'minum et debito modo probare ſe. ¶ Et ſiquidem in ſinſtrumēto cōuictionis contineatur q' nō poſſit probari ſolutio finis vel remiſſio dicti debiti niſi per inſtrumentum cancellatum: aut per aliud inſtrumentum manu boni notarij in preſentia quinqz teſtium confectum. Poſſit nihilominus debitor nō obſtante dicto probare dictas exceptiones per iuramentum vel confeſſionez creditoris factum vel factum in judicio preſente parte: vl' per omnem aliam probationez legittimam infra .xv. dies continuos faciendam. ¶ Qui aūt fuerit oppoſita exceptio falſitatis et nō probata: oppōēs in quinquaginta libris paruoz condemnet. ¶ Si uero aliqua alia exceptio fuerit oppoſita et nō probata: condemnetur in centum ſolidis: et in expēnſis duplicatis. Et habeat locum in pendentibz:.

96

In quibz cōtractibz intelligatur quis eſſe cōuictus per pactum:

Statuimus q' omnes cōſtitutiones loquentes de inſtrumentis cōuictionum et eis facientes: inſtrumentis cōuictionis ueri mutui tantum. ¶ In alijs aūt inſtrumētis nullum obtineant robur neqz firmitatem. Et perinde procedat ac ſi nō ſit in illo inſtrumento expreſſum q' uocet ſe conuictum.

87 88

De profectione bonorz immobilium vendendorz facienda debitori:

Inſtituimus et ordinamus q' nulla profectio alicuius bonorz immobilium ſeu ſtabilium poſſit fieri niſi per cedulam et cui fit profectio perſonaliter preſentandam. ¶ Si uero nō fuerit perſonaliter inuentus: tunc ad domum ſiue locum habitationis cuiuſ alicui ex cuiſ familiaribz ul' habitatoribz domuſ ul' vicinis propinquis dicta cedula ſic dimiſſa: in qua cedula creditor uolens facere uendi: teneatur bona fide facere ſcribi bona uendenda: et fructus qui ex ipis cōmuniter ſoluunt et onera alia ſiqua incumbunt illis bonis cum manutenore contra quē uendunt. ¶ Et ſiquidem uenditor debitor non contradixerit in dictis fructibz vel oneribz: tunc bona illa poſſint cum fructibz ſeu oneribz contentis in dicta cedula incātari et deliberari. Et tūc licet plus ul' minus q' ſit in cedula ſolueretur pro eis: Vel etiam forent ultra formam cedule

plus ul' minus oneata intelligant et habeant pro legittime uendi
tis et deliuratis et debitor teneatur illa manutenere secundum et se-
cundum prout in cedula professionis ei facta continetur. ¶ Et
si debitor ul' ille contra quem bona uenduntur ueneat ante deli
urationem uolens addere ul' minuere fructus seu onera contenta
in cedula predicta: admittat: et tunc incantetur et deliuret
secundum eius deliberationem diebus precedentibus deliberationem
predictam: quibus fuerint bona incantata computatis et remanen-
tibus in numero triseptem dierum quibus incantatio fieri debet. ¶ Prote-
statio uel et uenditio aliter et contra ul' preter predictam formam fac
ta non valeat:-

87 **De venditione bonorum immobilium venden-
dorum ad incantum.**

Constatuimus et ordinamus q. quando aliqua bona immobilia
aut affectus luella uel obligationes seu nomina debitorum uen
denda sint ad incantum ad instantiam alicuius dicta bona de
beant incantari in tres terminos septem dierum pro quolibet ter
mino et in quolibet termino incantetur. Timeque translactis die
bus tribus terminis: possit et debeat preco sine aliqua notificatione
facienda illi contra quem uenduntur deliuare bona plus offe
renti die proxime immediate post dictos triseptem dies sequenti
sine feriata fuerit sine no. ¶ Et si illi die dicta bona non fue
rint uendita: tunc no possint uendi: nisi prius per cedulam
notificata fuerit illi contra quem uenduntur dies ad quam
uendi voluerit: ille ad cuius petitionem venduntur bona alias
proferta. Et tunc incantatio et uenditio possit fieri sine alio
triseptem dierum incantatione. Et talis uenditio hoc modo fac
ta habeat robur firmitatem. Alias uero facta incantatio aut
uenditio nullius sit valoris. Et hec habeant locum in bonis
que no sunt obligata pro pignore mobili. In quibus bonis obliga
tis pro pignore mobili: statutum in professione terminus admit-
tit octo dierum. ¶ Possint quoque professi et incantationes et deliura
tiones bonorum mobilium fieri diebus etiam festivis:-

88 **De bonis ad incantum vendendis proferendis
illis qui sunt extra patriam:-**

Bona mobilia ul' immobilia que sint vel no sint obligata pro
pignore mobili aliquis voluerit facere proferri alicui existen-
ti extra patriam in loco noto uel ignoto: teneatur per publicam pro
clamationem factam in platea loci ubi jus redditur: et ante do
mum ipsius si domum uel habitationem habet proferre per
tres decem dies: Qua professione sic facta: possint vendi ipsa
pignora: quemadmodum vendi possent: et venderentur si esset

pro proferat bona immobilia et
ut mobilia obligata

prolata ultra septem dies secundum formam alterius constitutionis
Et illum declaramus esse ex patrum qui nō est vel nō residet sub
domino vel jurisdictione Aquilegiēt ecclesie :-

De bonis admantum uendendis in loco ubi fuerint mantata primo et pena creditoris phibetis :

89

Rdinamus q si aliqua bona fuerint mantita : et die quo
ta bona debeant deliberari nō fuerint per preconem deliberata
ip mhibitionem sibi factam p creditorem de qua mhibitione stetur re
lationi preconis : et contingat postea ad voluntatem creditoris
ire ad alium diem dicta bona uendi et deliberari q dicta uendi
to et deliberato alibi vel in alio loco nō possit fieri q in eo loco ubi
primo fuerint mantata . Et in secundi mantatione uel alia seu
alijs mantationibus : bona talia mantata fuerint deliberata pro
minori precio q potuit deliberari et uendi in primo termino uel alio
seu alijs sequentibus quo et quibus fuerint mantata q illud mi
nus cedat in damnum creditoris cuius causa et occasione dicta
bona sunt minori precio uendita et deliberata . ¶ Et intelli
gantur dicta bona fore uendita ad damnum creditoris pro ta
to precio q tum primitus habere potuit . Et hec constitutio lo
cum habeat etiam in pendentibus :-

De agnatis et vicinis jure agnationis et vicinitatis bona aliorum agnatorum et vicinorum uendita uel in solutum data :

90

Aquis de ceto uenderet aut in solutum daret aliquam domū
uel possessionem : uel aliquam aliam rem immobilem vnam
uel plures sitam vel sitas in patria fori sui . aut vendet : vel
in solutum dabit jus suum directa dominij vel valis uel qd
uel aliqd aliud jus qd habeat in aliqua re immobili sita in dicta
patria fori sui nō valeat uenditio uel datio in solutum in preiu
dicium attinentium suorum masculorum seu feminarum venientium
per lineam agnatam venditoris : nec valeat in preiudicium vici
norum titc cohērentium rei vēdite seu in solutum date : Sed
quilibet agnatus venditoris . seu quilibet vicinus cohērens et
habitans in predicta patria : possit dato eodem precio uendica
re et repetere quandocunq talem rem venditam uel in solu
tum datam a quocunq emptore etiam si venditio seu datio in
solutum esset cum auctoritate judicis facta seu adineantum
data : uel ex secundo decreto confirmata : teneat quilibet qui de
ceteto emet vel in solutum modo aliquo accipiet : vendere de
re et tradere cuicunq ex agnatis venditoris seu vicinis cohe
rentibus volenti emere rem ipsam sicut jus illud emptum uel
emptum : aut in solutum acceptam uel acceptum eo precio q

ipam uel ipm emit seu in solutum accepit et ad hoc compelli possit iuris remedijs sine questione et querela: et super hoc summarie et breuit cognoscatur. ¶ Non uendicent tamen sibi locum predicta sin cōmenta facti conuentōe de certo precio: uel post fuerit ad petitionez venditoris aut emptoris notificatum agnatis dicti uenditoris: et vicinis cohabitantib dicte rei uenditē personaliter ul' bis ad domum habitationis sue declarando in notificatōe per hec ul' similia verba qualiter talis agnatus vel vicinus suus vendidit ul' in solutum dedit talem rem tali persone tali precio ad publicum incantum: et q. siquis cupiuit emere ipam rem eodem precio debeat usq; ad xxx. dies proxime futuros incipiendo ab ipa die notificationis exclusiue compārere coram judicio ordinario venditoris ipm judicem nominando: et per aliquez ex notarijs cune seu officij dicti judicis scribi facere q. uult emere rem ipsam ac debeat rē uera deponere precium integre ac sine aliqua exceptione penes notarium predictum: siue penes aliam personam que eidem judicio fidonea visa fuerit. ¶ Et si plures agnati ul' vicini cohabitantes habituent in una domo: tunc sufficiat q. notificatio ipa fiat patrifamilias seu illi qui tanq; pater familias et maior in domo gubernat familiam. et hoc casu ualeat notificatio uni facta tanq; singulariter et cuilibet per se omnibus in eadem domo domo habitantibus esset et pro facta omnib legitime reputetur. Et similit sufficiat q. notificatio ipa fiat tutori pupilli: seu curatori furiosi uel mentecapti: Vel si tutor aut curator nullus esset: sufficiat illi qui fatuosum pupillū seu mentecaptum tenet in domo. Et eodem modo sufficiat q. notificatio fiat factoribus seu procuratoribus gerentibus negocia nobilium: seu aliorum qui absentes essent a predicta patria forisfacti. ¶ Cui autez adultis et aliis omnib et singulis agnatis et vicinis existentibus in patria sicu debeat notificatio predicta personaliter uel bis ad domum habitationis sue: ita tamen q. notificatio ad domum fiat diuisis diebus: et nō fiat bis eodem die. ¶ Et teneatur et debeat quilibet agnatus et vicinus uolens emere facta notificatōe predicta sibi compārere infra dictum terminum xxx. dierum et scribi facere ac rē uera precium deponere ut dictum est. ¶ Et quicunq; q. ait propinquius uel vicinus eius facta erit uel habeatur pro facta notificatio predicta siue masculus siue femina fuerit: si in dicto termino nō compārerit et scribi nō fecerit: seu precium rē uera nō deposuerit: vt dictū est pro excluso et nolente emere habeatur: et beneficio huius constitutionis nō gaudeat ullo modo. ¶ Finito uō dicto termino nullus cui facta fuerit dicta notificatio vigore presentis constitutionis ampliꝰ admittatur. ¶ Et qūcunq; ad petitionem venditoris uel emptoris seu cuiuslibet agnati

uel vicini mtimino scripta videant et examinẽt pẽ judicium antedictum omnes et singuli qui in timino compauerint et se scribi fecerit ac precium re uenda deposuerint vt dictum est. Et inter eos seruetur prerogatiua ẽt. q. in quolibz casu huius cõstitutionis preferatur quilibet agnatus venditoris quibscunqz vicinis. Et inter agnatos ipos etiam seruet gradus et seruus prerogatiua. ¶ Si uero agnati essẽt duo uel plures pares in gradu et uolentes emere: tunc ille preferatur qui cohereat ab aliquo latere rei uendite. Et si duo vl plures agnati essent cohereẽtes: tunc ille preferatur qui a pluribz patribus cohereẽtias et amplores habeat. ¶ Si aũt equalit et in gradu et in coherentijs pares essent: tunc ille agnatus preferatur qui plures campos habeat cohereẽtes si res illa esset in villa. Si uero res illa esset in ciuitate aliqua aut terra: uel castro patrie fori uel aut etiam in suburbijs alicuius ciuitatis terre uel castri: tunc ille agnatus preferat qui maiorez domum ibi habeat cohereentem. ¶ Si uõ nullus eoz in aliqua parte cohereat: aut si pares in gradu etiam et in coherentijs seu q̃titate campoz: aut magnitudine domus equales essent: tunc sorte diuidatur: et ille preferat cui sors euenerit. ¶ Si aũt nullus masculus ex linea agnatoz venditoris compauisset in timino. aut scribi nõ fecisset: et precium re uenda nõ deposuisset secundum formam huius cõstitutionis: tunc admittantur mulieres venientes pe lineam agnatoz: et ipsis nõ existentibz: admittantur vicini tam masculi q̃ femine cohereentes rei uendite qui seu que in timino compauissent et scribi fecissent ac precium re uenda deposuissent ut dictum est. Et hoc casu teneatur emptor primus in continenti remittere dictum regulli agnato vl vicino qui secundum formaz huius constitutiõis preferri debet: et precium suum depositum si exbursasset recipere debeat non obstante venditiõe sibi facta. ¶ Si uero instrumẽtum venditiõis seu datiõis in solutum nõ dum factum esset: tunc compellat venditor ille facere venditionem illi agnato seu vicino qui preferri debet cum promissionibz in capitalis consuetis et precium depositum sibi detur. ¶ Si uõ tempore notificationis aliquis agnatoz uel vicinoz esset absens a patria fori uel et nullum haberet fectorem seu negociatorem ogatorem in dicta patria et reuertertur postea quandocunqz vsqz ad quatuor menses termino denunciatiõis facte completo: tunc ille qui absens fuerit et reuersus est: habeat tmmuz vnius diei a die reuisionis siue computando infra ipm terminum si uoluerit: possit compauere et se scribi facere: ac precium re uenda deponere sicut dictum est. Et hoc casu quilibet ipe beneficio presentis constitutiõis contra quoscunqz in quantum preferendi sit ex prerogatiua superius declarata. tanq̃ si tempore notificatiõis legitime compauisset in termino misi etaz

sibi uel factori suo: seu negotiorum gestori suo legitimo facta esset notificatio: Quo casu pro nō comparēte habeatur: si in termino predicto alijs assignato nō comparuit: et se scribi nō fecerit: et precium re uenda nō deposuit ut dictum est: et quomodocunq; in casu huius constitutionis possint fieri instrumenta venditionum quarecunq; per quecunq; notarium per partes rogatum: etiam si non sit notarius curie seu forisfilij judicum antedicti. ¶ Si aūt nullus agnatus vel vicinus facta notificatiōe legitime comparuit aut si comparēs se in termino scribi nō fecerit: et precium re uenda nō deposuit: tunc ex hoc casu prima venditio seu insolutum datio firma remaneat: ita q; deinceps nullus agnatus vel vicinus cui facta fuerit notificatio possit gaudere beneficio huius cōstitutionis modo aliquo contra emptorem: seu qui insolutum accepit ut data fuit et de certo precio defecat sacramētum emptoris et venditoris. Et emptor ille primus cui facta est venditio seu datio insolutum: si dixerit contra veritatem se emisse rem aliam maiori precio q; re uenda emit vel insolutum accepit: puniat in soldis .x. pro libra qualibet precij per ipm nominati: et in tantum deg punitus venditor qui fallsum emptorem induxerit: et taliq; pena medietas sit curie qui jurisdictioni preest emptoris et venditoris: et alia medietas sit accusantis. Et nihilominus venditio uel insolutum datio ipa sit ipo jure nulla. ita q; possit quicunq; nulla obstante notificatiōe facta: et nullo obstante lapsu termini: quilibet agnatus et vicinus secundum prerogatiua ut premittitur revocare quocunq; etiam sires per plures manus translata esset data precio q; re uenda res illa valeat. ¶ Non uendicent sibi locum presens constitutio contra dñm habentem jus directo dominij in re uendita per nuellatium. Sed prefertur dominus proprietarius uolens emere omnibo agnatis et vicinis et observetur q̄tum ad hoc in omnibo et per omnia secundum formam instrumenti nuelli fiat. ¶ Idem intelligatur in domino feudi et in alijs dominis habentibo jus in re aliquo modo ita q; ipi preferri debeant secundum formam juris: et instrumentorum suorum presenti cōstitutiōe in aliquo nō obstante. Et appellatiōe agnatorum intelligantur tantum illi qui sunt legitimi et naturales: et de legitimo et naturali patente nati: Illud premissis adjicimus q; unusquisq; tam agnatus q; vicinus aliquid uenditum vel insolutum datum uendicare uolens uirare teneatur q; ad nullius alterius instantiam: nec pro alia persona: sed pro se petit: et intendit illud uendituz ul' insolutum datum uendicare: et q; hoc uendicat cum suis propijs pecunijs: Qui si huiusmodi juramētum nō prestiterit: nullatenus ad uendicandum admittatur: nec beneficio huius constitutiōis gaudeat. Q̄ autem de notificatione vicinis

faciendā fuerit statutum est: ita uolumus obseruari. Vz. cum fuerit notificatio faciendā vicinis vicinantibus alicui mansō vendito: vel insolutum dato: sufficiat si notificetur illi uel illis tantūmodo qui vicini sūt sedimini ipsius mansi: uel ei parti mansi ubi antea solebat esse sedimen. Si forte pro tunc mansus ipse sedimen nō habeat: neq; sit necesse q notificetur vicinis vicinantibus campis singlis aliis terrenis ad ipm mānsum spectantibus:-

91 **De bonis mobilibus excedentibus sūmam .L. librarū uendendis ad incantum presentis per cedulam.**

Ordinamus q nulla prosecutiō bonorū mobilium excedentium ualorem et extimationem quinquaginta librarū solidorū possit fieri nisi per cedulam continentē bona vendenda et diem in qua debeant deliurari et uendi. Prosecutio aut et venditio alitet facta nō teneat. ¶ In bonis uero minoris valoris quinquaginta librarū sufficiat prosecutio et uenditio facta oretenus:-

92 **De bonis incantatis nō deliuratis et nō incantandis nomine absentis.**

Aliqua bona incantata nō uenduntur: nec deliuerent illi cui qua fuerit incantanda et deliuranda: et aliquis suprapositus erit precium aliquod pro dictis bonis liber et absolutus sit ab illo mentu qui suprapōsuerit: seu incantauerit. ¶ Et nullus preco possit absq; incantare aliqua bona ad postum aut petitionem et instantiam alicuius absentis: Sed omnes emere uel incantare uolentes aliqua bona uendenda ad incantum: teneantur personaliter esse presentes. Aliter emptio et uenditio facte ad incantum nō teneant ipso facto. Et nihilominus preco qui contrafecerit: soluat nomine pene marcham unam: vel octo diebus in carceribus teneat:-

93 **De debitoribus contra quos bona aliqua sint uendita compellendis ad cōstituendū se manutentores.**

Ordinamus q quicunq; qui tenet bona aliqua manutenenda: aut se constituere manutentorem his qui emerint ad incantum bona siue sit principalis debitor siue alius manutentor obligatus in specialibus: siue bona sint vendita ad incantum per executionem sententie: aut ex cōuictione seu obligatione speciali: seu alio quocunq; modo. ¶ Si per cedulam citatus ad constituendum se manutentorem personaliter muentus fuerit et nō compauerit in primo termino cadat in penā .xl. solidorū applicandorum habentā iurisdictionem ibi. Et tunc citetur iterato ad constituendum se manutentorem: vel dicendum causam quare nō debeat constituere se manutentorem qui si repertus personaliter: siue nō dimissa tūc alicui reperitur personaliter cedula ad locum siue solite habitationis: et proclamatione ibi per ipsum -

preconem facta de dimissione cedule: tunc teneatur talis sic atatus legitime se manutentorem constituere. Si uō atatus et repetus personaliter uel ad domum cum cedulis: et proclamatione ut supra nō compariuerit habeatur et reputetur pro manutentore quemadmodum si presens fuisset et se uoluntarie constituisset. ¶ Sed si in nullum dictum atationum fuerit repetus et nō fuerit atatus personaliter: tunc terminus atteritur per cedulam iuxta formam secundi termini predicti. Et si in illo tercio termino non compariuerit: habeatur et reputetur pro manutentore quēadmodum si presens fuisset: et se manutentorem constituisset uoluntarie. ¶ Post quę predicta sic peracta teneatur et compellatur elapsis primis terminis limitatis: vz. xx. dies in bonis immobilibus ad luendum pignera infra tres dies proxime sequentes: et nō cōparentia die qua manutentorez se constituerit emptor bonorum venditorum ad incantum dare precium pro quo emit illi uel illis ad quorum instantiam uendita fuerunt illa bona: nisi aliquis interim appareret contradictor dicte venditioni quo casu procedatur secundum formam cōstitutionis posite sub Rei^ca de his qui per contradictionem impediri uolunt. sub pena taxi dicti precij: cuius medietas curie applicet: alia medietas alteri parti. Et q. habens jurisdictionez primo teneat cogere partem applicandaz parti q. suum. Et habeat locum in pendentibus:.

De manutentoribus recipiendis nomine emptorum absentium.

Ordinamus q. dicti Locumtenēs seu eorum vicarius ul' alius competens judex possit nomine et vice emptoris seu emptorum emētium bona ad incantum recipere manutentores: et eorum obligationes et eam absentibus dictis emptoribus. Et predicti valeant quēadmodum si emptor ul' emptores fuissent presentes: et personaliter recepissent manutentores: nō obstantibus quibuscumq consuetudinibus in contrarium observatis:.

De emptoribus emētibus bona ad incantum cōpellendis ad precij solutionem.

Ordinamus q. ementes bona ad incantum si immobilia transactis xx. diebus. Si mobilia transactis x. diebus teneatur soluere precium dato manutentore sibi ul' habenti jurisdictionem in quo casu dare tenetur. Quod nisi solucrit facta fide de deliberatione teneatur ipse officialis dare sibi nuncium ad accipiendum de bonis eius: et possint uendi bona stabilia ac si essēt mobilia. Et nisi solucrit postq. pignus fuerit uēditum cadat in penam xxv. librarum cuius applicandaz et pena aucta judicis arbitrio ad satisfactionem ascendat:.

96 De his qui designāt pignera uendēda ad incantum pro executionib⁹ debita vl' sentencia.

Si aliquis designauerit aliqua animalia uel aliqua bona mobilia preconi pro pignere ab eo petito pro executione alicuius sentē eig⁹ aut assignauerit alicui de dictis bonis mobilib⁹ pro pignere cō uentionali: tunc teneat̄ dictus designans dicta animalia uel alia bona pro pignere mobili consignare tradere in manib⁹ preconis vl' eius cui commiserit talit' q⁹ dictum pignus possit uendi rationabilit' illi die qui dictum uel conuentum fuerit de pignere uendendo ul' die ad quam fuerit prolatum. Quod si fuerit vinum ul' bladum designatum pro pignere: sufficiat dare mōstram dicti uini ul' bladi ad uendendum: Quod si dicta pignera designata: tradita nō fuerit: vt dictum est: cadat debitor uel qui designauerit in penam vnius marche: cuius medietas curie: alia pars applicetur. Quod si dicta pignera designata tradita fuerint: vel illa pignera uendita non sufficiant ad solutionē eius pp quod uenduntur: tunc teneatur designare pignus complementi ad requisitionē partis uel preconis iuxta formam aliar⁹ constitutionum. Et teneatur a die prolati pignoris tradere ad uendendum sub dicta pena: Quib⁹ pignoribus uenditis rationabilit' ad incantum: teneatur ipe contra quem fuit uendita requisit⁹ dare et libere consignare talit' q⁹ possit pro suu uoluntate recipere et exportare illud qd' penes se habet uenditum illi qui emit statim post decem dies ad hoc venditi pignoris exclusiue sub dicta pena: et infra tm̄ predictum emptor precium soluere non teneatur. Et pignus remaneat periculo illius qui penes se ipm̄ habet. Et predicta etiam locum obtineant quando preco executionis cuius officium aliquod pignus sine designatione. uel datione accepit. Et habeat locum etiam in pendentib⁹ causis.

97 De pignoribus uenditis ad incātum luendis infra .x. uel xx. dies.

a. lg. Licet illi contra quem bona aliqua immobilia uendita fuerit ad incantum infra spacium .xx. dier⁹ a die facte relationis computandor⁹ recuperare luere et exigere dicta bona uendita soluendo illud seu tantum q⁹tum fuerit uendita cum omnib⁹ expensis factis illi qui vendi fecit: Si emptor sibi precium nō soluerit: Sed si emptor soluerit precium creditori: tunc uolens recuperare dicta bona vendita ad incantum dare teneatur precium predictum emptori: et quicquid expenderit dictus emptor occasione dicte emptiōis. ¶ Si uero fuerint bona mobilia uendita ad incantum: tunc ille contra quem vendita fuerint: possit illa recuperare seu exigere infra .x. dies soluendo precium cum expensis facienti vendere uel emptori secū dūz

distinctionem proxime supscriptaz: ad precium aut̃ soluẽdum non
possit compelli emptor bonoz immobilium infra dictos xx. dies: nec
emptor bonoz mobilium infra x. nec faciens vendi teneatur in
fra x. et xx. dictos emptori dare ul' dari facere possessionez uel ma
nutentorem. Et facta recuperatioẽ bonoz mobilium vel immobili
um vt prefertur emptio et venditio sint esse: et perinde habe
antur ac si pro tunc nõ fuissent uendite ad incantum. Et habeat
locum etiam in pendentibz incantis:

98 De creditoribz nõ valentibz de uenditio
nibz pignez fieri valentibz p̃cones dñi locũt.

Valeant possintaz precones et nuncij jurati curie domini Locũ
tenentis quecunaz pignera mobilia incantanda: vendenda: et
rationabilit̃ deliuranda pro execution̄e sententie: uel alit̃ ex con
uentione partium incantare uendere et rationabiliter deliuare
que: ad modum alij precones cõmunitatum incantare et uendere
consueuerunt temporibz retroactis. ¶ Item omnes preconel possit
vnusquisq; committere unusquisq; altezi bona uendenda incantari et
incantata deliuari sic̃ hactenus potuerunt: ita tamen q; ille cui
cõmissio facta est: alteri eam nõ valeat committere. Et tales in
cantationes: venditiones et rationabiles deliuationes valeant et ro
bur obtineant sic̃ si ipe cõmittens ea personaliter incantasset et ra
tionabilit̃ deliurasset:

99 De creditoribz nõ valẽtibz emẽ nec emi facere
bona bona que ip'met uẽdi faciũt ad incantz.

Nullus creditor emat nec pro se: nec per alium publice uel occul
te emi faciat bona mobilia uel immobilia que uendi facit ad
incantum. Et si fuerit contra factum: uenditio et emptio nõ va
leat. Et qui contrafecerit cadat in penam .l. libraz applicandaz
dominio cuius auctoritate fit uenditio. ¶ Et ut fraudibus que
rere hoc committi possent: melioz q; pot remedio obuiare: or
dinamus q; nulli ementi ad incantum bona immobilia detur nũ
cius ad inducendum eum in tenutam et possessionez bonoz sic
emptoz: nisi prius presentet sigillum q; nõ emerit ad preces
ul' requisitioẽz creditoris per se uel interpositam personam roganti
ul' requirentis. Q; qz emptor bonoz mobilium uel immobiliuz
que venduntur ad incantum aliquo tempore: nõ possit dare
cedere. transferre donare: uendere: uel alio quoquo modo aliena
re bona empta per eum ad incantum: vel super ipis bonis aliquẽ
affectum in creditorem vel alium de cuius familia: seu etiam
quẽcunaz alium cuius nomine recipientez. Que si in ipm creditoz
rem vl' in alium cuius nomine infra spacium .xvj. annoz a die
facte venditionis computandoz alia ex causa q; ultime voluẽ

tatis peruenerit censeatur utrinq; emptio et uenditio ficticia et nullius ualoris. Et dictus creditor teneatur ad dictam penam .l^a. libras: quam medietas cum applicetur: Alia uero illi contra quem uenditio facta est. ¶ Addentes et in casu infrascripto corrigentes Constituimus q; si due qui bona uendenda ad incantum debeant deliberari nō fuerit repetatus nec apparuerit aliquis qui dicta bona emere uoluerit: tunc per iudicium duo ydonei eligant extimatores dictorum bonorum cum iuramento faciendum. Et secundum dictam extimationem bona illa creditori assignentur insolutum. Et nihilominus debitor interim minime superius concessis bona sua possit exigere.

¶ Si uō repetatur emptor qui nō ponit ad integram debiti satisfactionem: tunc liceat creditori ut coram iudice ostendente et ibi ab eo possit sententiam obtinere q; ipse creditor possit incantare dictam rem usq; ad sui debiti integram satisfactionem.

De his qui per contradictionem impediunt bona aliquorum uendi ad incantum.

B.2.

Statuimus q; si quis persona per sententiam conuicta contra quā fit execucio siue in bonis suis executionem predicte contradictionis uelit uel fecerit medicus: audiatur: et admittat ad contradictionem dummodo prius prestet sacramentum q; nō contradicat pro malicia: et prestet fideiussionem de soluendo .l^a. libras: et expensas in casu quo succubuerit in causa contradictionis: ita tamen q; sua contradictione nō obstante: procedat ad uenditionem dictorum bonorum. Qua uenditione facta statim ille contra quem bona uenduntur priuetur possessione dictorum bonorum: et applicet illi contra quem cui facta fuerit dicta uenditio. Et teneatur ipse contradictor infra xv. dies continuos computandos a die quo fuerit cedula impetrata super contradictione omnia sua jura produxisse et probasse quod quod uoluerit: et ultius non audiat: exclusis festis natiuitatis dñi resurrectionis: medium: et vindemiarum que in dicto termino nō computentur. Quod si infra dictum terminum contradictor nō obtinuerit in dicta causa contradictionis: puniatur in libris .l^a. cuius medietas applicetur curie. Alia medietas parti. Et uenditio firma permaneat. Si uō obtinuerit in causa contradictionis: tunc reuocetur uenditio nec teneat emptor dictorum bonorum ad incantum precium soluere nisi primo fuerit causa contradictionis finita et terminata. ¶ Si uō contradictor apparuerit aliusq; ille cuius bona uenduntur ad incantū asserens et pretendens se habere aliquod jus contra dicta bona que uenduntur ad incantum: teneatur et debeat dictus contradictor facere aratam partem que fuit uendere q; compleuerit infra quatuor dies in clusam due cedule impetrate. Exceptis supascriptis festis: Qua presentatione facta dicte cedule: statim sit suspensa uenditio. Et aduenientе dicto termino: si comparuerit contradictor nō audiatur nisi

pruus prestet in iudicio sacramentum q̃ nõ fiat ad instantiam debitoris uel alterius: sed pro conseruatõe iurium suoꝝ. Et prestet cautionem aũ fideiussoribꝰ: Excepta psõna euidenter egeni: que nõ possit inuenire fideiussores: quo casu stetur iuramẽto cautionis de soluendo expensis parti: et de soluendo libras xxv. quarũ medietas applicet curie alteri parti alteri in casu in quo dictus contradictor nõ probauerit causam legitimam quare contradixerit: quo quidem sacramẽto prestito et datis fideiussoribꝰ audiatur: Ita tamen q̃ teneatur infra dies xl. continuos computandos a die cedule impetrate super contradictione melius siue producere et probare quicquid producere et probare intendit: nec ultius audiatur excluſis reus supradictis: q̃ pena commissa statim exigat̃ cum expensis factis remoto omni alio contradictione et contentiõe. Et q̃ statim detur sibi nuncius ad accipiendum de bonis primapalis: et his defiãtibꝰ de bonis fideiussoꝝ. ¶ Adiacentes et declarantes q̃ quando domine pro iuribꝰ suis: uel alius ad quem dicti iura dilay spectent: contradicunt: Vel quando ille ad cuius instantiam fit uenditio et contradicens pretendunt se habere generalem ypothecam: et neutra coꝝ speciale in bonis illius contra quem fit uenditio q̃ his tribꝰ casibꝰ per iudicium ad instantiam illius qui fiat uendi statutur terminus ad plus x. dieꝝ ad faciendum discussionem bonoꝝ debitoris per personas ydoneas per iudicium deputandas: Qua discussione facta si debitor fuerit soluendo: tunc pars nõ admittatur contradictio: sed uenditio sortiatur effectum: Si uero nõ fuerit soluendo: q̃ tunc procedat contradictio modo et forma superius descripta. Et causam contradictionis teneantur expediuisse et finiuisse infra duos mẽses continuos: et ulterius contradictor nullatenus audiatur. ¶ Et si contingat aliquo casu contradictorem appellare: uel ponere se in protectione et succumbere in causa appellationis uel protectionis Si fuerit ille convictus contra quem bona uenduntur: soluat libras centum. Si uero fuerit alius contradictor soluat libras quinquaginta applicandas Vt supra. ¶ Si tamẽ contradictor appareat alius q̃ ille contra quem bona uenduntur ad incantum qui pretendat se habere aliquod ius in bonis que uenduntur ad incantum et in causa contradictionis succumbat: non tamen punitur pena xxv. librarũ in dicta constitutiõe cõtenta: dummodo appareat ipm̃ ius tam̃ causam habuisse contradicẽdi. Et adeo non tenetur quia probabiliter ignorare poterat iura cuius ad cuius petitionem vendebantur. Et habeat locum etiam in pendentibꝰ causis et q̃nibꝰ:

De his qui cõtradicunt uenditionibꝰ ad incantum bonoꝝ per eos ex cõuictiõe obligatoꝝ:

Contradicẽs uenditioni pigneris seu rei per ipm̃ pignerate seu ypothecate que fit ad incantum ex pacto uel conuictione non pro

execucione sentencie: si in causa succubuerit cadat in penam xxv. librarum quam medietas applicetur parti: alia medietas curie. Et teneat iurare de calumpnia prestare sicut continet in constitutione precedenti. Et si aliquis extraneus contra hec fecerit: seruent in omnibus ea que dicta sunt supra in proxima constitutione:-

De relationibus per precones faciendis.

102

Relationes pignerum venditarum: cedularum presentatarum: spangarum affixarum: mandatorum et aliorum quorumcumque quorum occasione fiunt faciende relationes per precones fiant infra lx. dies a die pignerum venditarum cedularum presentatarum: spangarum affixarum: vel aliorum quorumlibet mandatorum factorum. ¶ Si vero infra dictum tps dicte relationes facte nō fuerint per precones: vlterius non audiatur: nec fides adhibeatur nisi probato dicto impedimento: Quod si allegetur utrum fuerit legittimum per sententiam diuimatur. ¶ Precones uō infra prefatum terminum lx. dierum requisiti teneantur dictas relationes facere cum competenti solutione: Qui si neglexerint cadant in penam xl. soldorum curie applicandorum: et habeat locum etiam in pendentibus:-

De preconibus in suo officio fraudes cōmittentibus:

103

Si reperiatur vl' probatum fuerit aliquem preconem commisisse aliquam falsitatem circa ea que spectant ad officium suum: vel sui officio officio. Et nihilominus ponatur ad bulimum vbi remanebit et manebit a mane vsq; ad vesperas. ¶ Si uō preco aliquis commiserit aliquam fraudem vel dolum super his que ad suum officium spectant: cadat in penam mecche marche soldorum curie applicandorum: et in maiorem vel minorem penam prout qualitas sui excessus per sententiam diuimetur:-

De alienantibus rem duobus vl' pluribus.

104

Ad alienantibus obuiemus: Statuimus q; siquis alienauerit vel obligauerit specialiter: et expresse bona aliqua immobilia vel res mobiles duobus uel pluribus diuisim de prima obligatione mentione non facta pro tali alienatione rerimmobilis in libris quinquaginta condemnetur. Rei uō mobilis libras xxv. penam patiatur. ¶ Et pro obligatione rei immobilis libras xxv. Rei uero mobilis unius marche pena muletet. Et ulterius personaliter detineat donec penam satisfecerit tam primis q; secundis secum contrahentibus:-

De prescriptionibus:

105

Et res et iurium dominia incerto tramite prolabuntur: Statuimus

q; siquis

q; siquis steterit per xx. annoz spacium continuoz q; nõ petierit in judicio aliquo tempore sibi debitum purum vl' purificatum: seu supra dicto debito cum debitore infra dictum tempus nõ compromiserit: siue per cedulam debitum continentem eiusdem debitoris cum judicis licentia ad solutionem faciendam cum nuncio publico impetrato non requisierit: Quo casu vnica actio sufficiat: ipõ iure ab omni obligatiõe siqua adesset: intelligatur esse punitus: nõ p uiam agendi uel excipiendi quo ad obligationem personalem uel jus ypothecarie actionis sibi possit esse consultum: Ita tamen q; principali inf debitori instante creditore defuncti debeat juramentum: an re uera sit verus debitor in totum: vl' in aliqua parte. Et si confessus fuerit: cuius confessio nõ obstante prescriptione soluatur effectum. ¶ Preterea siquis pacifice et quiete sine interruptione legitima per dictum tpus continuum tenuerit et possederit per se uel alium cuius nomine aliqua bona bona immobilia seu jus aliquod incorporeum quasi possederit pacifice ut supra: censeatur dictoz bonoz et juriũ verus dominus et possessor: et ipa bona et jura contra quoscunq; personam legitime prescripsisse: Saluo q; pupillis: furiosis mentecaptis et aliis minoribus xxiij. annis: ipo jure nulla tpis prescriptio currat toto tpre dicte d'minoris etatis furiosi ac dementie: Et nisi maiore parte temporis dictoz xx. annoz: ille contra pscriptio opponitur extra patriam forisfuisse extitisse constiterit: Quo casu totum tempus talis absentie in complenda prescriptione de medio subducatur. ¶ Si uero per spatium xx. annoz extra patriam cõtinue creditorem abesse contigerit: tũc isto casu xxx annoz prescriptio eam talis absentie tempore computato: effectualiter valeat induci: si nullo modo extiterit interrupta. ¶ A premissis autez excipiuntur contractus veri depositi dotium: morgincapioz dismontacionuz et contractuoz in quibz et similiter contra communitatum et ecclesiaz jura hec constitutio nullatenus extenditur: Declarantes prescriptionem supra juribz incorporalibz tunc incohari cum de sententia et parentia patris adisse constiterit contra quem prescriptio allegatur. ¶ In prescriptiõe vo rez corporalium predictoz scientiaz eius contra quem prescribit probandi onus nullatenus requiratur superius tamen dispositis in suo robore duraturis:-

107 De peruersoz inobedientia:

¶ Timoz frequentibz obuiare: Statuimus q; nullus in patria uel extra potestate suppositus in domo superioris sui habitantis: seu fratre minoz vl' nepos qui per maiorem fratrem patruum vl' auunculum gubnatur. Et generaliter nullus inferior in domo habitans habens alium maiorem se domum gub

nantem possit aliquid alienare ul' obligare sine consensu patrui no ul' auunculi seu illius maioris in domo qui eam gubernat. ¶ Et siquis obligationem aliquam a premissis personis prohibitis receperit absq; predictor maior consensu : ipo iure qd gessit nullius sit momenti et alienata uel pignorata restituere teneat compellat nulla recipienta satisfactione reluicta nisi aliubi alienationes uel obligationes facientib negocia domus conuenienter equalite gubernentur agendo et administrando prout quilibet paterfamilias facere consuerit. ¶ Alienationes tamen ul' obligationes per premissis prohibitis personis celebrate usq; ad summam librarum xxv. seu ualorem ascendentes an efficaciam aliquam habere debeant iudicantib arbitrio relinquatur :-

De alienatione minoris xx. annis inducta:

Agilitate inconsulte minoris prouidere cupientes Statuim⁹ q; nullus masculus uel mulier minor annis xx. curatore carens et bona sua administrans sui juris alienare ualeat ul obligare aliqua bona ul' jura sua immobilia sine expresso consensu aliorum ex proximioribus suis masculis maioribus annis xxv. quibus nō existentib aut extantib : sed minores tales nō diligentib secundum famam aliorum attinentium dictor minor : tunc per judicium eligant duo notabiles uiri qui conditionem patrimonium minor seu ipor minor notam habere possint. Qui tales proximiores ul' boni uiri electi insimul cum ipis minoribus uz. nobiles minores ul' alie pōsone nō subiecte alterius judicio coram dño locumtenente ul' eius uicario. ¶ Alie uō persone sub judi⁹ loci in quo resident re teneantur. Sicq; coram dictis judicib inquirentib de causa alienationis : dicta alienatio seu obligatio si repetita fuerit necessaria aut expedire : tunc ficu possit cum consensu dictor proximior et judicis decreto : que locum habeant etiam quando tractatur de deliberatiōe faciendā per ipos minores tutoribus aut curatoribus eor : aut si uelint facere finem et remissionem alicui alterius persone. ¶ Alienatio aut obligatio liberatio finis ul' remissio facta premissa forma nō adhibita nullius sit roboris et ipo iure nulla censeatur : nec juramento firmari possit. Quod si intercesserit presumatur dolo et contra bonos mores extorsum. Et teneatur ille in quem translatio juriū ul' bonor facta fuerit contra predictā formam ea restituere minoribus sine restitutionem pecunie uel alterius rei per minores faciendam. ¶ Inhibemus quoq; notariis quibuscunq; q; sub pena xxv. librar judici coram quo premissa fieri debeant applicand instrumenta contra premissam formam facere non presumant :-

nō sūt minores / prob nisi / vsq; ad xxv ann
xxv ut possit alienare secundū
ordinē nō sciens formā huius statū
vide pau de cas ofal 275 impress
impressio 1516.

109 De fratre ul' maiore domus nõ ualente alienare in preiudicium minor:.

Onstituimus q maior frater siue administrator domus in damnũ et preiudicium minor fratrum seu alior minor quor intẽs se potest: non possit alienare uel obligare aliqua bona uel jura im mobilia que sint cõmunia: Siluo q pro euidenti utilitate seu urgente necessitate conuocatis duobs ex proximioribs seu du obus ydoneis uiris iuxta formam precedentis constitutionis judicis intercedente decreto: possit talis alienatio uel obligatio fieri causa cognita. ¶ De bonis tamen comobilibs et personis cõmunibs seu redditibs possit maior administrare et bona fide facere pro necessitate et utilitate cõmuni. ¶ Sed si euidentissime appareret fore expediens ipis minoribs facere diuisionem bonor cõmunium cum maioribs: aut q maiores minus discrete et nõ utiliter administrarent: tunc per quẽcũq facti notificationem judicio loci compellatur ipe maior ad faciendum diuisionem omnium bonor et jurium cõmunium cum ipis minoribs ita q de cetero ipi maiores cuca administrationem minor se nõ habeãt impedire. Et premissa etiam ex proprio officio judicis in scriptis informato ualeãt expedire pro fauore minor:.

110 De fratribus seorsum habitantibs.

Tatuimus q ex sola fraternitate fratrum etiam utriq conuenient non simul sed separatim habitantium puta cor utriusque siue defuncto nõ censeatur tacite contracta societas: et q aliquis cor si ue cor ipse solam fraternitatem: non teneat ad diuisionem cor que sic separatim habitantes quolibet modo et loco acquisiuerunt: exceptis bonis patrimonialibs in cõmunione retentis que diuidi possint inter eos:.

111 De fideiussoribus.

Vris equitate suadente Statuimus q principalis debitor prius q fideiussor simpliciter acceptus a creditore debeat conueniri faciendo excussionem primo de bonis mobilibs. secundo de immobilibs secundum formam juris. Et si de bonis ipius principalis non repetit tantum q possit integraliter satisfieri creditori totum ius eidem remaneat contra fideiussores. ¶ Et si creditor uoluerit urgere fideiussorem ad soluendum dictus creditor post lapsum primi termini assignati principali: denunciari faciat per cedulas ipis fideiussoribus seu fideiussor quibs dictus creditor contra principalem agit pro debito in quo ipi fideiussores extant obligati requirendo eos ut ueniãt ad opponendum et producendum omes suas defensiones quibs uti et se tueri possunt: ad quas proponen

Q ui fideiussor absolutus nõ intelligat ex eo q creditor cõuenerit principalẽ seu prem solutionis acceptit nõ requisito fideiussore

das et propandas admittat quādocunq; anteq̄ principalis debitor sit conuictus et etiam post vsq; ad x. dies: Si iudici videbit fore cōsonum rationi. Post quam conuictionem seu lapsum dictor. x. di et nullatenus audiat fideiussores ad oppositas exceptiones probā das. Sed conuicto principali debitore: ficri possit execucio contra fideiussores sine nouo processu: dum tamen fiat execucio contra bo na mobilia et immobilia principalis debitoris: Quibꝫ deficientibꝫ iuxta quantitatem deficientem fiat execucio in bonis fideiussorꝫ Si ueo fideiussor seu fideiussores ostendant seu ostendere vo luerint de bonis principalis debitoris: hoc facere possint cum hoc q; si appareāt contradictores dictorꝫ bonorꝫ demonstratorꝫ dic ti fideiussores seu fideiussor teneāt et debeant suis expensis ex peduc talia bona demonstrata infra spacium .xx. dierꝫ continu orꝫ peremptorie et tali modo q; creditor ipꝰ bona demōstrata pos sit facere uendi ad incantum: Quibꝫ expeditis supra ipīs credi tor recursum habeat: et ipō tamē .xx. dierꝫ elapso et dictis bo nis nō demonstratis expeditis ficri possit execucio in fideiussoīs bonis nulla exceptione obstante: excepta solutionis exceptione Qua opposita interim tamen non impediat execucio sentencie usq; quo dicta exceptio fuerit iustificata. ¶ Declarantes q; predic ti uendicent sibi locum nisi fideiussor aliquo ex tribꝫ modis in fra scriptis se obligauerint Vz. se obligando insolidum cum prin cipali debitore uel renunciando beneficio iuris dicentis debitorem principalem debere primitus conueniri q; fideiussorem. Vel constitu endo se fideiussorem principalem debitorem: In quibꝫ casibꝫ licitum sit creditori conuenire quem expīs uoluerit nō obstante q; fide iussor fuit talis uelit assignare de bonis principalis debitoris expe dias ipī creditori: sed omnino teneat ipī creditori integraliē satisfa cere. ¶ Et premissa uendicent sibi locum etiam in casu in quo duo uel plures se obligent simul et insolidum cum pacto ut cre ditor possit se tenere ad quē uoluerit: Exceptuatis ab omnibꝫ pre missis debitis dotalibꝫ: In quibꝫ procedatur secundum contenen tias constitutionum editarꝫ super his:-

112

Qualiter cōsulat fideiussoribꝫ debita soluē tibus:

O Rdinamus q; quandocunq; fideiussores vel fideiussor satisfece rint ul satisfeceat creditoribꝫ de toto debito vel de parte ipius uel aliud damnum vl interesse aliquod occasione fideiussionis in qua sunt obligati sustuleunt: tunc dicti fideiussor vl fide iussores habeant sine aliqua cessione actionum per creditorem facienda easdem actiones eadem priuilegia: et eosdem fauores et eodem modo procedere possit uel possint contra principalem debitorem pro quo fuerint obligati: et contra eius bona ac etiā

contra possessores bonorū alienatorū uel obligatorū per ipm debitorem + post prestitam fideiussionem debiti de qui agitur: quis actiones que priuilegia et quos fauores habeat creditor: et quēadmodum procedē poterit contra suum debitorem et eius bona uigore instrumenti debi ti et constitutionū loquentium de fauoribus et modis procedendi in fauorem creditorū:.

113 ## De rata debiti soluti mr̄ fideiussorē distribuēda.

Q Vando repetiunt plures fideiussores obligati pro eodem debito qui constituerunt se fideiussores et principales debitores uel qui renunciauerunt beneficio iuris dicentis principalem debitorem prius con uenīri q̄ fideiussorem. Vl̄ qui se obligauerunt simul et insolidum + cum pacto q̄ creditor se tenere possit ad quem uoluerit: et unus fide iussor conuentus in solidum satisfecerit insolidum possit conuenire: com fideiussores sine aliqua cessione actionum sibi a creditore facta et a gere et actiones habere cum illis priuilegiis et fauoribus et modo procedē di quibus uti poterat creditor contra principalem debitorem et contra + alios fideiussores/agendo scilicet pro rata eorū quelibet contingēte de de bito pro quo fideiusserunt de quo ut supra solutio et executio facta fue rit. Ac etiam pro omnibus damnis expensis et interesse que passus fue rit occasione fideiussionis predicte. Et quod supradictum est de integ solutionē facta per fideiussorem: habeat locum etiam in particulari solu tione que excedat ratam ipm fideiussorem contingentem de debito + integrali: Que omnia uendicent sibi locum nisi fideiussor receperit satisfactionē eius qđ soluerit creditori a debitore principali uel alio fideiussore. Vl̄ alio quocunq; satisfaciente:.

114 ## De fideiussoribus a fideiussionē liberari uolentibus:.

O Rdinamus q̄ siquis fideiussor uelit ab obligatione fideiussionis liberari: tunc siquidem appositus fuerit terminus solutionis debiti pro quo fideiussit infra illum terminum petere nō possit se eximi a fideiussionē predicta: sed lapso ipō termino agere possit: et si obti nuerit: executionem sicut facere possit tam pro debito q̄ pro expē sis contra principalem debitorem: et eius bona: sicut posset ipe ar ditor principalis: Qui creditor principalis teneatur et debeat ac com pelli possit per iudicem ad instantiam dicti fideiussoris sub pe nis arbitrariis ad exhibendum instrumentū debiti in iudicio cō tra quod audiatur defensio debitoris: sic si creditor principalis aget. Si aūt nō fuerit appositus aliquis terminus solutionis debiti prin cipalis et uelit fideiussor ab obligatiōe fideiussionis liberari: tunc ad cuius instantiam mandet per iudicem et per cedulam principali debitori q̄ infra .xxxx. dies numerandos a die cedule presentate

ipm fideiussorem liberet. Quod si hoc debitor principalis non fecerit tunc ipe fideiussor agere et executiõez facere possit contra ipm debitorem et eius bona sicut est dictum superius per fideiussorem ficu posse quando positus est solutionis terminus et elapsus est. ¶ Et predicta uendicent sibi locum in quocũq obligato principaliter qui posset legitime probare se cõseruari debere indempnez ab obligatione predicta :-

115 ## Q. creditor nõ possit molestari pro damno fideiussoris :-

Rdinamus q. si ad petitionem alicuius creditoris aliqua bona sint uẽdita ad incantum que bona fuerint designata per aliquem fideiussorem vel alium quẽuis designatorem seu obligatorem bonoꝝ suoꝝ ad instantiam alterius per se eidem creditori : aut pro executione facta contra bona alicuius fideiussoris seu alterius designatoris : et fideiussor velit sibi de indemnitate prouidere : ipe fideiussor possit et debeat facere conuenire debitorem pro quo fideiussit ab eo suum damnum tessuari petat : cuius occasione damnum passus est : nec deceterο ulterius molestet creditorem pro pignere uendito : siue juste siue nõ dictum pignus fecerit uendi. Sed ipe debitor principalis contra quem bona fideiussoris sunt uendita habeat regressum contra creditorem si credat sua aliqualiter interesse : aut quia forsitan dicat nõ juste nec rationabiliter dictum pignus fore uenditum :-

116 ## De ultimis bonoꝝ possessoribꝫ.

Quis agat contra aliquem possessorem bonoꝝ cuius debitoris : quem agens asserit sibi obligatum. Et ille contra quẽ agit nominauerit aliquẽ alium ad quem dicat de bonis ipius debitoris post eum deuenisse : tunc actor faciat citari illum nominatum semel personaliter vel bina stationε ad domum ibi cedula dimissa et ad certam diem ad quam etiam statui fiat terminum primo statuto, et tãc facta fide de termino illis ambobꝫ possessoribꝫ presentibꝫ et confitentibꝫ se fore possessores bonoꝝ acquisitoꝝ ab eo quẽ creditor asserit sibi obligatum : limitet terminus xv. dierꝫ ad plus cõtinuoꝝ infra quem producant et ostendant titulos acquisitionum et cum talibꝫ declarationibꝫ per quas appareat possit quis eoꝝ fuerit ultimus possessor. ¶ Si uero in termino statuto ambo fuerint contumaces : tunc absentibꝫ illis per cedulam ad domum uniuscuiusq; dimissam per judicem fiat preceptum q. usq; ad dies decem titulos et iura sua producãt ex quibꝫ appareat possit quis eoꝝ fuerit ultimus acquisitor. Et similiter si alter tantum abesset a judicio eadem denunciatio ut supra. Et si in dictas dillationibus

apparuerit quis fuerit ultimus acquisitor. tunc contra ipm creditorem p cedere tenebitur. ¶ Vbi uō infra dictum tempus nulla declaratio facta fuerit quis fuerit vltimus acquisitor: aut si talis nominatus citatus nō uenerit: et non sit interim conuictus per nominātem electionem habēt creditor agendi contra quem cōq uoluerit: resciuit etiam facultate dictus posset ſoubs infra competentes dillationes assignatas disputādi inter se in iudicio quis eorū fuerit primus vl' ultimus acquisitor Et si nominans ante executionē factam contra ipm obtinuerit cōtra nominatum vl' nominatos tunc ſolutis omnibus expensis per nominantem creditori: tenetur creditor sine nouo processu executionē primo facere contra nominatum cōuictum qui non appellauit vel in appellatione succubuit: Qui nominatus conuictus in expensis legitimis condemnetur. Et talis oppositio q. alius sit vltimus possessor opponi possit in quacunq; parte litis:-

117 ## De dotibus et iuribus dominarū:-

Ons tituimus q. quando aliqua mulier vl' eius maritus pro ea aut eius procurator: seu maritus alicuius propriō nomine petierit aliquid sibi promissum nomine dotis: aut pro fulimentis vestibus. seu ornamentis domine tunc in dicta causa procedat̄ summarie: breuiter simpliciter et de plano: sine strepitu et figura iudicij hac forma vz. q. si reus citatus personaliter in primo termino non comparuerit vel bna vice citatus ad domum in casu quo prima vice nō fuerit personaliter inuentus nō comparuerit: et actor fidem faciat ibi de eo qđ petit: q. statim detur mina ad accipiendum de bonis rei. Si uero actor ibidem non probauerit: tunc adhuc habeat nūcios ad accipiend' de bonis rei quandocunq; fecerit fidem de eo qđ petit/uolens irritare quod factum est in eius cōtumacia: teneatur facere citari actorem ad breuem terminum in quo termino si actor non comparuerit: sit cassum et vanum quicquid in cōtumacia rei factum erit. Et si comparuerit in dicto termino et fidem fecerit de eo qđ petitum est. tunc maneat sententia in absentia rei lata. et ipe reus audiatur ad defensiones contra intentionem actoris et copiam omnium iurium productor̄ per actorem: valeat obtinere ad spatium trium annor̄ dier̄ continuor̄: infra quem terminum et in dicto termino opponere valeat quicquid vult opponere contra predicta una actoris. ¶ Si uō in primo termino actor et reus comparuerint: procedatur summarie et q. breuius fieri pōt: cum hoc q. si reus aliquam opposuerit exceptionem contra iura per actorē producta: et exceptionem nō probauerit: cadat in penam vnius unius marche pro qualibz exceptiōe opposita et admissa: et sup ea dicto termino ad probandum et non probata applicanda actori et nihilominus soluat expensas factas in lite. Et habeat locū

// in termino. Quod si reus comparuerit in iudicio ang. actor fecerit fidez de eo qđ petit //

112

De dote soluto matrimonio repetenda.

Constituimus et ordinamus q. ubi cū seu cuius dos repetende vl' alioq juvium dnar. s. mozgincapi: dismontadnar. et cōtrapactoq et aliq quoq cunq ob matrimonium obuenētium repetēdoq vel pe. vxoꝛem eius marito mortuo: vl' pe. alios quib dotis restitutio: est facienda vxore defuncta: Tunc si vxor repetit marito defuncto aut ab hꝛedib defuncti mariti: aut a fideiussoꝛib qui interfuerunt pro dote restituenda: et aliis juuib persoluendis: que fideiussio ualere debeat. ¶ Et siquidez ab hꝛedib defuncti: tunc ipis hꝛedib ataris legittime: et intelligantur omnes legittime atati: siue personaliter inuenti fuerint prima vice: siue nō inuenti personaliter. dum tamen ad domum bina uice atati fuerint. et eis compuētib uel contumaciter absentib: Siquidem agens fidem fecerit per publicum instrumentū vl' testes idoneos. vl' aliis legittime de solutione dotis facta patri mariti et aliis juuib sibi debitis. Tunc reo contumaciter absente detur et dari debeat ipi agenti mandatoꝛ ad accipiendum de bonis ipoꝛ vsq; ad integram solutionem et satisfactionem dē dotis et omnium juuium predictoꝛ cum dampnis et expensis: nec vltius audiatur reus nisi uellet probare restitutionez iam factam de dicta dote et aliis juuib: quaz facere seu probare teneatur infra xv. dies continuos. Si aut comparuerit reus atatis: tunc decreti copia instrumēti predicti: statuat terminus reo petenti decem dieq continuoq ad opponendum et ad probandum quicquid opponere et probare uoluerit: nec opponere possit aliquam exceptionez nisi falsitatis vel restitutionis eius qd petitum fuerit: seu partis: quo termino elapso: procedatur et puniatur secundum formam constitutionis precedentis. quando petunt dotes. ¶ Si aut mulier aut alia persona cui uenit dotis repetende restitutio: vl' solutio alioq juuium faciendi decreuit fideiussoꝛes conuenientes pro restitutione dicte dotis et juuium: qs conuenire et atarie possit: vt supra et omisso principali et bonis eius: tunc procedatur modo et forma superscriptis quando agit contra hꝛedes defuncti. nec audiant fideiussoꝛes volentes designare de bonis principalis. s. mariti ipius mulieris: vel eius hꝛedum nisi ipi fideiussoꝛes designauerint et insolutum decreuit tam mulieri tantum de bonis mariti eius vel eius hꝛedum expectus et per hꝛedes mariti possessis quantum fuerit illd' quo fideiussoꝛes conuicti apparuerint obligati: et nihilominus se obligent ad manutenendum eidem mulieri dicta bona. ¶ Sed si aliquis appareat qui asseruerit se habere potioꝛa jura super dictis bonis: tunc nō intelligantur expedita: sed adhuc conuertat se mulier vel alia persona contra fideiussoꝛes et eoq bona: que bona fideiussoꝛ uēdat

et deliuerē modo proxime supascripto. Et tūc fideiussores cum de suo soluerint: vel se manutentores constituerint. habeant talia iura contra bona principalis qualia habebat predicta domina et nulla cessione facta cum omnibus fauoribus et priuilegijs que et quibus competere potuisset: hoc addito q. nō teneant dicti principales et fideiussores dotem soluere: nisi domina prius prestet idoneam fideiussionem ipis dotem soluentibus et recipientibus vice et nomine omnium quos interesse potit infuturū de dote conseruanda et restituenda illis ad quos restitutio pertinebit post mortem ipius domine quam fideiussionem si dare nō posset: tunc de dcā dote emantur tot bona mobilia que pro dicta fideiussiōe sint obligata: Vel aliter prouideat suffiacnter coram Judice auctoritate cui super hoc de cernente q. soluentes sint secura a damno qđ eis posset incurrere habita consideratione per Judicem q. domina que forsitan fideiussorem non inueniret non repecuniale priuari de hac causa quodā modo cōmodo dotis sue: Et habeat locum in pēdentibus etiam dotibus constitutis:-

119 ## De alimentis uxoribus uiduis prestandis.

Rdinamus q. si aliquis tenet ad restitutiōem alicuius dotis si uelit retinere dotem in se vsoz ad annum et diem a die soluti matrimonij vt mos est: tūc possit hoc facere. Sed teneatur dare de presenti dicte domine alimenta per totum annum. ¶ Si uō noluerit sibi dare alimenta: vl domina noluerit ab eo recipere q. teneatur sibi dare quindecim pro centenario pro primo anno tantum: quo elapso si debitor dotem per eam petitam restituere recusauerit ul nō potuerit: tenetur loco alimentorū quolibet anno dare domine .xv. pro centenario. Et nihilominus qđ dña si voluerit elapso primo anno dotem repetere possit. Et quo casu alimēta prestari debent ubi prestent vbi Judex videbit. consideata honestate et conditione mulieris:-

120 ## In quibus bonis fieri debeat dotis restitutio.

Statuimus q. si dos fuerit constituta in pecunia et pecunia fuerit soluta uel aliqua bona extimata fuerint data in solutum pro dicta pecunia promissa: tunc in casu dotis restituende: fiat restitutio dotem repetenti in pecunia tantum. ¶ Si uero fuerit ab initio dos constituta in fundo dotali: ille fundus ueniat in restitutionem statim mortuo viro. Si aūt dos fuerit in pecunia constituta ut supradictum est: et pecunia nō fuerit soluta sed aliqua bona immobilia extimata vl inextimata fuerint designata coniugibus sub pacto restitutionis dictorū bonorū: quandocunq; pecunia pro

ndum non [illegible] ordinamus ad vendendum
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] q. primo.

dote promissa fuerit soluta: tunc si interim ante q̃ bona reclamare mariti decesserit: et extet uxor que uelit dotem repetere: teneant et debeãt heredes mariti dotem restituere in pecunia tantum. Si autẽ mortua uxore alius ad quem spectaret dotis restitutio seu repetitio petat sibi dotem restitui: tunc illa bona que sunt designata ueniant ad restitutionem tantum: et habeat locum etiam in tãm constitutis dotibus.

121 De diuisione fructuũ dotis soluto matrimoñio.

Dotis restituẽde casus emerserit: anteq̃ fructus ex fundo dotali percipiantur illius anni in quo dissolutum est matrimonium: tũc si contentio esset super fructibus qui sunt percipiẽdi in illo anno: talis modus seruetur: q̃ pro quanto tempore illius anni quo uir sustinuit onera matrimonij: pro tanto fructus prouenientes ex illis bonis percipiant illi qui sunt obligati ad restituendum dotem seu bona.

122 De forma in alienatiõe fundi dotalis seruãda et q̃ sũmarie cognoscatur.

Vltra indemnitatibus quibus pp sexus debilitatem et fragilitatẽ cõsilij fauor debet exhiberi: consulentes inuiolabiliter decernimus et declaramus q̃ maritus vl' uxor vl' aliqua alia persona dotes vl' res pro dotibus datas uel fundis dotalibus obligatas nõ alienẽt aut obligationi vl' alienationi consentiant in preiudicium uxoris constante matrimonio: nisi infrascripta forma seruata: Vz. q̃ coram iudicio ordinario intelligente et auctoritate aduocatis duobus vl' tribus ex proximioribus mulieris idoneis et prudentibus masculis maioribus xxv. annis aut eis deficientibus duobus aliis idoneis viris per iudicẽ ex natura deliberationis iurogatis presente marito et uxore personaliter allegetur causa alienationis uel obligationis faciende. Et si predictos proximiores vl' alios iurogatos per iuramẽtum fidelitatis fuerit talem alienationem uel obligationem fieri oportere pp causam illam euidentem uel necessariam uoluntate dicte uxoris in premissis in secretis audita prius per iudicem. tunc si iudex illam causam legittimam approbauerit: alienationi tali uel obligationi faciende suam auctoritatem et decretum interponat. Aliter autem alienatio uel obligatio premissa solemnitate non adhibita facta: q̃ tamen uxoris cõsensus cum iuramento interueniat nullius sit efficacie roboris vl' momenti. Et ipso iure nõ ualeat in preiudicium uxoris. Et presumatur tale iuramentum per uxorem prestitum dolo uel metu extorsum: ac cõtra bonos mores: et ob mariti reuerentiam uel timorem interuenisse. ¶ Et idem obseruetur. Et premissa intelligatur repetita: similiter vl' uxor consenserit alienationi uel obligationi bonorũ mariti sui uel consensum per se uel per alium marito alienanti vl' obliganti bona uxoris prestiterit

sub aliqua conditione obligatione ul' promissione penali: Vt sic omnia facta in preiudicium vxoris nō ualeant. nec uxoris juramēto firment quod pactum per dolum uel mariti reuocetur vl' timorem et contra bonos mores fore intelligat vt superius est expressum: Adjacentes q' supra dictis donis et aliis juribus mulier exigendis et recuperandis hijs que supra dependentibus et cōnexis precedatur summarie breuit' simpliciat' et de plano: sine strepitu et figura judicij. ¶ Insuper inhibemus notarijs quibuscunq; q' nō seruent' forma predicta: Instrumenta nō cōficiat' super premissis sub pena .xxv. librar' cuius applicand' pro quarta vice qui contrafecerint:-

123 ## De uestimētis 7 aliis ornamētis dom̄ar' 7 ceteris que secū portat ad maritū ul' donatis tpe nupciar':-

Rdinamus q' mortuo viro vestes precuamenta ornamenta cla nodia bilsia: Jocalia: et cetera alia bona mobilia per ipam domi nam ad domum mariti portata vl' eius nomine: ac etiam omia domine donata tpe nupciar' ante ul' post per quoscunq; personam: seu donata eidem per maritum suum seu empta vl' deputata ad vsum + seu ornamentum ipius domine libere et expedire sine aliquo impedimento dimittant et relaxent ac restituant eidem domine si extat et intelligant extare etiam si dicta bona fuerint per maritum pignerata. Et si non extat: tunc nō teneantur heredes mariti: ul' eor' bona ad emendationem aliquam rei non extantium:-

124 ## De bonis uxoris portatis ad domū mariti 7 quando testari possit.

Ordinamus q' siqua mulier uoluerit testamētum condere vel codicillos possit et ualeat libere testamentum vl' aliam quācunq; vltimam voluntatem condere non obstante aliqua contradictione mariti super dote sua secundum constitutiones patrie. ¶ Et quando se dotauit de bonis suis aduenticijs pertinentibz possit eam testari et codicillos et causa mortis donare de omnibz aliis suis bonis aduenticijs: vl' undecunq; eidem obuenientibz: Exceptis rebus sibi datis per maritum post nuptias et nō contemplatiōe nupciar' de quibz nullo modo possit testari nisi ut infra. ¶ Item super morgincapio et dismontrouas. Item super omibz rebz suis quas secum portauit ad maritum. et de aliis sibi donatis a marito et ab alio quocunq; tempore nupciar' vl' post contemplatione nupciar' testari codicillos et causa mortis donare ualeat: Dictaq; vltima voluntas ualeat et habeat robur firmitatem etiam si sine potestate patris aut vl' proprij patris. Et licet non fuerit emancipata. Super dote aut constituta per patres fratres consanguineos vl' alios ad quos secundum constitutiones vel ex pacto dicta dos uenit restituenda nō possit nec valeat domina testari. nec aliquam dispositionem facere. nisi a persona que

ipam dominam de ipius dotantis propriis bonis dotaueat dicta dos fuerit legata: uel aliter intestamẽto relicta: vl' inter vnos data: quo casu nõ obstantibus libris dicte domine: vl' ex eis descendentibus uelit ad libitum de dicta dote disponere. ¶ Et eis uõ existentibus possit disponere prout à constitutionibus est prouisum. ¶ Supellectilibus autem focalibus clinodijs preparamentis ornamentis et aliis bonis quibuscunq; donatis vxori: uel emptis seu paratis ad ornamentum vxoris per maritum post ipius nuptias: vel post nõ uelint testari nisi cum licentia mariti. ¶ Si autem dicta domina decesserit ab intestato vl' sine alia vltima uoluntate: omnia portata per dictam dominam ad maritum: vl' sibi donata per maritum vl' aliũ quecunq; tpre nuptiarũ vl' post contemplationẽ nuptiarũ: vl' post tempus nuptiarũ per ipm maritum remaneant penes filios suos masculos. et sua sint: si habet filios. Et si nõ habeat filios: remaneant penes maritum: et sua sint Excepta dote de qua per secundum cõstitutiones patrie terminetur. Et exceptis aliis suis bonis aduẽticijs mobilibus et immobilibus morgincapijs et descensiuis in quibus debet succedere proximiores: Ita tamen q; maritus teneat sibi facere sepultuam et alia funeralia sua sumptibus et expensis. ¶ Adijcientes q; dicta bona vxoris ab intestato defuncte: tunc demum marito remaneãt quando vxor sunt ad domũ mariti traducti:-

125

De acquisitis per dñas maritatas psumendis de bonis mariti:

Mnia acquisita per dominam maritatam traductam ad domũ viri constante matrimonio intelligantur et censeant̃ acquisita de et bonis viri et ad domum ipius viri pertinent: nisi euidẽtissime probentur illa bona aliunde acquisita:-

126

Quibus creditoribus mulieres ratione dotis sue preferuntur:-

Onstituimus q; pro dotibus constitutis ante matrimonium uel tpre contracti matrimonij quandocunq; imminebit casus exigende restituende aut sequestrande dotis. mulieres dotate seu alij dotes repetentes occasione dotis in bonis principalis qui dotem confessus fuerit se habuisse et in bonis fideiussoris obligatis ad dotem restituendam certus omnibus creditoribus preferuntur etiam si sint illi tpre anteriores: et ypothecas priores videãtur habere: Exceptis aliis creditoribus qui haberent aliqua bona predicte personarũ principalis et fideiussorio nomine ad restitutionem alterius dotis obligata: Quo casu priores tempore potiores in iure censeantur esse:-

De acquisitis ꝓnãz maritatiz ꝑsumẽdis de bonis mariti :- Q repetẽtes dotem prefeant repetentibꝫ morgincapiu ⁊alia jura.

127 R dinamus q si casus emerserit q dotes repetant morgincapiu et dismontaduras pa eisdem personas uel diuersas contra bona et supra bona mariti vl fideiussoꝝ : Quod supra predictis primo fiat solutio dotis et contrapactoꝝ et postea si bona superfuerint fiat solutio contrapactoꝝ et morgincapiꝝ :-

128 De prescriptiõe dotis petẽde ul repetẽde ⁊ aliꝝ jurium :

R dinamus q si persona cui competat jus petende dotis promisse vl repetende aut jus petendi morgincapia : dismontaduras vl contrapacta supersederit et distulerit dotem et jura predicta petere ul repetẽ in iudicio per spacium xxxv annoꝝ continuoꝝ numerandoꝝ a tempore quo predicta persona petere uel repetere dotem vel morgincapia vel dismontaduras uel contrapacta talis lapsus tps iudicat prescriptionem : Saluo q minoribꝫ xxiij annis utriusq sexus nulla talis prescriptio toto tpre quo fuerint in dicta minori etate : et nisi toto tpre vel maiori parte tpis dictoꝝ xxxv annoꝝ fuerit absens a patria forisfulij persona petens vel repetens dotem vl jura predicta : Quo casu prescriptio predicta nõ curret : Sed postq̃ reuersa fuerit in patria forisfulij curret dicta prescriptio contra eam omni tempore computato quo fuerit in patria predicta :-

∧ Et ipo iure talis p̃ prime jure petende ul repetende dotꝫ et aliꝝ predicta.

129 De restitutiõe dotis facienda filio premoriente matri ul post :-

R dinamus q filio ul filia decedente impuberi etate post obitꝫ matris nõ superstitibꝫ aliis fratre vl fratribꝫ vel sororibꝫ ex eisdem parentibꝫ cõiunctis defuncto : dos reuertitur et restituit ei qui dotauerit ul eius heredibꝫ : aut illis quibꝫ dos restituio est facienda ¶ Si uõ filius maior xxiij annis vel filia maior xij decesserit post mortem matris : dos matris consistit in patrimonium ipius filij vl filie de qua ipe filius vl filia possit testari et disponere secundum eius libitum voluntatis patre mortuo ante filium vl filiam. ¶ Patre uõ superuiuẽte ipius dotis habeat usufructum. ¶ Sed si filius maior xiiij annis vl minor : vl filia maior xij vl minor decesserint ante matrem : tunc dos reuertatur ad proximiores vel alios quibꝫ dos restituio est facienda de jure. ¶ Et idem seruetur in dotibꝫ aue vl proauie et ceteraꝝ ascendentium : Saluata tamen dispositione duaꝝ cõstitutionum infra proxime sequentiuꝫ et constitutionis de successionibꝫ ab intestato : Quibus in casibꝫ suis non intelligatur aliquo modo derogatum :-

130

De filiabꝫ ⁊ aliꝭ descẽdẽtibꝫ femini sexꝰ i testo pretꝫtis:

Hereditates secundum defunctoꝝ uoluntates in masculis domi consequẽtꝫ: ordinamus q. siquis condito testamẽto decesserit relictis superstitibꝫ filijs masculis: Vel relictis aliꝭ descendentibꝫ masculis ex linea masculina defuncti: seu relictis ascendentibꝫ masculis ul relictis ipius defuncti fratribꝫ masculis Vel fratrum defunctoꝝ filijs masculis: et aliquo seu aliquibꝫ ex predictis masculis instituto uel institutis heredibꝫ: tunc filie persone defuncte: et neptes et alie femini sexus descendentes que non fuerint heredes institute ab hereditate defuncte persone repellant̃ etiam si non fecerint finem et remissionem de hereditate ipius defuncti: Ita tamen q. si dicte filie ul neptes aut filie femini sexus descendentes: Quas persone defuncte alimentare dotare et nuptalibꝫ fulcimentis fulcire tenebãtur maritare et dotare non sint. Vel dotate seu fulcimẽta debita soluta nõ fuerint: tunc per institutos heredes defuncte persone sufficienter et prout iudici videbit̃ alantur et alimententur. Et cum sint etatis nubilis maritẽ̃ et dotentur: et dotes et fulcimẽta debita soluãtur ac fulcimentis congruẽtibꝫ fulciant̃ secundum qualitatem et q̃tatem hereditatis ac etiam statum et conditionem maritandaꝝ et decoꝝ consuetudinem laudabilem. ¶ Si uõ nõ extent predicti descẽdentes masculi seu ex linea masculina persone defuncte nati ul ascendentes masculi seu fratres aut fratrum filij masculi: tunc saltem sit ius filiabꝫ defuncte persone neptibꝫ et cetis femini sexus descendentibꝫ Vt q. si non sint maritate: Vel dotate: et eis nõ sit in testamento persone defuncte tantum relicte ultra institutionis vel legati aut fideicõmissi q. maritari cõmode valeant et dotari: tunc + ius rumpendi testamentuꝫ persone defuncte sit impũ testamẽto in debite factum Vel ex hereditate competat: et ad ipius persone defuncte hereditatem pro parte eis debita admittantur: aut si minus q̃ debitum videatur relictum sit Vt supradictum est agere possit illico cum fuerint etatis nubilis ad supplementum cõpetentis dotis constituende et fulcimentoꝝ iuxta vires hereditatis etiam tundum matrimonio contracto. et illud consequi. ¶ Et de premissis libere quandocunq̃ secundum formam iuris cõmunis disponere ad suũ libitum: Quo casu nihilominus legata ad pias causas facta in dicto testamẽto q̃tus ruptu persoluãtur. Et in premissis casibꝫ summarie procedi possit et quolibet tempore etiam si dies extiterit feriati:-

131

De legatis factis filiabꝫ ⁊ aliꝭ mulieribꝫ ab hereditate exclusis:

Ordinamus q. filie neptes et alie descendentes femini sexꝰ quibꝫ per patrem uel alium ex ascendentibꝫ est aliquid in

testamento vl'alia ultima voluntate jure Institutionis seu legati vel fidei
commissi relictum tali relicto debeant esse contente: q̃ius sit minus
legittima eis jure nature debita: sci q̃ propterea ipius defuncti heredes
non ualeant rumpere testamentum: dum tamen illud relictum sit tan
tum q̃ cum eo conjuge maritau et dotau valeant et filiau secundum
qualitatem hereditatis ac conditionem mutandi: quo casu si legatū
seu relictum tantum non fuerit: agere possint et teneantur heredes
defuncti prestare. et tantum ipi relicto supplere q̃ se ualeant d ma
ritare. dotare: p̃uere et filiare: testamento in ceteris partibus firmo re
manente. Declarantes q̃ relicta nomine doris: seu occasione matri
monij intelligantur esse pura et non conditionalia in casibus supra
dictis cum ad nubilem mulieris etatem peruenerint aut in ea sint
constitute: et libertatem disponendi habeant secundum jus com
mune. prout in precedenti constitutione continetur:-

132 # De heredibꝫ cõpellendis alimentare maritaꝫ
7 dotare feminas ratiõe sexꝰ ab hẽditate exclusis:-

Vonam superius per diuersas constitutiones precedentes mulieres
ratione sexus ad hereditatem non admittantur secundum jus
commune. ordinamus q̃ ne heredes matrimonia et dotium et prepa
ramentoꝝ seu filiamentoꝝ prestationes dolo vl'negligentia trahant
in longum vltra debitum ad quas tenentur. Quod si ipa mulier
fuerit etatis nubilis ad cuius seu alicuius sui attinentis instantiam
et requisitionem loci vbi residet heres vl'domicilium hr̃ precep
tum fiat heredi qd̃ in scriptis redigatur q̃ usq; ad annum a die
precepti facti ipam mulierem debeat maritasse dotasse et filiarẽ
sic ut contineat in prefatis constitutionibꝫ filiauisse et nihilomi
nus teneant̃ interim eam alimentare: et cõgruum victum et ue
stitum prestare. Quod si heres predicta infra annum nõ adimple
uerit elapso anno statim infra xv. dies teneantur et debeant he
redes et ita per jurisdictionez loci compellantur penes vnum bo
num ac fidelem et idoneum mercatorem per judicij officium di
gendum tantam pecunie q̃titatem cum qua consideratis here
ditatis facultatibꝫ dotau decenter et filiau valeant: et omne lucrū
ex ea prouenient̃ sit interim ipius mulieris maritande. Quod
si infra dictum tps depositum nõ fecerit sufficienter: tunc tot de
bonis ipius hereditum seu hereditatis vendi possint illico ad incan
tum omni solennitate remota: ex quibꝫ tante pecunie q̃titas
redigatur: Aut si judicia videbitur fore utilius mulieri tot de me
lioribꝫ bonis immobilibꝫ ipius heredis vl'hereditatis in electiõe
mulieris eidem mulieri in solutum assignẽtur: et heredes de e
uictione teneantur: et in casum euictionis se obligare debeat
et nihilominus etiam prefati heredes interim donec mulier
maritabitur debeant eam alimentare vestire ac secundum ei

conditionem et statum honorifice et benuole pertractare. ¶ Et quia contingere posset q; causa uitandi odia et inimicicias heredum tg mulieri maritãdi q; attinentes et eius anime aucta alia nollent instrere mandamus q; ex meo officio Jurisdictionis congruentis etiam nemine instante et petente possit per Judicem instari prouideri et execution mandari quo ad fauorem mulieris in omnibus et per omnia vt superius est prouisum. Adijacentes q; in omnibus casibus in quibus mulieres dotari et fulari debent per heredes omnia bona hereditaria et etiam alia bona ipius heredis sint ipo jure obligata et ypothecata ipi mulieri pro dote et fulamentis et alimentis prestandis. Et q; nulla alienatio dictor bonor fieri possit in preiudicium ipius mulieris: Si heredes hereditatem debite cum beneficio inuentarij acceperint: et illud legitime cõficerent: tunc sola bona et jura hereditaria mulieribus super premissis tacite intelligãt ypothecata et nõ alia bona heredum. Et in premissis procedatur diebus etiam feriatis et cognoscatur summarie: simpliciter breuiter et de plano sine strepitu et figura Judicij: et omni juris solennitate appellatione vel mulctate remota. Nec per mulieres dispositioni et beneficijs huius constitutionis et diuj precedentium renunciari possit quoq; modo etiam ~~renunciet~~ cum juramento qđ contra bonos mores sit uenerit presthum presumatur.-

133 ## De tutoribus dandis 7 curatoribus.-

Rdinamus pro commoditate minor q; si aliqua persona amoris aut pietatis intuitu seu qr agere intendit contra aliquem pupillum uel pupillam tutore habentem eidem minori petierit de tutore idoneo prouideri: teneatur et debeat Jurisdictionem debitam habes ex debito sui officij requisiti tali minori de tutela idonea prouidere. Sed primo de matre et auia nõ maritatis. Secundo de masculis proximioribus talis minoris ex linea paterna si idonei possint reperiri. Quibus deficientibus inquirat alij magis idonei per lineam materna aut si Judici videbitur: duo idonei ex utraq; tutores deputentur. Quibus deficientibus alius extraneus tutelam subire cogatur. ¶ Et si quidem nominatus in tutorem: et ad subeundum talem tutelam etatus personaliter vel ad domum bis nõ mutuerit infra spatium x. dierum continuor ad acceptandum tutelam: vel apl proponẽdas excusationes q; ultius non audiat excusans: Sed procedatur ad compulsionem contra ipm vt tutelam suscipiat sub pena et penis multiplicandis prout Judicia videbit. pignoribus captis et uendatis. ¶ Si uõ comparuerit: et pro euitanda tutela aliquas excusationes proposuerit que per Judicij declarationem fiẽ reiecte: tunc compellatur tutelam subire cum pena et penis prout superius est expressum: Statuentes insuper q; nullus tutor possit agere contra

suum pupillum durante tutela: quo casu interim ipi tutori nulla cuiat prescriptio. ¶ Nulliusq; minor annis xxv. tutor deceruatur. ¶ Decernimus quoq; q; curator vel actor ad lites et causas tantum constituatus non teneatur de aliquo facere ſnuentarium Sed tempore constitutionis ſurare teneatur. Valia minous facere et inutilia arca litem prestruere:-

134 De curatore dando hereditati seu aliis bonis jacentibus:-

n Ē hereditates seu bona alia vacentia administratoribus ſudicis carentia prolabantur: Statuimus q; si contigerit aliquam hereditatem seu alia aliqua bona fore vacentia petentibus creditoribus vel aliis quoz interesse potest: dari debeat curator ipis bonis seu hereditate idoneus et sufficiens qui inuentarium facere teneatur a die sue creationis usq; ad xv. diem publica proclamatione premissa in loco solito habitationis defuncti: cuius erant bona ul' alterius defuncti absentis q; si aliquis unde interesse confectioni dicti ſnuentarij debeat talibus diebus horis et locis certis interesse confectioni adhibendum dictum ſnuentarium confia: et ad allegandum quicq; uolunt super rebus et ſurib; in dicto ſnuentario describēdis: quod ſnuentarium publicare teneatur coram ſudice infra dictos dies Et nisi modo et forma predictis ſnuentarium confecerit contra eū procedi possit: sicut procedi pōt contra tutores secundum formam constitutionum ſnuentarium non confiacentes:-

135 De ſnuentariis a tutoribus ul' curatoribus cōfiendis:-

Tutela pupillorum et minorum prouidere cupientes: presenti constitutione decernimus q; quando quicunq; datus fuerit in testamento tutor si presens fuerit testamento et nō contradixerit: cē seatur statim post mortem defuncte persone tutelam acceptasse et cam subire cogatur nisi post testamentum noue cause legittime p̄ ſudicem comprobande super nō administranda tutela superuenerint. Et nisi fuerit vxor defuncti: que forte tunc ob marita reuerentiam eidem contradicere ausa nō fuerit: quo casu nisi post mortem defuncti infra xv. dies se nolle tutelam subire declaraueit: tutelam assumpsisse censeatur. ¶ Si uō tutor per testatorem assignatus presens non fuerit: tunc teneatur a die qui scierit se tutorem datum usq; ad xx. dies tutelam predictam acceptasse: vel excusationes legittimas coram ſudice proposuisse. ¶ Omnes uō tutores tam testamentarij q; legittimi et dativi: ac etiam curatores data ad negocia infra xxx. dies spacium a die acceptationis tutele: vel declarationis de administranda tutela vel cura per ſudicem facte computandos

teneantur et debeant tam posse fideliter et plene confia facere pe sufficiē
tem notarium inuentarium de omnib bonis mobilibs et immobilibus
iuris et actionib debitis et creditis pupilli vel pupille pupillor vel ad
ultor quor tutelam vel curam gerunt que et quas bona fide inuene
rit in hereditate salua tamen semper veritate qua vti possint bona
fide in iudicio in detrahendo non bene apposita pe errorem. et in ad
iiciendo que postea in eor notitiam peruenissent: Ad quam inuenta
rij confectionem conuocare teneantur et debeant duos de magis i
idoneis et melius informatis ex attinentib vel affinib pupilli vel pu
pillor vel adultor. vz. unum ex parte patris: alium ex parte matris
qui sub pena pe officium iudicij imponēdis confectioni dicti inuētarij
pro commodo minor adesse cogatur. ¶ Et si pe aliquod tempus con
uocata forent contumaces: aut si subesset causa alia causa legittima pe
iudicium comprobandi per quam inuentarij confectio retardaret
q illud tempus in penam tutoris ul curatoris ei nō preiudicet
sed de medio subducatur. Quod quidem inuētarium cōfectum
teneant et debeant administratores transactis. xxx. diebs predic
tis vsq ad octo dies postea secutuos inclusiue publicare coram
iudicio cuius de cuius bonis inuētarium fuit confectum: ad quā
publicationem teneant tutores vel curatores conuocare illos qui
vt supra fuerunt conuocati confectioni inuentarij. ¶ Si uō ex
attinentib vel affinib dictor pupillor vel adultor nō reperi
rentur persone sufficientes et habiles ad inuentarij predicti cō
fectionē: tunc teneat tutor vl curator comparere in iudicio et
petere ad id deputari duos idoneos viros quos iudex ex infor
matione habita putet esse sufficientes et informatos de iuribs
hereditatis. ¶ Si aut dictum inuentarium dicto modo nō fuerit
dolo ul lata culpa administratoris confectum: nihilominus pos
sint administratores in iudicio experiri: et pe creditores minor
conueniri: et nō obstante contumacia iudicialiter procedi. Et qd
quid actum fuerit in fauorē minoris habeat roboris firmitatem
ad vtilitatem minoris et preiudicium aduersarij. Et similiter qd
quid actum fuerit qd videatur in preiudicium et damnum
minoris esse actum etiam si iuste obtentum fuerit contra admi
nistratorem prefatum habeat etiam roboris firmitatem quo ad
preiudicium eius et in bonis ipor administrator fiat executio
sentencie que apparet lata contra minorem etiam si iuste lata
foret: nō autē in bonis minoris: imo quantum ad minorem
et eius bona censeatur sententia nulla: nisi aliter pro euidenti
et honesta causa iudicio statuendum videretur in subeundo
administrationi. Si uō eo ipso tempore confiendi inuentarii
tum: creditores pupillor vl aliqui eor attinentes affines ul
amici coram iudicio proposuerint ipos administratores
non esse soluendo et inuentarium nō confecisse: tunc possit

et debeat dictus administrator ad instantiam predictorum vel ex officio
judicis removeri et de alio provideri si utilitas evidens minoris co
mitatum fuerit expedire aut etiam sub pena impositione imponi
possit administratori vt inventarium vt supra debite conficiat
pro utilitate minoris: et nihilominus si factus foret interim ali
quis processus vel aliquid contra eum tanq̃ administratorem ob
tentum fuerit: illud valeat quo ad eius preiudicium et nõ detri
mentum minoris et in cuius administrationis bonis fuit executio
si administratorem eum ammoveri contingat: siue alio provide
ri aut etiam si in administratione remanserit: nisi vt supra aliter
religioni jurisdictionis ex causa statuendum videretur: Sed in om
nibus predictis ceteris remaneat ius suum salvum creditoribus qui rem
petere nõ potuit in administratione contra bona minoris michi sin
do tamen contra eum litem de novo nõ autem vigore obtenti
contra administratorem prefatum. ¶ Insuper decernimus q̃ tu
tores teneantur inventarium conficere et curatores secundum
modum antedictum etiam si confectio inventarij per tutorem
fuerit directe vel indirecte vetita vel remissa: que vetitio vel remis
sio si per quecunq; facta fuerit vpõ jure nõ valeat:

136

De ratione reddenda per tutores vel curatores singulis annis:

Ad hoc ut quantũ fieri possit bona et jura minorum cõserventur
hac salubri constitutione decernimus q̃ omnes tutores et
curatores ad negocia annis singulis teneantur a prima die quadra
gesime vsq; ad medium quadragesimam in scriptis producere
et reddere debitam rationem sue administrationis coram illo ju
dicio vel deputatis ab eo sub quo persone existentes sub tutela
vel cura habitant vel domicilium et forum habent. Quod si ipsi
administratores impedimento aliquo per judicium comprobã
do negaverint in dicto termino congruentem reddere rationẽ
teneatur postea reddere rationem a medio quadragesime vsq; ad
dominicam oliuarum: Que quidem ratio presentibus ipsis pupillis cũ
infantiam excesserint: vel adultis presentibus reddatur in pre
sentia duorum ex proximioribus magis idoneis vtrorum minorum vno
vz. ex parte patris: alio ex parte matris melius informatis de
conditionibus facultatum vtrorum minorum convocandis. Et si expedit
per penarum impositionem compellendis per judicium ad instantiam
administratorum vel etiam ex mero jurisdictionis officio. ¶ Et si
tot vel tales nõ inveniantur: tunc deputentur duo alij boni viri
qui sint affinitate vel amicicia conjuncti dictis minoribus quorum
cessarint sint dicte rationi reddende et in scriptis redigende vt
semper apparere possit. Et siquidem coram judicio bonam red
diderint rationem in officio perseverent: Aliter autem ab officio

remouean̄t et p̄ iudicium fulciat̄ ipis minoribꝫ debeat prouideri
et ultius teneant̄ restituere omne damnum et mēsse ipis minoris
ul' aliter indemnitati sue debeat prouideri: ita tamen q̄ pp reddita
tionem nullum p̄iudicium minoribꝫ generetur quin eor̄ admi
nistratores teneant̄ tp̄e finita officij sui g̃ralem sue administrationis
reddere rationem. Et predicta uendicet̄ sibi locum etiam in curato
ribꝫ prodigor̄ seu furiosor̄ finitis statuentes q̄ onus rationum
reddendar̄ p̄ testatorem ul' alium quēcunq̄ directe vel indirec
te cum penis ul' sine penis remitti nō possit uel aliter prohiberi:-

137

De administratoē intrdicēda dissipantibꝫ bona sua:-

Onstituimus q̄ siquis apparuerit ex declaratione p̄ iudicium
inscriptis facta bonor̄ suor̄ dissipator vel prodigus preter
q̄ p̄ attinentes se amicos suos aut famam publicam hoc fuerit
in notitiam iurisdictionis deductum: super quo possit etiam ex
meo officio inquiri possit et ualeat et debeat interdicta illi prodi
go vel dissipatoꝛ bonor̄ suor̄ administratio: et eidē curator de
tur sine cuius auctoritate et consensu nō valeat se obligare neq̄ de
biti contrahere aut bona sua stabili aliqualiter obligare: uel dis
trahere nisi pro euidenti utilitate aut urgente necessitate ne
cesse fuerit de bonis suis obligari vel alienari: quo casu fieri pos
sit adhibita solēnitate que in obligatione vel alienatione mi
nor̄ requiri obseruari. ¶ Administratores autem predicta
ad confectionem inuentarij et administrationis sue rationem
reddendam teneantur prout ceteri administratores tenentur pro
derequibꝫ in duobꝫ supra proximis constitutionibꝫ est expressum:-

138

De sublatis obligationibꝫ quas usurarij ꝛ alij exigebant:

Q Via quedam pessima et damnosa constitutio in patria fori
Julij abusio inoleuit q̄ quando fit contractus aliquis mutui
ul' depositi creditoꝛ nō contenta obligationibꝫ in patria antiquitus
consuetis alias inexquisitas obligationes inuenire conantur. Vz.
q̄ tam fideiussores q̄ principales se obligent: Quod si mutuum
vel depositum in contractu contentum infra tmīno nō solu
erint: teneant intrare hostium aut exire patrium: et non
redire in patriam donec mutuum vel depositum huiusmodi cū
cum damnis et expensis nō fuerit persolutum: ex qua inepta ad
inuentione nōnulle domus nobilium et communitatum forsta
lij destructe sunt et destruunt: propter q̄d statuimus q̄ nullus
creditoꝛ quicunq̄ sit et quocunq̄ nomine mutuet: possit et va
leat ab aliquo de foro Julij q̄ obligantes seu principaliter vel fide
iussoꝛe nomine intrent hostium ul' teneant exire patrium seu

subj seu aliquam inhonestam obligationem pp̃ iura cõmunia · nec pũcipales aut fidecussores obligationib̃ huiusmodi etiam cum iuramento seu·
leant obligare. Quod si secus fuerit factum. huiusmõi obligationes sint
nullius valoris et firmitatis. Et nihilominus notarius confidens instrumentum ab officio notarie per biennium sit suspensus. Et si tale instrumentum prestitum fuerit contra bonos mores extortum et prestitum censeatur :·

139 De Vsurarijs.

TVsurarioꝝ malignã voracitatẽ refrenetur. Decernimus q̃ quelibet persona mutuans sub vsuris per se vel alium cuiuscunq̃ conditionis existat factis publicis scripturis priuatis vel instrumentis: vl̃ de manu debitoris: vl̃ alterius eius voluntate adhibita vel non adhibita. Aliorꝝ testium subscriptione ipis obligationibus seu instrumentis et scripturis priuatis vt̃ ualeat debito modo usq̃ ad ueram sortem vsq̃ ad quinquẽnium tantum et nõ vltra a die obligationis facte numerandum. Et talia instrumenta seu scripture priuate elapso dicto quinquennio sint ipõ iure irrita et cassa et nullius momenti. Et prescriptum esse intelligatur dictis obligationib̃ quo ad totale ius agendi vl̃ excapiẽdi et obligationem bonorꝝ. nec per aliquas conuentiones pactum aut renuntiationes aut iuramenta debitorꝝ possit in cõtrarium prouideri quominus predicta vendicent sibi locum et iuramenta talia contra dispositionem huius cõstitutionis prestita per fraudem extorta et contra bonos mores prestita presumant. ¶ Declarantes q̃ omnes contractus quorꝝcunq̃ usurariorꝝ publicorꝝ etiam si non teneant hinchum Vsurarij concepti in eorꝝ personas: vl̃ in personis existentiũ de eorꝝ familia intelligantur et presumantur fore de duplo: Statuẽtes quoq̃ illum intelligi et fore et probari plene publicum vsurarium qui saltem per tres testes idoneos probatus fuerit q̃ pecunias sub usuris mutuauerit: etiam si predicti testes sint in suis testimonijs singulares et in facto proprio deponentes dum tamen iuent se alicuius commodi proprij pretextu non testificari :·

140 De promissiõe restitutionis bonorꝝ faciẽda infra certum tps:·

TAtuimus q̃ de promissione facta per emptorem de uendendis seu retrouendendis. vel etiam restituendis bonis stabilibus venditori pro precio quo vendita fuerunt. seu alio ad specificatum tempus. si pecunia durante: licet de huiusmodi promissione seu pacto inter eos fuerit confectus

publicum ſnſtrumentum tamen ualeat probari pe teſtes idoneos infra xv. dies annos a tempore promiſſionis huiuſmodi: Sed ultra xv. annos probari poſſit pe ſnſtrumentum et nō aliter: Et talis cōtractus reputet fenerarticius ſi uſtum precium mutuenetur vl' quaſi. Et habeat locum in pteritis contractibꝫ pendentibꝫ et futuris.

141 ## De Caſtris

Vllus poſſit uendere ul' obligare: vl' aliqualiter alienare ſeu dare alicui forenſi ſua caſtra munitiones. fortalicia vl' loca ſuſpecta. Et ſi contrafactum fuerit talis alienatio nō ualeat: ſed bona ſic alienata libere cedant cui de iure cedere debuit: ac ſi alienans deceſſiſſet inteſtatus: et ita habeatur etiam ad preſcita:-

142 ## De teſtamentis.

Ordinauimus ad hoc ut ultime uoluntates defunctorꝫ nō ualeant defraudari q⁹ in teſtamentis que fieri contigerit in terris mutatis vl' caſtris: aut ſuburbijs ſuis ſeptem teſtes ſecundum iura cuilia debeant adhiberi. In teſtamentis uō in villis cō dituſ numerus quinq; teſtium ſufficiens cenſeatur. Que uō in rocchellis et in relictis ad pias cauſas per iura cuilia ul' canonica ſunt ſancita debeant obſeruari:-

143 ## De Succeſſionibꝫ abinteſtato:-

Patre et ceteris maſculis ſuperioris diuine in maſculorꝫ ſucceſſionem peruenientibꝫ per quam honor familie ſolet conſeruari ac auctoritas fieri longa memoria: antiquis conſtituta ordinibꝫ inhērentes ſtatuendo ſanximus q⁹ ſiquis maſculus ſine teſtamento aut inteſtatus deceſſerit ad p̄ius ſucceſſionem et hereditatem admittantur primo p̄ius defuncti filij maſculi: deinde ceteri deſcendentes maſculi nati ex linea maſculina defuncti: ita q⁹ pares in gradu pariter ſuccedant: et qui prior eſt in gradu p̄ius admittat ad ſucceſſionem excluſis gradu poſterioribꝫ ſaluo q⁹ ſi ſimul cum filijs maſculis defuncti exiſtant ex filio ul' filijs premortuis nepotes vel pronepotes et deſcendentes per lineam maſculinam ad ſucceſſionē defuncti aſcendentes recipiant: ita q⁹ ſucceſſio in deſcendentes maſculos ut ſupra deferatur in ſtirpes et non in capita. Et ſi dicto aſcendenti ut ſupra defuncto ſine teſtamento filij autē deſcendentes maſculi vt ſupra exclinea maſculina et dicto defuncto ſuperſint fratres eiuſ maſculi ex utroq; parente vel exutero tantum conuncti: tunc dicti aſcendentes proximiores in gradu una admittantur cum dictis fratribꝫ defuncti ad eius

hereditatem diuidendam inter eos sic. Vz. q. dictor proximior ascendentium et dictor fratrum singuli equalem in hereditate habeant portionem. ¶ Et si cum dictis ascendentibus aut defuncti fratribus extiterint etiam filij masculi fratrum defunctor: tunc ipi etiam quotcunq; sint ad successionem defuncti admittant insimpem cum patruis suis predictis et dictis proximioribus ascendentibus. ¶ Si uo non supersint dicti ascendentes masculi nec descendentes masculi ex linea masculina: nec etiam defuncti fratres masculi: tunc si extant fratrum filij masculi ipi admittantur ad hereditatem patrui defuncti diuidendam inter eos in stirpem et non in capita. ¶ Similiq; modo patrui per lineam masculinam communi succedant nepotibus eor masculis sine testamento decedentibus non relictis descendentibus uel ascendentibus aut collateralibus ex linea masculina ut superius est expressum. ¶ Quibus casibus filie eo modo defuncti vt superius dictum est: et ceteri femini sexus ex eo descendentes ac descendentes ex eis mulieribus cuiuscunq; sexus existant: ac masculi ex ipis feminis descendentes ad successionem vel hereditatem seu aliquam partem ipius predicte persone eo modo defuncte nullatenus admittantur: sed potius per supradictos masculos descendentes et ascendentes masculos seu collaterales masculos supradictos sint excluse. ¶ Adijacentes etiam q. mares iure et proximitate melioratem esse excluse a successione filior masculor et nepotum sub ex tunc masculis supradictis seu aliquibus ex eis hereditatem defuncti set ceteri femini sexus: que de bonis defuncti maritari debent: et ex eis maritandi et dotandi onus incumbit per predictos masculos succedentes cum fuerint etatis nubilis debeant maritari. Et si dotate non fuerint debeant dotari et fulcimentis et prequramentis nuptalibus iuxta consuetudinem et iuxta hereditatis fulcari: ac etiam antequ ad domum mariti sui traducte debeant maritari ex bonis dicte hereditatis iuxta qualitatem et q. tatem bonor ac statum et conditionem eor debminar maritandar. ¶ Et si dotate conquiescere fuerint ac prequramentis nuptalibus fulcate nihil de ipa hereditate petere possit. ¶ Vbi uo non extiterint heredes predicti masculi descendentes per lineam ut supradictum est: tunc femine descendentes admittantur ad successionem cum gradus prerogatiua in bonis supradicta masculi defuncti sine testamento. ¶ Et similiter ex ipis feminis descendentes: vt pares in gradu pariter succedant: et priores in gradu isto casu secundum ius communie prius succedant. ¶ Et q. in supradictis casibus in quibus femine seu filie ex eis descendentes sunt excluse Vigore presentis constitutionis ab hereditate predicta defuncti masculi per supradictos masculos communiatos. Vz ascendentes et collaterales masculos per

Secundu ordine pdcm adcuiib. Volum[us] inser sic statuim[us] q. filie den defunct[i]

V masculinaq; et ascendentes predicti masculi ac collaterales ex linea masculina V

lineam masculinam procedentes habere debeant de hereditate defuncti
de qua agitur tantum q̃tum est sua legitima de jure cõmuni in
ipa legitima computatis dote constituta seu constituenda et prepa
rameñs nuptialibꝫ constitutis seu constituendis. Et si contingeret
q̃ supradicti omnes masculi cõnumerati ascendentes. Vz. et cõlla
terales tantũmodo qui mulierem a supradicta hereditate contra
juris cõmunis dispositionem excluserunt decederent ex testame
to vl' ab intestato sine filijs masculis vel nepotibꝫ masculis ex ipis
filijs masculis vl' nepotibꝫ masculis ~~ex ipis filijs masculis~~ procedẽn
tibꝫ: q̃ tunc tota hereditas illa que ad illos masculos excluden
tes mulierem pervenit: devenat et devenire debeat in dictas fi
lias excluſas: et personas ex eas filijbꝫ descendentes excluſas
ut supra: Salua in hoc vltimo ~~casu~~ casu prerogatiua gradus.

¶ Declarantes insuper pro commodo dñay q̃ omnia dispositaꝫ
et determinata in constitutione super hoc nouimine inserta que
incipit. Quoniam super viis publicis constitutiones precedentes
et d. et posita sub Rꝛ. De hereditibꝫ compellendis alimentare
mutare et dotare feminas et d. debeant obseruari in casibus
supradictis vbi ab intestato procedit. Et vbi pro fauore mu
er supradicto modo excluſay ipe mulieres excluse pretende
possent dictam constitutionem et capl allegare in eay beneficium
tantum in aliqua sua: sed q̃ ea que in sui beneficium ibi sunt statuta
tum huc obseruentur. Et non ea que quoquo modo sibi preiudicet
Et in premissis casibꝫ intestatus vel ab intestato vel sine testamen
to decessisse intelligatur qui nullum cõdidit testamentum: vel de
inde condere nõ potuit ratione etatis vel alterius impedimenti: aut
si testamentum condidit qd' postea ad causam intestati quoquo
modo sit deductum. Et in casibꝫ pe hãc constitutionem omissis ste
tur dispositioni juris communis sic nec possint ipe mulieres in eay
detrimentum aliquo modo facere finem vl' remissionem aut de
cationem aliquam contra dispositionem presentis constitutionis vl'
alterius pis ipius etam cum pena vl' juramento aliquo quod pe
malecum et contra bonos mores si intervenerit prestitum intelli
gatur: nec huicõstitutioni in illis punctibꝫ que favorem mulie
rum conanent aliquo modo renumari possit. Et cum juramẽ
to directe vl' indirecte quod contra bonos mores si intervene
rit prestitum presumatur ut supra:

144 ## De hereditatibꝫ & Inuentarijs:

Obviare fraudibꝫ quas quandoq; perpetrare contingit in
acquisitione hereditatum cum beneficio Inuentarij et ipius
confectione statuimus q̃ si qua persona ad hereditatem aliquam aut ipi hereditati se immiscere cum beneficio

inuentariu hoc facere nō possit nisi coram iurisdictione cui subiecta erat persona defuncta de cuius hereditate agitur: sed talis uolens adire uł immiscere cum beneficio inuentarij teneatur coram dicta iurisdictione eandem hereditatem adire uel ei seimiscere infra xxx. dierū spacium a die mortis defuncti exclusiue computandorū. Et tunc ibidem assumpta tali hereditate p iudicium deputetur unus sufficiens notarius nō suspectus q totum inuentarium conscribat de omib⁹ bonis iuribus et rebus totius hereditatis de qua agitur: et prestet talis acceptans hereditatem ibidem sacramentū q omni dolo fraude et malicia remotis fideliter describi faciet in inuentario omnia et singula bona hereditaria tam mobilia q immobilia iura et actiones ac debita et credita spectantia et pertinentes ad dictam hereditatem que ad ipius heredis noticiam peruenire contigerit Quod quidem inuentarium heres incohare mediare et finire ac publicare infra terminum xxxx. dierū post diem acceptate hereditatis numerandorū teneatur. ¶ Insuper talis heres per octo dies ante publicationem inuentarij preconizari seu proclamari facere publice et alta uoce q omnes creditores et legatarij et quicunq quorū interest compariant tpre et loco determinatis in quib⁹ ē faciendi publicatio coram quo facta fuit hereditatis acceptatio. ¶ Predictis uō pena hereditatis non obseruatis: aut aliquib⁹ rebus in inuentario non describendis ex malicia heredis nō positis sed omissis: inuentarij confectio eidem nihil prosit: et omib⁹ creditoribus et legatarijs teneatur insolidum perinde ac si hereditatem sine beneficio inuentarij acceptasset. ¶ In minoribus autē predicta uenirent sibi locum postq de tutore seu auctore legittime sit prouisum. ¶ Mulieribus uō maioribus ob sexus fragilitatem et iuris ignorantiam quib⁹ aliqua hereditas sit delata xxxx. dies computandos a die mortis psone defuncte exclusiue imponimus ad pius acceptationem faciendam cum beneficio inuentarij ut superius est expressum:-

145 De mittendis i possessionem hereditatis defuncti.

Onstitutum est q siquis compareat coram iudice et petat se poni in possessionem alicuius hereditatis seu bonorū si quid allegat se heredem illius de cuius bonis fit mentio et ibidem probet per instrumentum continens testamentum uł legittimum numerum testium se heredem legittime: et nullus compareat ibidem contradictor: tunc statim detur sibi nuncius ad ponendum eum in possessione dictorū bonorū in quorū possessionem uel quasi erat defunctus tpre mortis sue saluo iure cuiuscunq psone Si uō contradictor ibidem non probauerit se heredem nō detur

sibi nuncius donec legitimam fecerit probationem de eo qđ allega
uit et hoc quando allegat se heredem per testamentum. ¶ Si ue
ro asserat se heredem ab intestato: tunc seruetur iste modus q̄
fiat publica proclamatio in platea loci vbi solebat habitare ille
cuius erant bona de quibus fit mentio. Et coram loco solite ha
bitationis ipius in hac forma per cedulam que affixa remane
at super platea loci predicti vz. ¶ Nouerint vniuersi q̄ talis
persona petijt coram judice se poni in possessionem rei et bo
nor̄ que fuerunt olim talis defuncti tanq̄ proximior ab in
testato: Quapp siquis credit se habere jus in dictis bonis. seu
uult contradicere q̄ nō ponatur in possessionem predictam
comparet coram dicto judicio in festo xv. dies ad dicendum
et allegandum causas quare contradicere uult q̄ nō ponat
tur in possessione predicta: Aliqm ponetur in possessionē
saluo jure cuiuscunq̄ persone. Et si nullus comparuerit con
tradictor: tunc transactis dictis xv. diebus ponetur in possessi
one dictor̄ bonor̄ Saluo tam jure vniuscuiusq̄ persone sup
proprietate: facta tamen fide de proclamatiōe predicta: et
de affixione cedule: Qui sic positus in possessionem: defenda
tur in possessione predicta contra omnem personā: Exceptis
pupillis: et alijs personis existentibus extra patriam tempore
xv. dier̄ supradictor̄. Et exceptis his qui postea comparet
allegantes se heredes ex testamento. Vel proximiores ab intes
tato aut in pari gradu et tali in quo etiam ad eos pōt spectare de he
ditate non obstante possessione primi positi in possessionē per sen
tenciam. Et istis casibus talis possessio non prosit nec nocebit qui
qui eam obtinuit: nec predictis absentibus pupillis aut heredibus
testamentarijs vl ab intestato vt supra: Sed de nouo discutiatur
quis debeat in possessione dictor̄ bonor̄ poni perinde ac si ab in
itio nunq̄ fuisset assignata possessio alicui dictor̄ partium. ¶ Tem
quit in casibus suprascriptis donec fuerit determinatum quis poni
debeat in possessione bonor̄ de quibus est questio: eligatur per
partes aliqua persona penes quam possessio dictor̄ bonor̄ rema
neat donec fuerit diffinitum quis eor̄ debeat poni in possessio
nem dictor̄ bonor̄: ne partes habeant materiam rixandi. Quod
si de una persona concordare non possint partes predicte: tunc
eligatur per dominum persona aliqua non suspecta: que suspi
cio et causa suspitionis si allegetur per aliam approbetur vel
reprobetur penes quam et ad cuius gubernationem bona rema
neant donec fuerit determinatum vt supra sumptibus et expen
sis hereditatis et bonor̄ de quibus contenditur. Adjacentes
q̄ a sententia lata super sequestratione huiusmodi: neutra par
tium valeat appellare.

145 ## De legatis per heredem statim soluendis:

Rdinamus q. legata vl' relicta in testamento vl' codicillis prestare teneatur statim heredes post aditam hereditatem vl' postq; se immiscuerint hereditati: nisi aliter vl' aliud apparet de voluntate testatoris. Et nisi adita fuerit hereditas cum beneficio ĵnuentarij quo casu conuentu nō possit a creditoribus nec soluere teneat creditta ul' legata nisi post confectionem ĵnuentarij vl' post elapsum tempus ipsius ĵnuentarij conficiendi in constitutione supe hoc edita limitatum:

146 ## De legatis a legatarijs propria auctte nō occupandis:

Onstituimus q. hij quibus est aliquid in testamento vl' codicillis ĵure legata vl' fideicommissi vl' alio quocunq; titulo relictum: teneatur petere rem legatam seu relictā ab herede vniuersali. Non aut ipsam propria auctoritate arripere: nec per sententiam ipsius possessionem apprehendere herede non citato: Decernentes talem apprehensionem possessionis non citato herede uel sine cuius voluntate factam per legatarium siue fidei commissarium nullius fore effectus roboris seu ualoris: nec tribui ĵus aliquod per eandem. ¶ Propter huiusmodi aut apprehensionem legatarius nō cadat a ĵure legati: Sed rem detinuisse compellatur cum dampnis et expensis: quam postea possit repetere debito modo. Et habeat locum etiam in pendentibus vl' nundum pendentibus. Et si legatum vel relictum fuerit nomē debitoris: possit legatarius secundū ĵus cōmune suis actionibus experiri prius tamen ad hoc heredibus citatis si aliquid contradicere volunt:

147 ## De depredatoribus et robatoribus stratarū publicarū: et cōmittentibus priuatis carcerem:

Strate et itinera publica tam mercatoribus q. aliis quibuscunq; personis tute et secure libere pateant: Constituim⁹ et ordinamus q. quicunq; dñs locumtenēs vel cōsul Aquilegiensis subditus vel forensis stratas ipas seu itinera publica violare rumpere vl' turbare spolia vel depredationes cōmittere super ipis presumpserint quocunq; modo: siue nobilis siue popularis existat: si haberi potuit vel capi furcas suspendatur. talis q. moriatur. ¶ Si uero haberi ul' capi non potuit: sub eadem pena ppetuo sit bannitus per vniuersas tetras et a quocunq; dominio Aquilegiensis cōsulis: ita q. in nullis terris: nec in castris totius patrie forisfuliū possit stare. De bonis malefactoris predicti si qui habebit et haberi potit:

satisfiat spoliato vsq; ad summam eius qd' sibi acceptum est si
cut supra qui summa accepta vel extimatione ipius sicut sacramen
to ipius spoliati. ¶ Acceptores uō debobatores et malefactores predic
tos aut eum re talitur debobata aut sine: et admittentes eos in castris
fortaliciis siue domibus si sciente fecerint: et ipm vel ipos debobato
res cum spolio et debobatione huiusmodi infra tres dies etiam nō
requisiti non presentauerint vl' assignauerint domino locumte
nenti: aut mareschalcho seu ipius Vicelocumtenenti. ¶ Si quis uō vel
siqui ignorantes receptauissent vl' receptauissent debobatores
ul' malefactores predictos cum spolio vl' sine vt supra: et requi
situs vl' requisiti expaute dn̄i locumtenētis: aut pe predictos eius
officiales: vel alios ipos aut eoꝝ numcios infra duos dies com
putata die requisitionis ipos malefactores et debobatores nō presē
tauerint vl' assignauerint vt supradictum est: simili pene sub
iaceant: et eadem in penam predictam: Et contra eum vel eos
pe dominum ita procedatur sicut pe ipos vel ipm receptatores se
ius huiusmodi fuisset commissum: Excepto si appareat presidē
tem in tali loco omnem suam fecisse diligentiam in premissis qd'
si dicti debobatores non fuerint presentati vt supradictum est
et repertus vel modo aliquo probari possit ipos debobatores tem
pore receptationis vel post fuisse et esse in dictis castris domi
bus vl' fortaliciis. tunc tales receptatores nullam possint pretē
dere ignorantiam: Sed puniāt in dicta pena: et contra ipos pro
cedatur simili modo sicut si a principio dictos debobatores et
malefactores sciente recepta sset ul' receptassent. ¶ Statuim⁹
q; et ordinamus q; predicta pena puniantur omnes capientes
aliquem vl' aliquos personaliter tempore pacis et extra vias
publicas propria auctoritate et sine auctoritate dominij dū
modo tales tuel taliter capti nō fuerint seruitores vl' massarij
capientium. Et habeat locum in preteritis et futuris:-

148 ## De modo procedendi contra debobatores pu. car4
7 receptatores car4:-

Tem constituimus et ordinamus q; cum procedetur contra
debobatorem predictum: sufficiat vna publica datio publica fic
ta in platea loci vbi procedetur per Judicium seu alterum de
cuius commissione ad suam defensionem faciendam ad decā
mam diem computandam post diem dicte proclamationis facte
Et simili modo contra dictum receptatorem procedatur:-

149 ## De cōmunitatibus reuellantibus ul' inuriātibus
officialibus domini:-

Ordinamus q; quandocunq; aliqua cōmunitas turba co
adunata insecuti fuerint mareschalchum dn̄i Locūtenēs

ul' cuiꝰ vicesgerentis aut' cuiꝰ familiares vl' precones et conquo modo officium exequentes et cum domino mareschalcho existentes vel re uellauerint pignera eisdem officialibꝫ omneꝰ culpabiles existentes soluant medium marchaꝫ soldoꝝ pro quolibet: et nihilominꝰ cadat in penam .xxv. librarꝫ cuiuꝰ applicandaꝫ. De numero aut' ipoꝝ ex cedentium credatur dño mareschalcho dito cꝫ juramẽto sup̃a hoc vl' eiuꝰ vicesgerenti vsqꝫ ad numeꝝ .xxv. hominum fidꝫ Aliquando uõ sup̃a fiat legitima probatio per alios q̃ dictos officialeꝰ :-

150 ## De pena percutientiꝫ officiales dñi locũtenẽtis.

Quiꝰ fuerit tante temeritatis q̃ percusserit preconem aut' familiarem domini locumtenentis vl' mareschali exercentes offi cium suum: tuc si ex dicta percussione nõ fuerit secuta sanguinis effusio et percussor fuerit masculus: cadat in penam vnius marche cuiuꝰ applicande. Si uõ fuerit mulier que dictam percussionem fecerit: tunc soluat medium marchaꝫ. Si tamen multum grauiter percussus fuerit: punit̃ percutiens pena duꝝ marcharꝫ. Si aut' ex ipa percussione fuerit secuta sanguinis effusio. et vlcus: tunc percutiens cuiuscunq; sexuꝰ existat: cadat in penam .xxv. librarꝫ puerulorꝫ cuiuꝰ applicandaꝫ. Et nihilominus teneatur solueꝛe expensaꝰ factas pro medico et medicinis pro liberatione dicti percussi. Et de predictis uulneꝛibꝫ et percussionibꝫ credatur relati oni precoꝛis cum vno veloneo teste si preco fuerit percussus. Si uero talis fuerit percussus familiaris domini locumtenentis vel mareschalci exercens cum precone officium suum percutiens ca dat in penam quatuoꝛ marcharꝫ cuiuꝰ applicandaꝫ duobꝫ testibꝰ testificantibꝫ de dicta percussione. Et admittantur mulieres ad testificandum sicut masculi. Addentes q̃ pro debilitatione membꝝ officialium aut' enoꝝ vulnere ex quo sequat̃ cicatrix super facie condemnetur delinquens in libꝰ centum. et ad interesse damnum passi: quꝫ medietas damnum passo applicetur :-

151 ## De his qui rapuẽt ꝛ auferunt pignera de manibꝰ preconiꝫ postq̃ illa acceperint :-

Preco suum exequens officium sine domino mareschalco ul' eiuꝰ familia acceperit pignuꝰ vel pignera de domo vl' habitatione alicuiuꝰ et ibidem prohibitum fuerit minis vel facto dictum pignuꝰ vel pignera exportare ul' extraducere. aut ipa pignera fuerint de manu ipius preconis ablata: tunc cen seatur talis persona prohibens vel auferens fregisse reuellum. et pro pena reuelli soluat soldos vel. si fuerit masculus. Si

uō femina .xx. ¶ Si uero postq̄ predicta pignera fuerint extra domum vl̄ habitationē ciuium: bauzium et porticum traducta et exportata p̄ p̄conem et prohibitum fuerit ip̄i preconi: dicta pignera ducere: talis prohibens aut auferens fr̄aste exforcium censeatur: et pro pena exforcij puniat̄ in libris. l. applicandis curie consuete: si masculus fuerit. ¶ Si uō femina in una marcha:-

152 **De pluribꝫ coadunatis pignera de manibꝫ preconum recipientibꝫ:-**

¶ Si pluresq̄ coadunati abstulerint vl̄ rapuerint pignera de manu vl̄ tenuta preconis pignerantis sine domino mi reselcho et euis familia et ip̄i pignera habentis extra domum et confines domus pignerant̄: omnes insimul intelligantur unum exforcium commisisse et de vnico exforcio teneantur: et pro pena exforcij puniantur in libris .xxv. curie applicandis et minus arbitrio dñi Locumtenentis: et tunc de numero eoꝝ qui dictum exforcium cōmiserint credatur et stetur relationi preconis. Et hoc casu cōmunitas vl̄ le tot numero delinquentes consignet: quot preco predict̄ retulerit qui ad solutionem dicte pene teneantur. Quod si fecerit dicta communitas: ceteri de dicta villa sint a dicto exforcio absoluti. ¶ Si uō dicta cōmunitas tot numero delinquentes nō designauerit: tunc ip̄a cōmunitas in omni eo qd̄ decerit teneatur:-

153 **De potestate surrogādi preconem per judicium.**

¶ Ordinamus q̄ curia domini Locumtenentis seu aliud judicium facta sibi fide per publicum instrumentum vl̄ notas seu acta cause de sententia obtenta in judicio et nuncio dato per Laudum et sententiam: possit in judicio et extra absq̄ aliqua alia sententia ad instantiam creditoris illum nuncium vl̄ datum mutare: et loco eius alium surrogare qui possit ex equi et facere sicut potat nuncius in judicio obtentus cōstitutione seu consuetudine aliqua nō obstante: Et habeat locum etiam impendentibꝫ:-

154 **De rusticis carzare nō debentibꝫ diebꝫ dominicis:-**

¶ Prauā rusticoꝝ consuetudo que inoleuit: delerat̄: Statuimus q̄ rustici seu carzatores non debeant carzare in infrascriptis diebꝫ festiuis incipiendo exire de domo causa carzandi exceptis nundinis seu mercatis publicis. Et hoc sub pena .lx.

soldoz cuius pene medietas applicetur accusatori et altera iurisdic-
tioni loci cui subest delinquens vz. in die natiuitatis domini cum
duobus diebz sequentibus ascensionis domini. In festo corporis xpi
et die resurrectionis eiusdem cum duobz diebz sequentibz. Assump-
tionis beate Marie Virginis. In festo pentecostes. In festo omni-
um sanctorz. Et singulis diebz dominicis exceptis casibz necessita-
tis arbitrio habentis iurisdictionem declarandis :-

155 ## De apothecis in villis nō tenendis.

Constituimus q. rustici teneat non audeant in villis seu locis nō
existentibz sub castris habitatis contiguis speciatus. marzau-
as. aut apothecas olei salis. vel alterius grasse in uendendo hui-
modi res ad minutum : et hoc in pena .l. librarz domino applica-
nda : nec habens iurisdictionem in loco possit alicui licentiaz
exhibere contra tenorem prius constitutionis subducta pena do-
minio applicanda :-

157 ## De prohibitione armoz rusticis interdicta :-

Quantum ficu pōt materia scandali ualeat euitari : decernimus
q. nullus ad festa proclamata nundinas et mercata proclama-
ta. vel ad iudicia portare audeat lanceas gisarmas : sploytaron
cones : balistam : duchum a sagittis sub pena amissionis armoz
et soldoz xl. pro quolibet et quaqz uice habenti iurisdictioēz
applicanda. Saluo q. habentes iurisdictionem in locis possint
ducere vel duci licentiam tot quot volent portandi que arma
uolent pro custodia in dictis locis faciendo :-

156 ## De preconibz et caballarijs.

Ordinamus q. precones et caballarij cum in pignerando coz
officium exerceant : debeant prima uice honesto modo petere
pignus sibi dari a debitoribz seu ab alijs qui sunt de eoz fami-
lia. Et non debeant prima uice violenter intrare domos preli-
oz nobilium vl alioz cuiuscumq nisi aliud pe iudicium fuerit
sibi cōmissum. Et si pignus sibi datum negatum fuerit tenent
reuellum esse cōmissum. Et si debitor pro reuello in xl. soldis conde-
netur. Adijacentes q. obtenta licentia ad instantiam alicuius ab of-
ficio proficiendo pignerari aliquem non debeat mitti nisi vnus so-
lus nuncius vel caballarius et nō plures nisi reuellum foret cōmis-
sum : Quo casu duo mitti possit et non plures nisi secus in premissis
casibz p habentz iurisdictionem fuerit declaratum. Et qui contrafe-
cerit in expensis p iudicez taxandis illico condemnetur :-

158 **De tempore q̃ massarij possint aut debeãt relinquere mãsos:**

Statuimus q̃ rustici quicunq; consueti soluere aliquem affictum ratione alicuius mansi vel territorij non possint mansum vl' territorium illud relaxare ullo tempore anni nisi a primo die augusti vsq; ad festum assumptionis beate marie virginis inclusiue: et similiter non possint dominus rusticum licentiare nisi dicto tpe. et rusticus mansos relaxantes teneantur se ciuitatem prestare de soluendis magnis affictibus et debitis de stramine sterculio et fimo dimittendis, et mansum seu territorium melioratum dimittere teneant̃ cum campis illo tempore solitis arari sufficienter aratis et nõ alat. et credatur domino per eius sacramentum contra rusticum de affictibus duorum annorum nõ solutis. Adjicientes q̃ siquis sacrũ receperit subsidium loco et foco alterius massarium: teneat̃ et ipe sit obligat̃ ad soluendum omnia debita et affictus ipius massarij puoru domino creditoru vl' dictum massarium infra spatium vnius mensis ab ipo repellere teneatur. et rusticus mansos sponte dimittentes: vl' pp eoz culpam: vl' defectum: de mansis licentiati non possint petere aliquid de expensis factis in mansis:

159 **De dño pignorare pastoria pignerare valente:**

Ordinamus q̃ dominus pastorie alicuius mansi pro affictibus et debitis suis possit accipere seu retinere quecunq; bona reperiens pastoram inuenta supra dicta pastoria. et q̃ dominus super cuius territorio stat non possit ipa bona dicti coloni supra dicta pastoria accipere. et pastoria intelligatur quodcunq; territorium tentum sub manu:

160 **De penis impositis contra rusticos super pastoriis:**

Rusticoz malicijs et fraudib obuiare quib pcsepe vtit contra prelatos nobiles et ciues huius patrie Statuimus q̃ si aliqua communitas castri vel ville palam vel occulte aliquam vicinanciam fecerit ordinando inter se q̃ nullus audeat conducere vl' laborare ab alio aliquem mansum seu certum territorium positum in dicta villa: seu cuius pertinencijs q̃d sit impastoria ad certum tempus vel in perpetuum siue colonus primo resignauerit domino dictum mansum: siue dominus primo licenciauerit colonum q̃ tunc dicta cõmunitas ipo facto incurrat in penam librar̃ centum: Quarz terra pars sit jurisdictionem habentis in villa: Terra pars sit dñi

manſi. Et reliqua terciu pars ſit accuſatoris que ꝓmiſſibiliter exigi debeat infra menſem. Aliter dns locum tenens pro domino exigere teneatur. Et de premiſſis credatur uni teſti accuſantis bone condicionis et fame: et omni exceptione maiori. Et teneat in ſecreto q̃uis fuerit mp̃i vianancia: nec pro parte ſua vltra uis teneatur. ¶ Inſuper prouidemus q̃ſi aliqua cõmunitas in cõmune uicum cum corũ animalibus ad paſculandum in locis que in puſtotis remanſerũt in pertinenciis dicte ville: aut vuas acceperit: vel ligna et arbores inciderit. aut herbam ſecari fecerit: tunc ipo facto cadat in penam .l. librarũ applicãdam vt ſupra. Et ad eſtimationem damni teneatur: de quibꝫ credatur uni teſti omni exceptione maiori. Et in ſecreto teneatur. ¶ Si aut ſingulariter et diuiſim quiſpiam in dictis puſtotis animalia ad paſculandum perduxerit vel damnum dederit: vuas auferendo vel ligna incidendo vel aliud damnum inferendo vt ſ. ipo iure pena .xl. ſolidorũ teneatur vt ſupra diuidenda et exigenda et ad eſtimationem damni vt ſupra: et cum ſoli idonco teſti credatur vt ſupra: etiam ſi fuerit habitator ipius. ¶ Vltra uis ordinamus q̃ſiqua communitas alicuius caſtri vel ville ſine ſcitu et licencia domin̄ manſorũ in pertinenciis dicte ville licentiam expreſſe poſuerit aliquos campos in paſcuo ſiue cõmunia: talis poſitio ipo iure nullius ſit valoris: nec ulla preſcriptio poſſit induci: et licitum ſit dnis vel corũ colonis accipere dictos campos pro ſue libito voluntatis. Et nihilominus dicta cõmunitas pena centum librarũ ſolidorũ puniatur diuidenda et applicanda vt ſupra. Et unus teſtis omni exceptione maiori plenum probationem inducat: etiam ſi de ipa vianantia fuerit: et in ſecreto teneatur. ¶ Statuimus inſuper q̃ſiqua cõmunitas in vianantia deliberauerit q̃ nullus de eadem vl̃ altera audeat adiuuare vl̃ laborare pro premio aliquo dominum habentem aliquem manſum in puſtotis exiſtentem q̃ tunc ipa cõmunitas ipo facto incidat in penam librarũ centum diuidendam vt ſupra. ¶ Et ſi officiales ipius alicuius ville vel caſtri ſecrete tractauerint: et fecerint ſuperdicta: licet non in vianantia ad hoc ut magis in ſecreto remaneant: tunc ipſi ſoli officiales in dictam penã librarũ centum teneantur applicãdam vt ſupra. Et in premiſſis uni ſoli idonco teſti omni exceptione maiori plena fides adhibere poſſit: licet de eadem villa fuerit. ¶ Et delinquentes ſi ſoluendo nõ fuerint: in carceribus detrudantur: et ibidem per medium annum teneantur: et p̃ communitatem ville eis fiant expenſe ſi iudicio videbitur: aut alter cuius arbitrio: ſed nõ minus puniantur. ¶ Decernẽ teſtes inſuper q̃ ſiquis fuerit maſſarius alicuius loci et foci et aliqua bona alienauerit vel in dotem pro aliqua muliere dederit: vel ſuper ipo aut aliquid ſuper ipſis pro anima reliquerit: illa bona ſic alienata vel legata intelligantur fore de-

manso domini sui in quo morabat si tamen fama et credulitas eat in loco bona illi fore de manso illius domini. Et ideo talis alienatio vel legatio nullius sit effectus in preiudicium dñi: nisi ipse massarius vel eius heredes legittime probaverit illa bona ad se spectare et pertinere: Vel nisi probaret legittime dicta bona alienata fore altius mansi q̃ eius quem tenet loco et foco.

¶ Eodem modo statutum est in massario qui stat in domo sua et aliquē mansum alicuius domini tenuerit in pastoria. q. bona alienata presumant modo predicto esse de manso quem tenet in pastoria: nisi probaverit ut supradictum est:-

161 ## De his qui minat̃ volentibꝫ accipere mãsos facentes ad affictum:-

Quis tante temeritatis extiterit q. minatus fuerit: aut modo aliquo impediverit per se vl̃ per alium alicui recipere volenti aliquem mansum ad affictum de offendendo eum in personam vl̃ bonis suis aut supra dicto manso: et hoc probari possit per duos testes idoneos etiam femminini sexus: pena. Lt. librarum multetur: Quarta pars jurisdictioni loci applicetur Tertia sit domini mansi: et tertia minati passi. Et pro dicta pena possit carcerari. ¶ Si uo post dictas minas recipientem mansum offenderit in personam cum sanguinis effusione vel alia lesione notabili: centum librarum pena multetur applicanda pro dimidia murorum passo: et pro dimidia jurisdictioni. Et si in bonis eius damnificaverit: aut supra dicto manso ad damni restitutionē et tantundem damnum passo condemnet̃. Et ulterius Lt. librarum pena debet mfligi eidem. Et si ignem in domum pensate posuerit incendio conaremet̃. aut si capi non potuit a patrui ppetuo sit bannitus: nec per quēcunq; valeat recepta sub pena gratie domini:-

162 ## De rusticis guadias imponētibꝫ in preiudicium habentibꝫ garrulum:-

Reclamatus q. omnes consuetudines statuta seu ordinamenta inducte vl̃ conducta per communitatem alicuius ville contra quoscunq; que concedere possint preiudicium jurisdictionis cuiuscunq; nullius valoris ac momenti protinus censeantur et nullius sint effectus: nec in futuru etiam condi possint et per nullam communitatē alicui de ipa villa maior pena octo soldorum imponi possit: nec ultra q. semel pro uno excessu debeat imponi. Nec possit per communitatē ville et alicuius pauperis de vicinantia qui sit habitator ipius ville nec fieri possit fossatum circa alicuius domum contra eius voluntatem: aut interdicatur ei non detur aqua: vl̃ ignis: vl̃

loquela : aut q⁹ degrauamine illato quecdam judicio nō audeat exponere : nec possit destrui : aut deuastari domus cuites : arbores vl' altime supra quibꝫ iacent vites mansoꝝ qui remanent in pusotta : nec per villam aliqua ordinatio fieri debeat q⁹ nullus audeat recapere ad affectum aliquem mansum qui sit in pusotta : vl' q⁹ non acapiat̄ pro tanto affectu vel maiou affectu consueto. Et communitas ville contrafaciens incidat in penam .l^a. librꝝ jurisdictioni loci applicandꝝ. ¶ Statuentes insuper q⁹ si aliqui per aliquem singularem dampnum datum fuerit in pertinentijs alicuius ville, teneatur cōmunitas dare vel denunciare dampnatorem convictum vl' confessum : aut emendationem dampni totius ville cōmunitas soluere tenetur. Et vlterius pena librꝝ decem condempnetur : cuius medietas sit dampnum passi. Alia habentis jurisdictionem in loco. Et dampnum infrictis valeat exigi : tam pro extimatione dampni q⁹ propria. vel. soldoꝝ quam incurrerit occasione premissa : nisi satisfecerit prout tenetur :-

dhum sua op. l. Et dim. pj. c. com:

163 **De massarijs capi valentibꝫ etiā si sint servi alterius :**

Quis aliquem massarium habet loco et foco qui sit servus alterius et qui sit sibi pro affectibꝫ et debitis obligatus : et hoc constet : illū capere valeat ac si liber esset non obstante dōmini contradictione cuius est servus :-

164 **De massarijs nō valentibꝫ capi vl' pignerari pro debitis dominoꝝ suoꝝ :-**

Enormosum abusum in preterito obscuratum penitus extirpantes : Statuimus q⁹ nullus massarius possit aut debeat capi aut pignerari pp quecunq⁹ debita dominoꝝ suoꝝ. ¶ Ille uō ad cuius instantiam massarius pro domino fuerit pignoratus : cadat in penam xxv. librꝝ : quarꝝ medietas cuius applicetur : Alia uō medietas massario pignorato. Et teneat̄ massario ad omne dampnum expensas et interesse :-

165 **De mercatoribꝫ porcoꝝ :-**

Ordinamus q⁹ mercatores porcoꝝ nullo modo sua propria auctoritate possint pro precio porcoꝝ a se uenditoꝝ rem aliquam debitus capere nisi tassis vel pos porcos uenditos in emptoꝝ vl' heredum possessione inuentos uel inuentas. Si quis autē contrafecerit : cadat in penam vnius muche : Cuius medietas cuius illius loci applicetur : Alia uō medietas cui res aliqua sit accepta persoluatur : Ipsis autē mercatoribꝫ porcoꝝ jus sumarium fiat in predictis infra spacium decem dierꝝ : Quibus transactis si per affectum debitorem stetterit qui tunc sit in patria q⁹ inn

cauſi expectatur: tunc dicti mercatores ſua propria auctoritate ac
cepere poſſint pignus de bonis debitor: Et q omni caſu pignera
accepta uendi debeant de licentia Judicij ad mentum in Ideo Vbi
ſunt accepta:-

166 De maſſarijs ꝯ maſſarezia manapaſtus 7 ſeruis nō admittendis ad teſtimonium:-

Vllus maſſarius qui ſtet loco et toco: nec ſeruus nec manapaſ
tus alicuius poſſit in aliqua cauſa teſtimonium perhibere pro
eor domino: excepto q maſſarius predictus poſſit deponere
de poſſeſſione vt continetur ſupra in conſtitutione ſub Rr.ca de
maſſarijs et colonis ad probandum poſſeſſionem admittendis:-

167 De pena falſi teſtis:

Quiſ convictus fuerit falſum teſtimonium perhibuiſſe in qu
cunq cauſa ciuili vel criminali pecuniarij penaz ducentaz
librarz incurrat quam ſoluere teneatur infra xv. dies poſtq de
falſitate conſtiterit: cuius medietas habenti Juriſdictionez ap
plicetur: alia medietas parti contra quam falſum perhibuit teſ
timonium aſſignetur: quam ſi non ſoluerit eidem lingua am
putetur. ¶ Si uero falſum depoſuerit in cauſa in qua de uita ho
minis aut membro aliquo agatur: tunc grauioribz penis Juſdicē
tis arbitrio puniatur: Ita tamen q ſi depōnatur falſo ad hoc ut
aliquis moriatur vl membrum alicui abſcindatur: tūc talis fal
ſus teſtis ſimili pena debeat puniri:-

168 De penis exigēdis pro habentes garritum ul' Jus cuſtodiendi feſta

Ordinamus q nulli perſone audeat pro delicto ul' maleficio cō
miſſo vel committendo ſub ſuo garrito imponere vel exi
gere maiorem penam xl.ta ſoldoz. Sed ſi aliquis habeat Juſ cō
gnoſcendi cuſtodiendi aliqd feſtum: tūc in die feſti pro exceſſo
ictu lapidis teli: ſagitte: aut alio genere armoz cum percuſſi
one ul' ſine cum ſanguinis effuſione vl' ſine: imponere penā
uſqz ad ſummam Virtuſ marche ſi uidebitur ſibi: et non ultra
ac etiam exigere. Et ſi contrafecerit teneatur ad duplum cuiſ
quod ultra dictas penas receperit: cuius domini loci teneantur
applicandam:-

169 De penis promiſſis coraz aliq̄ iudice nō exigendis:-

Vllus gaſtaldio ſeu quiſ alius uiſ reddens in patria aude
at ul' preſumat compellere vel ſuadere inuitos vl' inducē

aliquam plonam coram ipo litigantem q aliquid faciat vel nō
faciat sub aliqua pena: nec ipi litigantes ad instantiam alicuius
judicis seu alicuius alterius persone. Nec etiam sponte valeant se
obligare sub aliqua pena super predictis. Et quicunq; contra pre-
dicta facta fuerint: nullius sint valoris :-

170 ## De confiscatoibs nō tollentibs jura creditorū.

Ordinamus q si pp delictum alicuius cuius bona dominio
uenant confiscanda: dicta confiscatio nullum preiudicium
inferat valeat creditoribs. Sed ipa confiscatione non obstante
de bonis confiscatis satisfiat creditoribs ante dictam confiscati
onem et sententiam confiscationis habentibs iuste obligatum
cum cuius bona vt premittitur confiscantur.

171 ## De bonis homicide nō cōfiscādis :-

Bona cuius qui homicidium perpetrauit pro dominium vel
alium quemlibet punitum nō amittunt nec etiam confiscet
Sed si homicida capi poterit capiat punitur: et eius bona ad he
redes ex testamento uł ab intestato perueniant. ¶ Si uero homi
cida ipe capi non poterit: perpetuo sit bannitus. sed bonis suis pa
cifice vti ualeat absq; inquietatoe alicuius domini: et in eis
ualeat facere suam omnimodam voluntatem: et habeat locum
etiam in preteritis :-

172 ## De homicidis punīdis aut ex patria bāni
endis :-

Aquis ex proposito vel animo pensato homicidium cōmiserit
seu aliam homicidio afficerit: si personalis haberi potest de
eo justicia fiat secundum mores patrie forisfacti. ¶ Si autem p
sonalis haberi non pot: tunc bannitur et bannitus intelligat
de tota patria et dominio forisfacti. nec scire possit in aliqua
in aliqua terra castro vel loco patrie forisfacti habitare. Sed ma
reschalcus possit ipm homicidam capere vbicunq; eum inuenerit
sine contradictione aliquay personay non obstante aliqua consue
tudine in contrarium forsitan obseruata. ¶ Quod si forsitan com
munitas aliqua nobilis vł alia persona cuiuscunq; conditionis ex
istat ipm homicidam sic bannitum receptauerit: tunc ad requisitio
nem domini seu mareschalci teneatur et debeat eisdem mareschal
co uel au cōmiserit predictam infra tres dies ad requisitionis cō
putandos et die requisitionis inclusō. Et si nō requisitus fuerit et
fauerit talem malefactorem esse in castro terra ul loco suo: teneat
eum personaliter retinere et notificare id ei cui spectat punitio ipi

Et hoc eam intelligatur in ceteris tpe pacis :-

173 **De nato ex libero utente pro libero reputãdo.**

Rdinamus q. quicunq; natus fuerit ex matre libera : censeat et habeatur ac reputetur pro libero : etiam si pat eius sit ul' fuerit seruus q̃ui et natus et nutritus fuerit longo tpe sicuti ul' habituerit super territorio dñi patris sui : vel sitpe quo habitat pater eius. ¶ Quicunq; uõ natus ex muliere seruta censeatur et sit seruus cuius cuius est mulier ex qua natus est : etiam si pat eius sit liber :-

174 **De Seruo cõmuni manumisso :-**

Si aliquis est seruus communis duoꝝ vel plurium dnoꝝ et fuerit per unum ex dnis manumissus et liberatus censeat et intelligatur liber : tamen teneat manumittens satisfacere alteri domino vel aliis dnis de parte quam hẽt vl' habent in eicto seruo secundum communem extimationem q̃uis tociendam arbitrio bonoꝝ virorꝝ :-

175 **De Salario famulorꝝ :-**

Tem constituimus q. famuli seu famule vel mercennarij tã sacas sex mensibꝫ nil de mercede petere possit : et presumat facta solutio : nisi probetur interruptio temporis vz petitio medio tempore facta in iudicio vel extra : possit tamen deferri sacramẽtum principali debitori si unit an solutio vel satisfactio facta sit in totum vel in parte :-

176 **De pena cõtrahentiũ matrimoniũ sine cõsensu maiorꝝ :**

Tem constituimus q. si quis quocunq; modo matrimoniũ contraxerit cum aliqua muliere minore annis .xxv. sine expsa uoluntate patris aut aui : vel proaui patrui : aut alterius cui dotandi onus incumbit pena librarꝝ l. puniatur : et per tres menses in carceribꝫ teneatur. ¶ Et eadem pena teneantur fautores : et ceteri participes huius matrimonij ad quos constitutio dicta non pertinet. Illuis tamen constitutionibꝫ disponentibus de mulieribꝫ ab hereditate exclusis contra ul' preter dispositionem iuris cõmunis : quibꝫ nõ preiudicetur :-

177 **De Salario aduocatorꝝ :-**

Tatuimus inuiolabiliter obseruandum q. postquã postulandi aduocandi consulendi in causis in quibꝫ aduocent et pro officio procurandi : Aduocati et procuratores : et alij quicunq; patroni causarꝝ possint recipere vel exigere ut infra et non vltra . Qui autem in aliquo capitulo huius modernate

taxationis contrafecerit plus recipiendo aut petendo ipo facto cadat in penam dupli cuius qd plus recepit aut petierit parti applicanda. Et xxv. libras soldor cuie applicandor totiens quotiens contrafactum fuerit: presenti itaq constitutione eque ac officio nō reputet neq exigere possit in causa sex marchas vl infra vltra xl. soldos. ¶ In causis aut rei vl q̄tatis xx. marchas vl infra: exigere possit libras quatuor. ¶ A xx. marchis usq ad xl. marchas exigere possit libras xvj. ¶ A centum aut marchis ad ducentas exigere possit libras xxiiij. ¶ A ducentum ad trecentas marchas exigere possit libras xxxij. ¶ Et demq a trecentis supra in quanta cunq quantitate recipere possit vsq ad decem ducatos et non ultra. ¶ Declaramus quoq q aduocatus et reliqus patronis causar premium et salarium exhibere tenet pro eor patrociniis que prestabunt in causis quibuscunq vz. si clientuli eor post litem contestatam inuicem composuerint vl in concordio cesserint tam in cohate litis habent in medietatem salarij. Et ultra medietatem litis habeant integrum salarium. ¶ Si uero aduocatus graduatus qui exercet officium procurationis conduxerit ex locum sui domicilij ad for aliud q maiores cause vt queat officium postulandi vl consulendi possit exigere pro singula die soldos xl et expensas et non vltra. Qui uero contrafecerit cadat in penam dupli cuius qd accepit. Et possit quilibet aduocat tam graduatus q nō: exercens officium ad eundum pro dicto precio. ¶ Adiacentes q pro libellis et positionibus causę a xl. marchis infra: habeat soldos xx. ab inde supra xl. soldos: et nō vltr:-

tenet q positionibus formandis

178 **Q aduocatus vl procurator nō paciscat cū clientulo contra constitutionez taxe salariorum:-**

Statuendo prohibemus q aliquis aduocatus vl procurator maiorus vl alterius cuiuscunq infrenus curie paciscatur per se vl per alium cum aliqua persona de aliqua re vl quantitate pp aduocationis vl procurationis officium prestandum in aliqua lite vl ullo modo conueniat vltra numeru vl q̄tatez in taxa salariorum expressum. ¶ Si quis uero aduocatus vl procurator huic prohibitioni contrafecerit: cadat in penam centum ducatorum domino applicandor. Et triennio sit ab exercicio sui officij aduocandi vl procurandi in quacunq curia suspensus: et tali pacto uel conuentione promittens nullatenus obligetur: etiam si fuerit iuramento vallatus. Et pacta et conuentiones facta in contrariu non valeant:-

179 **De salario notariorum pro actis iudiciorum i prima instantia:-**

Statuimus q pro scripturis causarum notarij pro eor salario possint recipere vl exigere vt infra: et nō ultra. Qui autez in aliq

contrafecerit plus recipiendo uel petendo: uel facto cadat in penam cuius
qd acceperit uel petierit parti applicanda et ultra illud in penam xxv.
librarum curie applicandam totiens quotiens fuerit contrafactum: pre
senti itaq; constitutione moderamur itaq; taxamus q; pro cedula
monitionis citationis siue precepti scripti in actis et tradita parti
et pro relatione executionis: et pro faciendo fidem de utroq; det
notario solidi quatuor. ¶ Pro notatione procuratorij ad lites de
uno uel pluribus procurationibus constitutis solidi duo. ¶ Pro term
no quolibet in quo fit unus actus tantum solidi duo. ¶ Pro regis
tratione mandatorij procuratorij solidi duo. ¶ Et demum pro quo
libet singulari actu et diuerso: siue in uno siue in duobus aut pluribus
terminis fiat det notario ille ad cuius instantiam factus est ter
minus solidos duos. ¶ Pro copia uero data a notario parti: dentur
ab eo ad cuius instantiam scripta est: vel pro quo facit talis scrip
tura pro singula pecia solidi quatuor. Quelibet uero pecia conti
neat ad minus lx. lineas: et quelibet linea litteras xl. Et qui
libet titulus pro una littera habeatur. ¶ Pro examinatis testibus
vz. quando notario curie dni Locumtenentis fuerit commissum
q; ipe examinet et scribat dicta testium: habeat notarius pro
examinatione et pro scriptura sua contenta in una pecia que sit
ut supra solidos sex. ¶ Si notarius curie dni Locumtenentis pro
examinandis testibus: vel pro scribendo aliquid pertines ad litem
fuerit missus extra locum ubi agitur iudicium et equitaverit
suum equum et fecerit expensas sibi et equo: detur in salarium
eius solidi lx. pro singula die. ¶ Si uero pars dederit notario
equum et expensas pro notario: et pro equo detur in salarium
notario solidi xxvi. pro singula die. Et si examinaverit siue
interrogaverit testes simulq; scripserit dicta eorum: detur ultra
id notario solidi sex pro quolibet pecia. ¶ Si uero notarius nō
examinaverit: sed tantum scripserit: detur pro tota singula te
stificatione unius testis solidi quatuor. Et si dicta testificatio
unius testis pretenderit unam peciam habeat pro singula pecia
solidos quatuor. Et habeat locum in notarijs scribentibus in curia
domini Locumtenentis tantum. ¶ In aliis locis teneantur obser
vare consuetudines. dūmodo non excedant taxas supra limi
tatas. ¶ Pro ordinando ingrossando et extrahendo totum pro
cessum cause post factam cause conclusionem: qui processus
extrahi consueverit cum omnibus productis et actitatis in causa
communibus expensis partium: et tradi per notarium ad usum par
tium exhibendum aduocatis vel iudici: detur notario pro sin
gula pecia solidi quinq; etiam si per partes fuerit scitum concordi
um pro tota actuum ordinatorij. ¶ Pro ordinatione et promulgatiōe
sententie diffinitiue in qua notarius habet narrare quecunq; acti
tata et producta in causa. Et cum studio reuidere processum dent

notario pro qualiber pena sentencie solidi octo solumodo pro scribendo dictam sententiam. ¶ Pro instrumento publico super diffinitiua sententia a notario data pura: Si sententia est octo marchay vl infra dent notario solidi xxxiij. ¶ Pro instrumento aut scie diffinitiue que sit plus octo marchay q. tecunq; sicut q. tatis habeat ultra dictos xxxiij. solidos pro singulla marcha solidos duos. Ita tamen q. pro uno instrumeto diffinitiue q. tecunq; q. tatis pro singula marcha notarius no possit habere ul exigere ultra ducatus decem. ¶ Pro notatione precepti mudiati facti ei qui statim cuz petitione conuincatur: Vel qui uocat se conuictum de quacunq; re ul q. tate. Et pro nota assignatois nunaoy et pro executione dent notario solidi octo. Et pro hoy publico instrumento solidi xxxiij. paruul:-

180 ## De Salario notarioy super appellatione.

Pro instrumento publico super appellatione interposita ab interlocutoria sine ul q. tatis fuerit x. marchay vl infra dentur notario solidi xx. ¶ A decem aut marchis supra dent notario solidi xxxij. Pro instrumento pu. super appellatione inscripta interposita a diffinitiua extimationis vl q. tatis x. marchay ul infra solidi xx. ¶ A decem aut marchis supra dent notario solidi xl. ¶ Pro instrumento publico dato super appellatione verbo interposita a diffinitiua: Si fuerit extimationis vel q. tatis x. marchay vl infra: dent solidi xx. Abinde uo supra solidi xxviij. ¶ Pro notatione sententie: et pro littera: et pro instrumento cuius in causa appellationis: dent notario solidi xl. :-

181 ## De salario notarioy in causis protectionuz:-

Pro littera scripta et sigillata commissionis cause protectionis dentur notario solidi xvj. pro citatione in causa protectionis cuz sigillo solidi octo. ¶ Pro littera inhibitoria diligenda: et pro sigillo solidi xij. ¶ Pro una quaq; littera non registrata solidi xij. ¶ Pro littera appellationis solidi xxxiij. Et si contineret sententie reformationem: siue cause determinationis solidi xl. ¶ Pro omnibus uo in causis protectionis facit notario et exigere possit ipe secundum tenoreq; generalis taxe iudicioy superscripte. et no ultra. ¶ Pro littera cum sigillo dirigenda iudici a quo interposita est protectio: exigere possit notarius solidos xxiij. :-

182 ## De Salario notarioy p instrumeta dotaliu z donationum:

Pro instrumeto publico dotis mor principy dismontatiuay vel alterius cuiuscunq; donationis si tel vel q. tatis fuerit xl. marchay vl infra: notarius illud tradens possit exigere duos solidos pro marcha.

¶ Si uō fuerit supra re maioris q̄titatis xl. marchar usq; ad centum marchas: habeat ultra predictum salarium pro singula alia marcha soldum vnum cum dimidio: dummodo pro alia quantacunq; q̄titate nō habeat vltra sex ducatos :-

183 **De salario notariorū pro instrumētis cōtractuū.**

R̄o Instrumentus in publicam formam traditis a notariis super contractibo permutationis societatis: diuisionis: liuellationis seu perpetue locationis: si res vl' q̄titas nō excesserit decem marchas exigere possit notarius pro suo salario soldos .xx. et nō ultra

¶ Si autem res fuerit maioris valoris vl' q̄titatis pluris .x. marcharū notarius ultra .xx. ductos soldos possit exigere de aliis pro singula marcha soldos duos: Ita tamen q̄ pro quantacunq; magna q̄titate non recaput ultra vnum ducatum :-

184 **De Salario notariorū pro instris cōpromissi arbitrorū :-**

R̄o Instrumento tradito a notario in publicam formam super compromisso vl' arbitrio siue arbitramento lato ex compromisso notarius possit exigere .xx. soldos: si fuerit de re vl' q̄titate decem marcharū vl' infra ¶ Si uō fuerit rei vl' q̄titatis maioris decem marcharū: notarius possit exigere vltra ductos .xx. soldos de aliis marchis pro singula marcha soldos duos: Ita q̄ pro qualibet et maxima q̄titate: habeat duas marchas et non vltra :-

185 **De Salario notarioꝝ pro instris mutui uēditi.**

R̄o Instrumento mutui tradito per notarium in publicam formam super .x. marchis vl' infra: notarius possit exigere soldos .xx. ¶ A decem aut marchis supra possit exigere de marchis aliis pro singula unum solidum. ¶ Pro Instrumento venditionis bonoꝝ facte ad incantum de re vel q̄titate decem marcharū vl' infra possit notarius exigere soldos .xl. ¶ A decem uō supra possit exigere pro singula marcha de aliis soldos duos. Ita q̄ non habeat ultra libras .xij. quantecunq; fuerit rei vl' q̄titatis ¶ Pro Instrumento venditionis conuentionaliter facte: non ad incantū si fuerit .x. marcharū vl' infra: habeat notarius soldos .xx. ¶ A decem aut marchis supra exigere possit de aliis pro singula marcha soldos duos: Ita q̄ pro quantacunq; q̄titate magna: nō habeat ultra libras .xvj. ¶ Pro Instrumento publico finis et remissionis de q̄titate .x. marcharū vl' infra: habeat notarius soldos .xx. Si uō fuerit a decem marchis usq; ad xl. marchas: habeat notarius soldos .xxvij. ¶ De alia uō q̄tacunq; maiori q̄titate habeat soldos .xxxvj. ¶ Pro Instrumēto sindicatus: tutele: cure: vl'

factorie habeat prosingulo predictor mandatorij soldos xx ¶ Pro instrumento actorie ad lites: habeat notarius soldos xvj ¶ Pro instrumento procuratorij ad exigendum quietandum compromittendū et ad causas iudicij soldos xxviij ¶ Pro instrumento locationis ad tempus facte soldos xvj.

186 **De Salario notariorū p instrumētis testorū et ultimarū uoluntatum:-**

¶ Pro instrumento testamenti in quo extraneus instituitur de ducatis legatis et debitis ac omni ere alieno: notarius possit exigere pro quilibet marcha hereditatis supra qua ipē scripsit et tradidit in publicam formam instrumētum soldos duos: dummodo non excedat quantitatem decem ducatorū ¶ Et extraneus intelligatur qui nō fuerit testatoris consanguineus descendentibus vl' ascendentibus fratribus aut filijs fratrum ¶ Pro instrumēto testamēti quo suus heres instituitur pro qualibet marcha illius hereditatis habeat unum soldum deductis legatis et omni ere alieno: dūmodo nō excedat summam decem ducatorū ¶ Pro instrumētis legatorū pro qualibet marcha soldos duos. neq; excedat x. ducatos. ¶ Pro instrumento confecti inuentarij soluatur notario iuxta laborem cuius et facultatem hereditatis ad moderationem et taxationem curie:-

187 **De Salario dando notarijs pp ostēsionē pro thocollo:-**

Notarius ab aliquo cuius interest requisitus ostendere suum prothocollum: teneatur illud sine aliqua solutione perquirere et quesitum parti requirenti ostendere: Et possit notarius pro huiusmodi occasione recipere vl' exigere octo soldos si ostensum pro thocollum fuerit de notis eiusdem notarij ¶ Si uō fuerit de notis alterius tabellionis: tunc possit notarius exigere soldos octo pp perquisitionem et pp ostensionem soldos octō. Notarius uero q contrafecerit: cadat in penam medie marche cuius applicande:-

188 **De Salario caballariorū et preconum:-**

Non bone consuetudines delentur. Statuimus q precones caballarij et nuncij pro labore suo habere debeant intra ciuitatem soldum vnum et extra pro quolibet miliari soldos duos et non vltra. Et si plus receperint: puniantur in duplum eius quod acceperint ei qui soluerit applicandum:-:-m

189 **Q Rustici de nocte perdices nō capiant:-**

Cum patrum foueatur multis nobilibus repletum undequaq

cuidem appareat quod salus et uita venandi et aucupandi exercicijs prouideri consideret: hac constitutione decernimus q̃ rustici qui agriculture operibus deseruire debent: non audeant de nocte perdices capere: nec sine canibus lepores infectando eos laqueis ad necem perducere: Cum venationes et aucupationes quasi ad nihilum sint deducte per rusticos. Et sic nobiles qui per castra sua habitant cauendo venandi: et aucupandi solacijs sint: et quodammodo coguntur in caueribus permanere:

190

Q̃ constitutiones patrie priculariby statutis locoꝝ nõ debeant derogare:

Item constituimus q̃ statuta antiqua existentia et diu obseruata in aliquibus locis jurisdictionem habentibus debeant in sua antiqua firmitate permanere: nec in illis locis debeant derogari. Et per has constitutiones presentes antiqs statutis municipijs ubicunq̃ loca non intelligantur ibidem ullatenus derogatum:

Publicatio constitutionum:

Vm magnificus Marcus dandulo generalis locumtenens pacem atq̃ tranquillitatem huic patrie relinquere optauit Statuit constitutiones nostras in hanc nouam formam et equitatem transferre: Jdeoq̃ Millesimoquadringentesimo vigesimonono vt solet omnia prudentissime et diligentissime perficit: Sed cum eiusdem Millesimi die sextodecimo mensis Augusti publicari debuissent aliis intredentibus negocijs et occupationibus fortasse maioribus: in eiusdem mensis vigesimumsecundum diem ea promulgatio dilata et reseruata fuit: Quare uult et mandat vt post duos menses a sextodecimo antedicti mensis Augusti hec ipse constitutiones incipiant obseruari et locum habere ea lege et condicione: vt si qua priuilegia concessa essent: ea libere habeantur: et absoluta:

DEO GRATIAS

Nobilibus & sapientibus viris dño Hyeronimo Barbadico
Locumtenenti pro serenissimo & successore suis &c.

Inches
Centimetres
Kodak Color Control Patches
© Kodak, 2007 TM: Kodak
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black